

Opinnäytetyö (YAMK)

Sosiaali- ja terveysalan kehittäminen ja johtaminen

2018

Mari Impilä

TYÖTTÖMILLE OSALLISTAMISEN MAHDOLLISUUKSIA RAISIOSSA

– Toimintamallin pilotointi Mahittulaan

OPINNÄYTETYÖ (YAMK) | TIIVISTELMÄ

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU

Sosiaali- ja terveysalan kehittäminen ja johtaminen

2018 | 71 sivua, + 5 liitettä (10 sivua)

Mari Impilä

TYÖTTÖMILLE OSALLISTAMISEN MAHDOLLISUUKSIA RAISIOSSA

- Toimintamallin pilotointi Mahittulaan

Kehittämisprojekti toteutettiin Raision kaupungin kuntouttavan työtoiminnan ja terveys- ja sosiaalipalveluiden kehittämistarpeiden pohjalta. Kehittämisprojektin tavoitteena oli kehittää Raision kuntouttavan työtoiminnan ja sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja työttömille heitä kuunnellen ja aktivoiden. Mahittulan toimintakeskus tarjoaa kuntouttavaa työtoimintaa työttömille. Tarkoituksena oli suunnitella Mahittulan työtoimintaan pysyvä toimintamalli työttömien työ- ja toimintakyvyn edistämiseksi. Lisäksi tarkoituksena oli kehittää työttömien moniammatillisia palveluja.

Kehittämisprojekti oli kaksiosainen. Se jakautui tutkimukselliseen osioon ja kehittämisosioon. Tutkimuksellisen osion tavoitteena oli saada tietoa, minkälaisia toiveita työttömillä on osallistavaan toimintaan ja selvittää työttömien terveystarkastukseen liittyviä mielipiteitä ja tarpeita. Soveltavan tutkimuksen tutkimusotteena käytettiin laadullista tutkimusta. Aineisto kerättiin teemahaastattelemalla Mahittulan kuntouttavan työtoiminnan työttömiä (N=10). Tutkimusaineisto analysoitiin sisällönanalyysillä.

Haastatteluista kävi ilmi, että työttömät kokivat terveystarkastukset asiakaslähtöisinä ja terveyttä edistävänä. Työttömät toivoivat Mahittulan työtoimintaan osallistavaa ryhmätoimintaa, joka lisää hyvinvointia. Tuloksista nousi esiin myös palveluiden kehittämistä vaativia asioita. Näitä olivat rakenteiden ja palveluohjauksen vahvistaminen, sähköiset palvelut, palvelujen markkinointi, osallisuuden lisääminen, palvelujen moniammatillisuuden kehittäminen sekä terveystarkastusprosessin uudistaminen.

Kehittämisprojektin tuotoksena syntyi osallistava toimintamalli, joka sisältää neljä tapahtumakertaa. Toimintamalli pilotoitiin toukokuussa 2018 ja se otettiin osaksi Mahittulan työtoimintaan. Toimintamallin käyttöönottoa esitetään Raision työllisyyspalveluille, jolloin osallistava toimintamalli olisi kaikkien raisiolaisten työttömien hyödynnettävissä. Kehittämisprojekti nosti esiin useampia kehittämisehdotuksia, joiden avulla voidaan edistää työttömien osallisuutta ja hyvinvointia Raisiossa.

ASIASANAT:

työttömyys, kuntouttava työtoiminta, terveystarkastus, moniammatillisuus, osallisuus

MASTER'S THESIS | ABSTRACT

TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Management and Leadership in Health Care (Master's degree)

2018 | 71 pages + 5 appendices (10 pages)

Mari Impilä

PARTICIPATION OPPORTUNITIES FOR THE UNEMPLOYED IN RAISIO

- Piloting an operating model in Mahittula

The development project was carried out based on the development needs of rehabilitative work experience and health and social services in the city of Raisio. The aim of the project was to develop rehabilitative work experience and social and health care services for the unemployed in Raisio by activating and listening to them. Mahittula activity centre offers rehabilitative work activities for the unemployed. The aim was to design a permanent operating model to promote working and functional ability of unemployed people for rehabilitative work experience in Mahittula. Another goal was to develop multiprofessional employment services.

The development project consisted of two parts: a research part and a development part. The objective of the development part of the project was to obtain information about unemployed people's wishes for participatory activities and to find out opinions and needs relating to health checks for the unemployed. Qualitative research was used as the approach for the applied study. Material was collected using focused interviews with unemployed people undergoing Mahittula's rehabilitative work experience (N=10). The research material was analysed using content analysis.

According to the interviews, the health checks were regarded as customer-oriented and promoting the health of the unemployed. The unemployed wished that the rehabilitative work experience in Mahittula would include participatory group activities increasing their wellbeing. The results also highlighted areas where services require further development. These included strengthening structures and service counselling, electronic services, service marketing, increasing participation, the development of multiprofessionalism in services, and a modernisation of the health check process.

The development project resulted in the creation of a participatory operating model comprising four events. The operating model was piloted in May 2018 and integrated into Mahittula's rehabilitative work experience. The implementation of the operating model will be suggested to the employment services of Raisio in order to enable the availability of the participatory model to all unemployed people in Raisio. The development project highlighted several suggestions for development to promote participation and wellbeing among the unemployed people in Raisio.

KEYWORDS:

unemployment, rehabilitative work experience, health check for unemployed, multiprofessionalism, participation

SISÄLTÖ

KÄYTETYT LYHENTEET TAI SANASTO	7
1 JOHDANTO	8
2 KEHITTÄMISPROJEKTIN TEOREETTISET LÄHTÖKOHDAT	10
2.1 Työttömyyden määritelmiä	10
2.2 Työttömyyden vaikutus terveyteen ja hyvinvointiin	11
2.3 Työttömille tarjottavat yhteiskunnalliset palvelut	14
2.3.1 Kuntouttava työtoiminta	15
2.3.2 Työttömien terveystarkastukset	16
2.4 Moniammatillisuus ja asiakaskeskeisyys työttömien palveluissa	18
3 KEHITTÄMISPROJEKTIN TOIMINTAYMPÄRISTÖ JA TARVE	22
3.1 Kehittämisprojektin toimintaympäristö	22
3.2 Kehittämisprojektin tarve	24
4 KEHITTÄMISPROJEKTIN TAVOITTEET, TARKOITUS JA TUOTOS	26
5 KEHITTÄMISPROJEKTIN TOTEUTUS	27
6 KEHITTÄMISPROJEKTIN TUTKIMUKSELLINEN OSUUS	30
6.1 Tavoite, tarkoitus ja tutkimuskysymykset	30
6.2 Tutkimuksen toteutus	30
6.3 Aineiston keruu ja kohderyhmä	31
6.4 Haastatteluaineiston analysointi	33
6.5 Teemahaastattelujen tulokset	36
6.5.1 Työttömien osallistavat palvelut	36
6.5.2 Mahittulan työtoiminnan osallistavat palvelut	39
6.5.3 Työttömien terveystarkastuksiin osallistuminen	42
6.5.4 Palvelujen moniammatillisuus ja asiakaskeskeisyys	44
6.6 Tutkimuksen johtopäätökset	45
6.6.1 Palveluiden osallisuus, moniammatillisuus ja asiakaslähtöisyys	45
6.6.2 Työttömien terveystarkastukset Raisiossa	47
6.6.3 Keskeiset päätelmät	49
6.7 Tutkimuksen luotettavuus	50

6.8 Tutkimuksen eettisyys	53
7 TOIMINTAMALLIN PILOTOINTI	55
7.1 Pilotointivaiheen suunnittelu	55
7.2 Mahittulan osallistavan toimintamallin pilotointi	56
7.3 Mahittulan osallistavan toimintamallin arviointi	59
8 KEHITTÄMISPROJEKTIN TUOTOS SUHTEESSA TAVOITTEISIIN	62
8.1 Työttömien osallistava toimintamalli	62
8.2 Mahittulan kuntouttavan työtoiminnan toimintamalli juurruttaminen	63
8.3 Kehittämiprojektin aikana käynnistetyt kehittämistoimet	66
9 KEHITTÄMISPROJEKTIN ARVIOINTI	68
9.1 Kehittämiprojektin suunnitteluvaihe	68
9.2 Projektin toteutusvaihe ja projektipäällikön rooli	68
LÄHTEET	72

LIITTEET

- Liite 1. Haastattelun aihealueet.
- Liite 2. Haastattelun saatekirje.
- Liite 3. Teemahaastattelun runko.
- Liite 4. Esimerkki haastatteluaineiston luokittelusta.
- Liite 5. Esitys maksuttomasta suun terveystarkastuksesta.

KUVAT

Kuva 1. Toiminnallisen radan pisteitä.	58
Kuva 2. Mahittulan pihapelejä.	59

KUVIOT

Kuvio 1. Raison kaupungin sosiaali- ja terveyskeskuksen organisaatiokaavio (Raison kaupunki 2018b).	23
---	----

Kuvio 2. Kehittämiprojektin osat.	28
Kuvio 3. Kehittämiprojektin vaiheet mukaillen (Toikko & Rantanen 2009, 64).	29
Kuvio 4. Aineistolähtöisen sisällönanalyysin eteneminen (mukaillen Tuomi & Sarajärvi 2018, 123).	35
Kuvio 5. Kehittämisehdotukset moniammatilliselle yhteistyölle.	47
Kuvio 6. Mahittulan osallistava toimintamalli.	56
Kuvio 7. Työttömien osallistava toimintamalli.	63
Kuvio 8. Kehittämiskohteita työttömien palvelujen kehittämiseksi Raisiossa.	64

TAULUKOT

Taulukko 1. Analyysin tuloksena syntyneet sisältöluokat.	36
Taulukko 2. Mahittulan työtoiminnan palvelujen edistävät ja estävät tekijät.	46
Taulukko 3. Terveystarkastuksen osallistumisen edistävät ja estävät tekijät.	48

KÄYTETYT LYHENTEET TAI SANASTO

STM	Sosiaali- ja terveysministeriö
THL	Terveystieteiden tutkimuskeskus
VNK	Valtioneuvoston kanslia

1 JOHDANTO

Pääministeri Juha Sipilän hallitusohjelman kymmenen vuoden tavoitteena on, että suomalaiset voivat paremmin ja kokevat selviytyvänsä erilaisissa elämäntilanteissa. Yksi Sipilän kärkihankkeista on terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen sekä eriarvoisuuden vähentäminen. Saavuttaessa tavoitteensa kärkihanke edistää työllisyyttä, pidentää työuria, lisää työhyvinvointia ja työkykyä. Tavoitteena on kohentaa heikommassa asemassa olevien työikäisten henkilöiden fyysistä ja psyykkistä terveyttä ja hyvinvointia ja ehkäistä siten sairauksista johtuvaa ennenaikaista eläköitymistä. Keskeisiä välineitä muutoksen saamiseksi ovat moniammatillinen ja poikkihallinnollinen yhteistyö. (Larivaara 2016,4.)

Sote-palveluja runsaasti tarvitseville asiakkaille on tärkeää palvelujen suunnitelmallisuus, oikea-aikaisuus, joustavuus ja jatkuvuus sekä ajallisesti että yli organisaatorajojen. Merkittävää on myös se, että jokapäiväiseen arkeen kuuluvat palvelut ovat lähellä ja asiakkaalla olisi tuttu yhteys- ja tukihenkilö, jonka puoleen hän voi tarvittaessa kääntyä ongelmissaan. (Hujala & Lammintakanen 2018, 61; Lindh ym. 2018, 51.)

Pitkäaikaistyöttömien työllistymisen edistämisen tavoitteena nähdään työttömien hyvinvoinnin edistäminen. Työttömien hyvinvoinnin kokemukset ovat järjestelmällisesti harvinaisempia kuin työllisten. Erityisen tärkeää kehittämisessä on osallistaa mukaan työttömät, joita palveluilla pyritään auttamaan. (Saikku 2018, 67, 76.)

Kehittämiprojekti toteutettiin Raision sosiaali- ja terveystieteiden organisaatiossa ja se oli osa RUORI 2 – hanketta. RUORI 2 – hankkeen tavoitteena oli kehittää työttömien työnhakijoiden ja työmarkkinoiden ulkopuolelle olevien työikäisten työ- ja toimintakykyä edistäviä palveluja asiakasta aktivoiden ja kuunnellen (Turku AMK 2018).

Tämä kehittämiprojekti tehtiin tiiviissä yhteistyössä toisen kehittämiprojektin (Nurmi 2018) kanssa. Nurmen kehittämiprojektin, ”Työttömille osallistamisen mahdollisuuksia Raisiossa-Moniammatillinen tiimimalli työttömien terveystarkastukseen”, tavoitteena oli kehittää Raision sosiaali- ja terveydenhuollon moniammatillista yhteistyötä työttömien terveystarkastusten osalta. Kehittämistä varten haastateltiin Raision kaupungin sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstöä. Nurmen kehittämiprojektin tarkoituksena oli kehittää nykyistä työttömien terveystarkastusten moniammatillista tiimimallia. Toimintamallin kehittelyssä hyödynnettiin tämän kehittämiprojektin teemahaastattelujen tuloksia ja johtopäätöksiä.

Tässä kehittämisprojektissa projektipäällikkönä toimi ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon opiskelija. Kehittämisprojektin tarkoituksena oli suunnitella Mahittulan työtoimintaan pysyvä toimintamalli työttömien työ- ja toimintakyvyn sekä terveyden edistämiseksi. Tarkoituksena oli myös kehittää nykyisiä työttömien moniammatillisia palveluja. Projektin tuotoksena saatiin osallistava toimintamalli Mahittulan työtoimintaan. Projektin aikana saatua tietoa hyödynnettiin kehittäessä Raison työttömien palveluja. Kehittämiskohteet esitellään kappaleessa kahdeksan.

2 KEHITTÄMISPROJEKTIN TEOREETTISET LÄHTÖKOHDAT

2.1 Työttömyyden määritelmiä

”Työ on aina ollut suomalaisille tärkeä asia, niin toimeentulon lähteenä kuin elämän arvonakin. Kaikki työ on arvokasta ja arvokasta on myös työn tavoittelu” totesi Tasavallan Presidentti Sauli Niinistö uudenvuoden puheessaan 1.1.2013(Suomen tasavallan presidentti 2018.) Työikäisen ihmisen elämän sisältöä ja suuntaa määrää vahvasti työ. Nykyhteiskunnassa yhä useammin sitä määrittää työllisyyden kääntopuoli eli työttömyys. Työhön ja työttömyyteen sisältyy paljon muutakin, koko elämä pahoinvointineen, hyvinvointineen ja työ- ja toimintakyvyn vaihteluineen. (Karjalainen 2011, 248.)

Tilastokeskuksella (2018 a-d) on työttömästä useampi määritelmä. Työtön on ihminen, joka ei ole työsuhteessa ja hakee työtä. Työttömäksi luokitellaan myös henkilö, joka on ollut vuoden aikana vähintään kuusi kuukautta työttömänä. Työttömään työvoimaan kuuluvat myös vuoden viimeisenä päivänä työttömänä olleet 15–74-vuotiaat henkilöt. Työttömäksi luetaan myös työpaikastaan toistaiseksi lomautettu, joka täyttää edellä mainitut kriteerit. Työttömänä pidetään henkilöä, joka ei ole työsuhteessa tai ei päätoimisesti työllistyy yrittäjänä tai omassa työssään.

Laki julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta (916 /2012 § 3) tarkoittaa työttömällä henkilöä, joka ei ole ollut työsuhteessa eikä ole ollut vakiintuneesti työmarkkinoilla eikä työllisty päätoimisesti työmarkkinoilla tai omassa työssään yli kahta viikkoa. Lain mukaan työttömäksi määritellään myös työsuhteessa olevaa työtön, joka on kokonaan lomautettu tai jonka säännöllinen työskentelyaika on viikossa alle neljä tuntia. TE-hallinnon (2018) mukaan työttömällä tarkoitetaan ilman työtä olevien työnhakijoiden lisäksi lomautettuja, lyhennetyllä työviikolla olevia ja työvoiman ulkopuolella olevia työnhakijoita. Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen tilastoissa työttömyyden määritelmä on tiukempi kuin työ- ja elinkeinoministeriön työvälitystilastoissa. Tilastokeskuksen määritelmä edellyttää työttömältä aktiivista työnhakua edeltävien neljän viikon aikana ja valmiutta ottaa työ vastaan

seuraavan kahden viikon aikana. TEM: n työttömyyden määritelmässä riittää, ettei henkilöllä ole työsuhdetta eikä hän työllisty yritystoiminnassa, lisäksi TEM: n tilastoissa koikaikaisesti lomautetut luetaan työttömäksi. (TEM 2018.)

2.2 Työttömyyden vaikutus terveyteen ja hyvinvointiin

Sosiaali- ja terveysministeriön keskeisiä strategisia linjauksia on työurien pidentäminen. Työurien pidentäminen edellyttää, että myös työikäisten työttömien työkykyä edistetään ja tuetaan. Hyvä työkyky lisää henkilön hyvinvointia ja tukee työllistymistä. Työelämä 2020-hankkeen tavoitteena on, että työttömyysjaksot lyhenevät. Työurien pidentämisen kannalta on tärkeää, että osatyökykyisten sekä vajaatyöllistettyjen mahdollisuudet olla mukana työelämässä varmistetaan. (STM 2018 a.)

Useat kansainväliset ja kansalliset tutkimukset osoittavat monia erilaisia yhteyksiä ja seurauksia, jota työttömyys aiheuttaa. Esimerkiksi Herbig ym. (2013, 413) mukaan saksalaisilla pitkäaikaistyöttömällä on vähintään kaksinkertainen riski sairastua psyykkiseen sairauteen tai masennukseen verrattuna henkilöihin, jotka ovat työssä. Suomalaisten pitkäaikaistyöttömien työkyky on tutkimusten mukaan suurella osalla merkittävästi heikentynyt, sairausluokista eniten mielenterveyden häiriöiden takia (Martikainen & Mäki 2011, 97; Pekkala ym. 2012, 228; Martelin ym. 2014, 71; Kerätär 2016, 81). Myös Kinoshitan ym. (2013, 3) tutkimus osoitti, että vaikeista mielenterveyshäiriöistä kärsivät japanilaiset ovat usein työttömiä.

Australiassa tehdyn tutkimuksen (Milner ym. 2013, 2) mukaan pitkäaikaistyöttömyyteen liittyy suurempi riski itsemurhayritykseen ja tulokset viittaavat siihen, että itsemurhan riskit ovat suuremmat ensimmäisen viiden työttömyysvuoden aikana. Saksalainen tutkimus osoittaa (Herbig. ym. 2013, 413) että työttömällä kuolleisuus on 1,6 kertaa korkeampi kuin työssä olevilla. Suomessa työttömien kuolleisuus on työssä käyviä korkeampaa ja työttömyyden pitkittyminen suurentaa kuoleamisen riskiä merkittävästi (Martikainen & Mäki 2011, 91; Hyvönen 2012, 35).

Yli 5000 suomalaisen haastatteluun perustuva suomalaisen hyvinvointi 2014 -tutkimuksen tulokset osoittavat, että hyvä koulutus, terveys ja turvattu toimeentulo sekä työikäisillä turvattu työpaikka ovat ratkaisevan tärkeä osa ihmisen hyvän elämänlaadun merkitykselle. Työllä ei ole vain taloudellista merkitys ihmiselle, vaan se määrittää sosiaalista

statusta ja antaa itsetuntoa sekä elämälle merkitystä. Työttömyys ja työkyvyttömyys altistavat yksinäisyydelle ja työlliset kokivat elämänlaatunsa hyväksi työttömiä useammin. (Vaarama ym. 2014a, 35; Vaarama ym. 2014b, 326.) Sosiaalibarometrin 2017 tehdystä asiantuntija arvioihin perustuvassa tutkimuksessa 65 prosenttia TE-johtajista arvioi, että pitkäaikainen työttömyys on heikentänyt työkykyä (Näätänen ym. 2017, 62). Tuore THL:n (2018) julkaisema FinTerveys 2017 -tutkimus osoittaa, että työllä on ratkaiseva rooli hyvinvoinnin ja terveyden edistäjänä. Työllä on myös tärkeä osa sosiaalisten kontaktien ja itsensä toteuttamisen kannalta.

Työttömyys on ongelma, joka heikentää väestön terveyttä (Martikainen & Mäki 2011, 9; Perttilä 2011, 190; Vaarama ym. 2014a, 28; Pehkonen-Elmi ym. 2015, 63; Hult 2016, 53 – 54; Kerätär 2016, 81; Leemann ym. 2018, 51). Sosiaalibarometrin (2017) tehdystä tutkimuksessa neljä viidestä vastaajasta arvioi, että hyvinvoinnin heikentymisen taustalla on yleisemmin työttömyys (Näätänen ym. 2017, 130). Maailman terveysjärjestön (WHO) kehittämällä elämänlaadun mittarilla mitattuna työttömillä on yli kaksinkertainen riski heikkoon yleiseen elämänlaatuun ja puolitoistakertainen riski heikkoon fyysiseen ja ympäristölliseen elämänlaatuun verrattuna työssä käyviin. (Saikku ym. 2010, 135).

Suun terveyden ylläpitämiseksi avainasemassa ovat terveelliset elintavat, suun ja hampaiden itsehoito sekä säännölliset hammaslääkärin tarkastukset. Suussa olevat piilevät ja krooniset tulehdukset voivat edesauttaa myös muiden vakavien sairauksien puhkeamista. Siksi terveelliset elintavat sekä suun ja hampaiden itsehoito ovat tärkeitä. (Käypä hoito 2017.) Suomessa tehdystä tuoreesta väitöskirjatutkimuksessa, jonka aineisto perustui Terveys 2000 ja Terveys 2011 -tuloksiin selvisi, että työttömyyteen liittyi suunterveyttä edistävien rutiinien riittämättömyys: työttömät harjasivat hampaitaan harvemmin ja kävivät hammaslääkärissä epäsäännöllisesti. Työttömiltä puuttui keskimäärin enemmän hampaita ja lisäksi heillä oli enemmän paikattuja hampaita sekä syventyneitä ientaskuja. Tulot ja koulutus vaikuttivat siihen, kuinka vahva työttömyyden ja suunterveyskäyttäytymisen yhteys oli. Tutkimuksen tulokset tukevat olettamusta, että työttömyys ennustaa huonoa suunterveyttä ja altistaa työikäisen henkilön merkittävässä määrin riittämättömälle suun omalle hoidolle. (Sudani 2017, 7.)

Työttömyys vaikuttaa negatiivisesti työttömien sosiaalisiin suhteisiin (Perttilä 2011, 189; Hult 2016, 53). Ystävien ja tuttavien määrä vähenee työttömyyden pitkittyessä. Yksi syy muutokseen on työtoverit, joiden kanssa yhteydenpito vähenee, koska yhteinen tekijä, työ katoaa. (Perttilä 2011, 189.) Vaaraman ym. (2014a, 33) mukaan työttömyys kaksinkertaistaa riskin kokea itsensä yksinäiseksi.

Työttömyyden pitkittyessä liittyy siihen usein taloudellisen toimeentulon, terveyden kuin psykososiaalisen selviytymisen ongelmia (Vaarama ym. 2014a, 33). Työttömien palvelutarpeet edellyttävät yli sektorirajat ylittävää yhteistyötä, hallintaa ja toimenpiteitä (Sinervo 2009, 5; Saikku & Sinervo 2010, 7; Kauppinen ym. 2014, 235). Työttömyyden tiedetään olevan yhteydessä monenlaisiin ongelmiin. Työkyvyttömyys, työttömyys ja tuloköyhyys ovat suurimmat riskitekijät heikolle elämänlaadulle. (Martikainen & Mäki 2011, 90; Vaarama ym. 2014a, 20; Hult 2016, 50 – 53; Leemann ym. 2018, 51.) Liukkonen (2012, 9) toteaa väitöskirjassaan, että kaikkein huonoin terveys on peruspäivärahalla olevilla työttömillä.

Työttömien terveysongelmat eivät aina tule ajoissa esiin, yhtenä syynä tähän on lääkäreiden vaikeus arvioida työttömän työkykyä, koska työttömällä ei ole työtä, johon työkyky pitäisi suhteuttaa. Lääkärit eivät välttämättä kirjoita työttömille todistuksia sairauspäivärahan hakemista varten ja monesti työttömät eivät myöskään halua sairaslomaa, koska pelkäävät menettävänsä jo heille myönnettyjä etuuksia. (Blomgren ym. 2016, 22.)

Kerätär (2016, 5) selvitti tutkimuksessaan, että yhden kunnan kaikista pitkäaikaistyöttömistä todettiin avoimille työmarkkinoille työkyvyttömiksi 27 % ja näiden lisäksi 20 %:lla todettiin työkykyä kohentavan hoidon ja kuntoutuksen tarvetta. Pursion (2016, 45) tutkimustulokset osoittivat, että työttömät tarvitsevat tukea fyysisen ja psyykkisen terveytensä parantamiseen, elämänhallinnan vahvistamiseen ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämiseen. Blomgren ym. (2016, 22) havaitsivat tutkimuksessaan, että työttömien työkyvyn esteiden huomaaminen ja varhainen ongelmiin puuttuminen ovat keskeisiä seikkoja työttömyyteen liittyvien työkyvyn laskun torjunnassa.

Hollantilaisen tutkimuksen mukaan (Van Rin ym. 2016, 2) uudelleen työllistymisohjelmilla on vähäinen vaikutus elämänlaatuun, kun taas japanilaisen tutkimus (Kinoshita ym. 2013; 3) osoittaa, että tuettu työllisyysohjelma parantaa mielenterveysongelmia. Laakososen ym. tutkimuksessa (2016, 11) käy ilmi, että olisi tärkeä tukea työttömän työkykyä ja kuntoutusta samaan aikaan, kun työtekijä hakee työkyvyttömyyseläkettä.

Monesti työllistymisen esteenä on asiakkaan hyvinvointivaje. Työttömillä on vaikeuksia selvittää arjen vaatimuksista. Heidän fyysinen, henkinen ja sosiaalinen vointi on heikompa kuin työssä olevilla. Merkittävämpiä työllistymistä hidastavia tekijöitä ovat päihderiippuvuus, elämänhallinnan vaikeudet, terveydelliset rajoitteet sekä motivaation liittyvät ongelmat. (Terävä ym. 2011, 96; Hult 2016, 59; Suonio ym. 2017, 284 - 286.) Laihialan

tuore väitöskirja (2018, 85) vahvistaa, että työttömät kärsivät kasautuneesta huono-osaisuudesta. Kasautuneeseen huono-osaisuuteen liittyy taloudellisia, sosiaalisia ja terveydellisiä hyvinvoinnin vajeita.

2.3 Työttömille tarjottavat yhteiskunnalliset palvelut

Valtio vastaa Suomessa julkisista työvoimapalveluista. Kuntien lakisääteisiä palveluja työllistämiseen liittyen ovat kuntouttava työtoiminta ja työttömien terveyden edistäminen. Vuoden 2015 alusta kuntien vastuuta työmarkkinatukea saavien aktivoinnissa on lisätty siten, että kunnat maksavat yli 300 päivää työmarkkinatukea saavien passiiviajan tuesta 50 % ja yli 1000 päivää saaneiden passiivituesta 70 %. (Kela 2017.) Esimerkiksi Helsingin kaupunki maksoi vuonna 2015 Kelalle kuntamaksuosuuksia lähes 56 miljoonaa euroa ja vuonna 2016 Raision kaupunki yli miljoonaa euroa (Kela 2018). Viime vuosina työllistymiseen tähtäävät toimenpiteet ovat kasvaneet. Työvoimaviranomaiset tekivät vuonna 2013 noin 174 000 työtarjousta ja vuonna 2015 jo 385 000 työtarjousta. (Saari ym. 2017, 216.)

Vuonna 2015 tuli voimaan laki työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta (1369 / 2014, 1 §). Palvelua tulee olla valtakunnallisesti tarjolla. Työllistämistä edistävä yhteispalvelun tavoitteena on lisätä eri hallintoalojen moniammatillista yhteistyötä ja edistää työttömien työllistymistä tarjoamalla heille heidän palvelutarpeensa mukaisia työvoimapalveluja sekä sosiaali- terveys- ja kuntoutuspalveluja. Sosiaalihoitolain tarkoituksena on vahvistaa peruspalveluja ja vähentää sitä kautta korjaavien toimenpiteiden määrää sekä edistää ja ylläpitää hyvinvointia ja sosiaalista turvallisuutta. (Sosiaalihoitolaki 1301 / 2014.) Saikku ym. (2017, 44) selvittivät kirjallisuuskatsauksessaan, että työllistymistä edistävän monialaisen yhteispalvelun tavoitteena on työttömien palvelujen integraatio. Työllisyyden paikallinen hallinta tulee jatkossakin olemaan erityisen tärkeää. Saikku ym. suosittelevat kuntia tarttumaan toimintamallin mahdollisuuksiin. Meneillään olevissa Sote- ja maakunta uudistuksissa tulisi tunnistaa monialaisen yhteispalvelun kehittäminen työttömien työllistävyden edistämiseksi.

Työttömille järjestetään useita palveluja. Palveluvalikoimaan kuuluvat mm. työnvälityspalvelut, tieto- ja neuvontapalvelut ja osaamisen kehittämispalvelut. Lisäksi työvoimapolitiisiin palveluihin kuuluvat tukityöllistyminen, työvoimakoulutus, työ- ja koulutuskokeilut, vuorotteluvapaasijaisuudet, työnhaku- ja uravalmennukset ja omaehtoinen opiskelu. (Saikku 2015, 8.) Laki työttömyysturvan aktiivimallista tuli voimaan 1.1.2018. Aktiivimallin

tavoitteena on estää työttömyyden pitkittymistä ja lisätä työllisyyttä. Malli kannustaa työhön koko työttömyyden ajan. (Valtiovarainministeriö 2018.) Työvoimapalveluja tuottavat myös yksityiset organisaatiot tai yhteisöt, joiden toiminta on luvanvaraista ja valvottua. Ne tuottavat erityispalveluja tietyille työvoimaryhmille. (Koistinen 2014, 393.) Tässä kehittämissuunnitelmassa keskitytään kuntouttavan työtoiminnan ja työttömien terveystarkastus palveluihin.

2.3.1 Kuntouttava työtoiminta

Kuntouttava työtoiminta perustuu lakiin. (Laki kuntouttavasta työtoiminnasta 189 / 2001). Kuntouttavan työtoiminnan tarkoituksena on parantaa pitkään jatkuneen työttömyyden perusteella työmarkkinatukea tai toimeentulotukea saavan henkilön edellytyksiä työllistymistä edistäviin toimenpiteisiin. Kuntouttava työtoiminta on aina toissijaista varsinaiseen työsuhteeseen, koulutukseen tai muuhun työvoimaviranomaisen tarjoamaan toimenpiteeseen nähden.

Kuntouttava työtoiminta on sekä sosiaalihuoltolain mukaista sosiaalipalvelua, että työttömyysturvalain mukaista työllistymistä edistävää palvelua. Kuntouttavan työtoiminnan järjestäminen perustuu aktivointisuunnitelmaan, jonka työ- ja elinkeinotoimiston ja kunnan sosiaalihuollon viranomainen laativat yhdessä asiakkaan kanssa. (Laki kuntouttavasta työtoiminnasta 189 / 2001; Laki julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta 916 / 2012; Klem 2013 ,10; Laki työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta 1369 / 2014; THL 2017a.) Kuntouttavan työtoimintalain keskeisenä tavoitteena on tiivis yhteistyö eri toimijoiden kanssa (Mattila 2017, 138).

Kuntouttavan työtoiminnan tavoitteena on ehkäistä työttömyyden aiheuttamia kielteisiä vaikutuksia asiakkaan toimintakykyyn, vahvistaa asiakkaan elämän- ja arjen hallintaa sekä työ- ja toimintakykyä sekä ehkäistä syrjäytymistä tarjoamalla mahdollisuutta työtoimintaan ja muihin palveluihin (STM 2018b; Mattila 2017, 210; THL 2017a). Tammelinin raportin (2010, 61) mukaan yksi kuntouttavan työtoiminnan merkittävistä vaikutuksista oli elämänrytmin tuominen työttömän elämään. Päivärytmin parantuminen näkyi jaksamisen lisääntymisenä. Työttömät kokivat myös työtoimintaan osallistumisen edistävän ja vahvistavan heidän mielenterveyttä.

Kuntouttava työtoiminta on merkittävin työllistymistä edistävä palvelu kunnissa ja ainoa kunnan palvelu, jolla ihmisiä saadaan pois työmarkkinatuen työmaksuosuudelta. Kuntouttavaa työtoimintaa on toteutettu kunnissa vuodesta 2001 alkaen. Alussa osallistujamäärät olivat pieniä, mutta viime vuosina kasvu on ollut suurta. (Blomgren ym. 2016, 26, 96; Saari & Behm 2017, 146.) Vuonna 2002 kuntouttavan työtoiminnan korvauksen piirissä oli noin 2000 henkilöä, vuonna 2015 näitä henkilöitä oli jo 34 000 (Kela 2017). Kuntakyselyn osaraportin mukaan vuonna 2016 osallistujamäärä oli kasvanut 41 700 henkilöön (THL 2017a). Kuntouttavaan työtoimintaan osallistui marraskuussa 2017 viisisataa työtöntä enemmän kuin vuosi sitten (Työ- ja elinkeinoministeriö 2017).

Kunta voi järjestää kuntouttavan työtoiminnan joko itse tai tehdä kirjallisen sopimuksen kuntouttavan työtoiminnan järjestämisestä toisen kunnan, kuntayhtymän, rekisteröidyn yhdistyksen, säätiö tai uskonnollisen yhdyskunnan tai valtion viraston kanssa. Yrityksiltä ei kuntouttavaa työtoimintaa saa hankkia. (Laki kuntouttavasta työtoiminnasta 189 / 2001 § 6; Mattila 2017, 211.)

Kuntouttavaa työtoimintaa järjestetään 3-24 kuukauden mittaiseksi jaksoksi kerralla ja sitä järjestetään asiakkaan yksilöllisen tarpeen mukaan osa- tai kokopäiväisesti 1-4 päivänä viikossa. Yhden päivän kuntouttavan työtoiminnan tulee kestää vähintään neljä tuntia ja enintään kahdeksan tuntia. Henkilö voi osallistua kuntouttavaan työtoimintaan enintään 230 päivänä 12 kuukauden aikana. (Laki kuntouttavasta työtoiminnasta 189 / 2001 § 13; Mattila 2017, 211.)

2.3.2 Työttömien terveystarkastukset

Terveystarkastuslain mukaan (1326/2010, 13§) kunnan on järjestettävä tarpeelliset terveystarkastukset ja terveystarkastusta myös opiskeluterveydenhuollon ja työterveyshuollon ulkopuolelle jääville nuorille ja työikäisille. Terveystarkastusten tavoitteena on tehdä selvitys terveydentilasta ja arvioida työ- ja toimintakyvyn rajoituksia. Terveystarkastuksen jälkeen tulisi suunnitella aktivoivat jatkotoimenpiteet, jotka auttaisivat työtöntä työllistymään tai koulutukseen. Terveystarkastuksista on hyötyä sekä yksilö että yhteiskuntatasolla. (Vuokko ym. 2016, 3; Vehmas ym. 2017, 48 - 49.) Pitkäaikaistyöttömillä on monia terveydellisiä ja elämänhallinnan ongelmia, joten varhaisessa vaiheessa tehdyssä terveystarkastuksessa pystytään niitä paremmin toteamaan ja hoitamaan (Vehmas ym. 2017, 48). Työttömien terveystarkastusten avulla pystytään myös tehokkaammin ehkäisemään kansansairauksia (Sinervo & Hietapakka 2013, 30).

TE-toimisto arvioi jokaisen työnhakijan terveystarkastuksen tarpeellisuuden. Työnhakija ohjataan tarvittaessa terveystarkastukseen saamaan lausunto työkyvystä. Työttömän toiminta- ja työkyvyn arvioinnin tarve tulee tunnistaa viimeistään työttömyyden kestettyä yhtäjaksoisesti kolme kuukautta. Terveystarkastuksen tekevät terveydenhuollon ammattilaiset. Aloitteen terveystarkastuksesta voi tehdä myös asiakas itse. (Vuokko ym. 2016, 3, 7.)

Työttömien asiakkaiden tiedon lisääminen mahdollisuudesta hakeutua terveystarkastukseen tulisi lisätä (Lappalainen 2017, 27). Työtä vailla olevien terveystarkastuksilla olisi oltava päämäärä, mihin niillä pyritään. Irralliset terveystarkastukset eivät anna tarvittavaa tietoa ammattilaisille eivät johda toimenpiteisiin. (Vuokko ym. 2016, 3; Vehmas ym. 2017, 48 - 49.)

Työttömät tarvitsevat omia terveystarkastuksia. Terveystarkastusten ansiosta työttömien olosuhteet pystytään kartoittamaan tehokkaammin ja työttömät ohjautuvat paremmin oikean palvelun piiriin. Työttömien terveystarkastusten avulla pystytään ehkäisemään kansansairauksia kuten esimerkiksi diabetesta. Kohdentamalla perusterveydenhuollon palveluja työttömälle lisätään terveyden tasa-arvoa. Kuntien työttömien terveystarkastukset ovat yksi keskeinen tehtävä työttömien terveyden, hyvinvoinnin ja työllistymisen parantamiseksi. (Sinervo & Hietapakka 2013, 6, 39, 41; Lappalainen 2017,10.) Laadukkaiden terveystarkastusten saatavuus ei saisi riippua ihmisen työmarkkina- asemasta (Ashorn ja Lehto 2008, 75). Ashorn ja Lehto (2008, 75 - 76) päätyivät tutkimuksessaan siihen, että terveydenhoitaja olisi oikea ammattilainen tekemään työttömien terveystarkastuksia. Tutkimuksen mukaan työttömät ovat erityisryhmä, jotka tarvitsevat erityistoimenpiteitä ja siihen koulutettuja asiantuntijoita. Lappalaisen tutkimus (2017, 38) osoittaa, että terveystarkastukset vaativat erityisosaamista sekä terveydenhuollon sisällä tarvitaan yhteistyön kehittämistä ja roolien selkeyttämistä. Kansallisen suosituksen mukaan jokaisessa kunnassa ja työvoimapalvelukeskuksessa tulisi olla nimetty työttömien terveydenhuoltoon perehtynyt terveydenhoitaja ja lääkäri (Saikku & Sinervo 2010, 143).

Kerätär toteaa tutkimuksessaan (2016, 39 - 42) että työkyvyn arviointi ei ole sama kuin terveydentilan arviointi, koska terveys ei ole sama kuin työkyky. Lappalaisen (2017,10) kyselytuloksen vastukset osoittavat, että työttömät tarvitsevat terveystarkastuksia (95%), ja lähes kaikkien (98 %:n) mielestä terveystarkastusten pitäisi olla säännöllisiä. Kuitenkin työttömät käyttävät terveystarkastuksia vähemmän kuin työssäkäyvät. Terveystarkastuskeskusten vastaanotto käynnit ovat tarpeeseen suhteutettuna yleisempää pienituloisilla, kun taas suurituloiset käyvät enemmän yksityislääkärin ja erityisesti työterveyslääkärin

vastaanotolla. Koska työterveyshuolto kattaa vain työssäkäyvät (Ashorn & Lehto 2008, 69; Saikku & Sinervo 2010, 3), ovat työmarkkinoiden ulkopuolelle jääneet ja määräaikaiset työntekijät muita heikommassa asemassa terveystalouden käytön suhteen. (Saikku & Sinervo 2010, 3; Laaksonen ym. 2016,193). Työttömien oma mielenkiinto itsehoitoon on alhainen ja terveydenhuoltojärjestelmä ei tunnista heidän ongelmiaan (Åhs ym. 2012, 29 – 38; Kerätär 2016, 5).

2.4 Moniammatillisuus ja asiakaskeskeisyys työttömien palveluissa

Sosiaali- ja terveydenhuollon organisaatiota kuvaa palveluperiaatteen ohella niiden moniammatillisuus. Palveluja ei voida toteuttaa vain yhden ammattiryhmän voimin, vaan työtä tehdään moniammatillisesti. Lisäksi kehittäminen ja projektitoiminta vaativat yhä enemmän moniammatillista työotetta. (Paasivaara ym. 2013, 59.) Tuleva Sote-uudistus muuttaa moniammatillisten ketjujen kokoonpanoja, sillä monia yksiköitä ja palveluprosesseja organisoidaan uudelleen (Mönkkönen 2018, 144).

Moniammatillisuus on eri asiantuntijoiden välistä yhteistyötä ja samalla yhdessä oppimista (Katajamäki 2010, 149). Sujuva tiedonvaihto koetaan tärkeäksi osaksi moniammatillisen yhteisen tiedon luontia. Yhteisen tiedon muodostaminen on keskeinen osa moniammatillista asiantuntijatyötä ja sen kehittämistä. (Isoherranen 2012,122; Helminen 2017, 27.)

Sosiaali- ja terveydenhuollossa yhteistyö näkyy parhaimmillaan moniammatillisuutta hyödyntäen. Asiakkaan tilannetta tarkastellaan kokonaisvaltaisesti ja ohjautuminen on yleensä yhden tahon hallinnassa. (Vehmas ym. 2017, 50.) Työttömät tarvitsevat erikoisjärjestelyjä terveydentilansa ja työ- ja toimintakykynsä ylläpitämiseen sekä edistämiseen. Moniammatillinen yhteistyö tehostaa eri prosesseja ja vähentää päällekkäisiä toimintoja. (Saikku & Sinervo 2010, 14.) Moniammatillinen työ korostuu erityisesti silloin, kun asiakkaalla on monia erilaisia ongelmia, johon hän tarvitsee eri alojen ammattilaisten apua. Asiakasta ei tule juoksuttaa taholta toiselle, vaan olisi tärkeä hoitaa asia yhdessä asiakkaan kanssa. (Mönkkönen 2018, 137.) Työtön joutuu asioimaan usein eri virastoissa. Pitkittänyt prosessi voi tuoda mukanaan yllätyksiä, jolloin on entistä tärkeämpää sovittaa

eri palveluja yhteen ja hahmottaa asiakkaan kokonaistilanne. Asiakkuuden samanaikaisuus eri palveluissa vaatii hallintoalojen ja palvelujen yhteistyötä. (Karjalainen 2013, 101.)

Moniammatilliseen yhteistyöhön liittyy myös ongelmia ja haasteita. Vaikeuksia tuottavat työyhteisölliset tekijät, ammattikuvat sekä menettelytapoihin liittyvät ongelmat ja salassapitovelvollisuus. Sosiaali- ja terveysalalla työ on usein hyvin sektorikeskeistä. Laajalaisemman työotteen välttämättömyys lisääntyy koko ajan. Yhteistyö eri ammattiryhmien välillä vaatii kaikilta sopeutumiskykyisyyttä ja halukkuutta hyväksyä erilaisuus. (Paasivaara ym. 2013, 60.) Aktivoinnissa ongelmakohtia ovat olleet palveluprossien vajavaiset tiedot. Asiakasjärjestelmät ja laajemmin asiakastietolain asettamat rajoitteet ovat osa syynä siihen, ettei työllistyvien henkilöiden kaikkia työllistymiseen liittyviä esteitä pystytä tunnistamaan ja käsittelemään. (Terävä ym. 2011, 98.)

Peruslähtökohtana palvelun toteuttamisessa on asiakaskeskeisyys, joka tarkoittaa yksilön kunnioitusta ja itsemääräämisoikeutta (THL 2017b). Asiakaskeskeisyyttä on, että asiakas on kaikessa palvelujen keskipisteessä ja palvelut suunnitellaan häntä varten. Asiakas on itse aktiivinen ja tasavertainen työntekijän kanssa palveluprosessissa. (Virtanen ym. 2011, 18 – 19; Mönkkönen 2018, 83.) Asiakaslähtöisyys on asiakaskeskeisyydestä seuraava askel, jossa asiakas ei ole kehittämisen kohteena vaan osallistuu itse myös siihen. Toiminta tapahtuu asiakkaan kanssa, ei vain asiakasta varten. Asiakaslähtöisyys lisää sosiaali- ja terveysalalla kustannustehokkuutta, vaikuttavuutta ja laatua (Virtanen ym. 2011, 18 - 19, 58). Kunnan asukkaat ovat palveluiden käyttäjiä, joten asiakaslähtöisyys on palvelujen tarjoamisen ja kehittämisen lähtökohta (Sydänmaanlakka 2015, 68).

Työttömien terveyttä ja hyvinvointia lisäävien palveluiden kehittämiseksi työttömät toivoivat avointa kohtaamispaikkaa, missä olisi mahdollisuus toimintakykyä ylläpitävään aktiviteettiin ja sosiaaliseen kanssakäymiseen henkilökunnan tukemana. Työttömät toivoivat myös yhteistyön kehittämistä eri palvelun tarjoajien välillä ja tiedottamisen parantamista, taloudellista helpotusta ja mahdollisuutta päästä tutustumaan erilaisiin paikkoihin sekä perheen mukaanottoa palveluihin. (Pursio 2016, 45.)

Osallisuuteen kuuluu itse osallistuminen, tekeminen ja vaikuttaminen. Asiakas otetaan mukaan alusta alkaen jo suunnitteluvaiheesta aina toteutukseen. Osallisuudessa asiakkaalle tulee mukana olemisen tunne. Palvelut ovat aidosti asiakaslähtöisiä, kun asiakkaat itse osallistuvat. (Virtanen ym. 2011, 29; Mäkisalo-Ropponen 2016, 16; STM

2017b; THL 2017c.) Valintoja tekevä asiakas käyttää vain niitä palveluja, joita katsoo tarvitsevansa. Osallistavien asiakkaiden mielenkiintona on päästä mahdollisimman läheiseen palvelujärjestelmäsuhteeseen, koska heidän tavoitteena on vaikuttaa palveluihin. Asiakkaan valinnat ovat palveluiden laadun takeena, koska vain hyvätasoisilla palveluilla on kysyntää. Lainsäädännölliset uudistukset ovat vahvistaneet valintoja tekevän asiakkaan roolia ja lainsäädännön avulla on korostettu sekä vapaaehtoisuutta että pakkoa. Osallistuvan asiakkuuden vahvistaminen tarkoittaa kansalaisyhteiskunnan vastuun painottamista suhteessa nykyiseen kuntaorganisaatioon kiinnitettyyn palvelujärjestelmään. Vastuu tuo palvelunjärjestäjälle velvollisuuden tuottaa palvelut tasavertaisesti kaikkien saataville. (Toikko 2014, 173 – 175; VNK 2018.)

Tutkimusten mukaan kuntien tukityöllistymisen määrä ja muiden osallistavien muotojen määrä kasvoi aktivointiuudistamisen seurauksena. Työttömyyskauden aikainen vähäisenkin työssäolo lisää työttömyyskauden mahdollisuutta päätyä työllisyyteen. (Terävä ym. 2011, 20.) Siitä huolimatta pitkään työttömänä olleiden henkilöiden työllistäminen on vaikeaa ja heidän saaminen työmarkkinoille ei välttämättä ole realistista (Terävä ym. 2011,19; Grönholm 2016, 80).

Työttömät ja osatyökykyiset tarvitsevat sosiaali-, terveys- ja kuntoutuspalveluja tiiviinä osana työllistämistä edistävää palvelukokonaisuutta (Saikku 2009, 38 - 39; Saikku & Siervo 2010, 14; Pekkala 2012, 229; Karjalainen 2013, 103; Blomgren ym. 2016, 159; Vehmas ym. 2017, 45). Useissa tutkimuksissa on todettu, että palvelujen ja toimenpiteiden vaikuttavuuden keskeisenä asiana on, että ne suunnataan oikein (Kivipelto ym.2013,109). Perusterveydenhuollossa tulisi tiivistää yhteistyötä asiakaslähtöisemmäksi. Terveys- ja kuntoutuspalvelut tulisi liittää selvemmin osaksi työllistäviä prosesseja. Moniammatillinen yhteistyö tehostaa eri prosesseja ja vähentää päällekkäisiä toimintoja. (Saikku 2009, 38 - 39; Blomgren ym. 2016, 163; Lappalainen 2017, 47.)

Tammelin (2010, 70) kuvasi tutkimusraportissaan asiakkaiden kokemuksia kuntouttavasta työtoiminnasta. Asiakkaiden kokemukset nostivat esille kolme selkeää kehittämistarvetta. Asiakkaat toivovat lisää matalan kynnyksen työpaikkoja, huomioiden eri toimialat ja osaamisvaatimukset. Toiseksi asiakkaat kokivat, että heillä ei ole riittävästi oikeita työtehtäviä. Valitettavan usein kokemukset kuntouttavasta työtoiminnasta olivat ajan kuluttamista ja joidenkin kohdalla kuntouttava työtoiminta ei tukenut niitä osaamisen kehittämisen tavoitteita, jotka oli määritelty aktivointisuunnitelmassa. Kolmanneksi nousi monipuolisen palvelukokoisuuksien kehittäminen sekä palveluohjauksen tehostaminen työtteenä.

Palvelujen ja toimenpiteiden sijaan panostusta tarvitaan palveluohjausprosessin kehittämiseen, jotta asiakkaan kannalta oikeat toimenpiteet löydetään riittävän varhaisessa vaiheessa. Tämä edellyttää työvoimaviranomaisten ja sosiaali- ja terveystalvelujen väillä entistä tiiviimpää yhteistyötä. (Terävä ym. 2011, 20; Karjalainen 2013, 117 - 118; Airio & Niemelä 2013, 59; Blomgren ym. 2016, 73.) Ylikännö (2017,114) korostaa, että työttömien omat kokemukset moniammatillisista palveluista ovat keskeinen tekijä palveluiden kehittämisessä. Myös kuntien olisi hyvä löytää uusia paikallisia toimintatapoja, jotta työtä vailla voitaisiin ohjata tarpeellisiin interventioihin jo heti työttömyyden alkuvaiheessa (Saikun ym. 2017, 44; Vehmas ym. 2017,49).

Useissa tutkimuksissa todettujen terveys- ja työkykyongelmien takia työttömille tulee järjestää tukea työkyvyn ylläpitoon ja pitkäaikais- sekä kansansairauksien ennaltaehkäisyyn. Työttömät käyttävät terveystalveluja vähemmän kuin työssäkäyvät ja heidän oma mielenkiintonsa itsehoitoon on alhainen. Terveystalveluiden markkinointia työttömille asiakkaille tulisi lisätä, jotta voidaan varhaisessa vaiheessa ennaltaehkäistä sairauksia.

Ennalta ehkäisevää terveydenhuoltoa tulisi kohdistaa erityisesti työttömille. Kuntouttava työtoiminta edistää työttömien mielenterveyttä ja elämähallintaa. Valitettavan usein työtoiminnan vaikutukset ovat painottuneet enemmän elämähallinnan paranemiseen kuin työmarkkinoille siirtymiseen. Kuntouttavan työtoiminnan sisältöön tarvitaan tulevaisuudessa selkeitä panostuksia. Tärkeää olisi löytää uusia toimintatapoja ja luoda työttömille reittejä ulkoisille työmarkkinoille.

Kuten jo edellä mainittiin, työttömät tarvitsevat sosiaali-, terveys- ja kuntoutustalveluja. Terveys- ja kuntoutustalvelut kuuluisivat olla osana työllistäviä prosesseja ja nämä talvelut tulisi toteuttaa moniammatillisesti. Parhaimmillaan asiakkaan tilannetta tarkastellaan kokonaisvaltaisesti. Talvelut tulisivat olla lähellä ja asiakkaalla tuttu yhteys- ja tukihenkilö, jonka puoleen hän voi tarvittaessa kääntyä. Talvelujen toteuttamisessa lähtökohtana on asiakkaan kunnioitus ja itsemääräämisoikeus. Merkittävää talvelujen kehittämisessä on osallistaa mukaan työttömät, joita talveluilla pyritään auttamaan. Osallisuuden kokeminen merkitsee mukanaoloa, tasavertaista vaikuttamista ja hyvinvoinnista osalliseksi pääsyä.

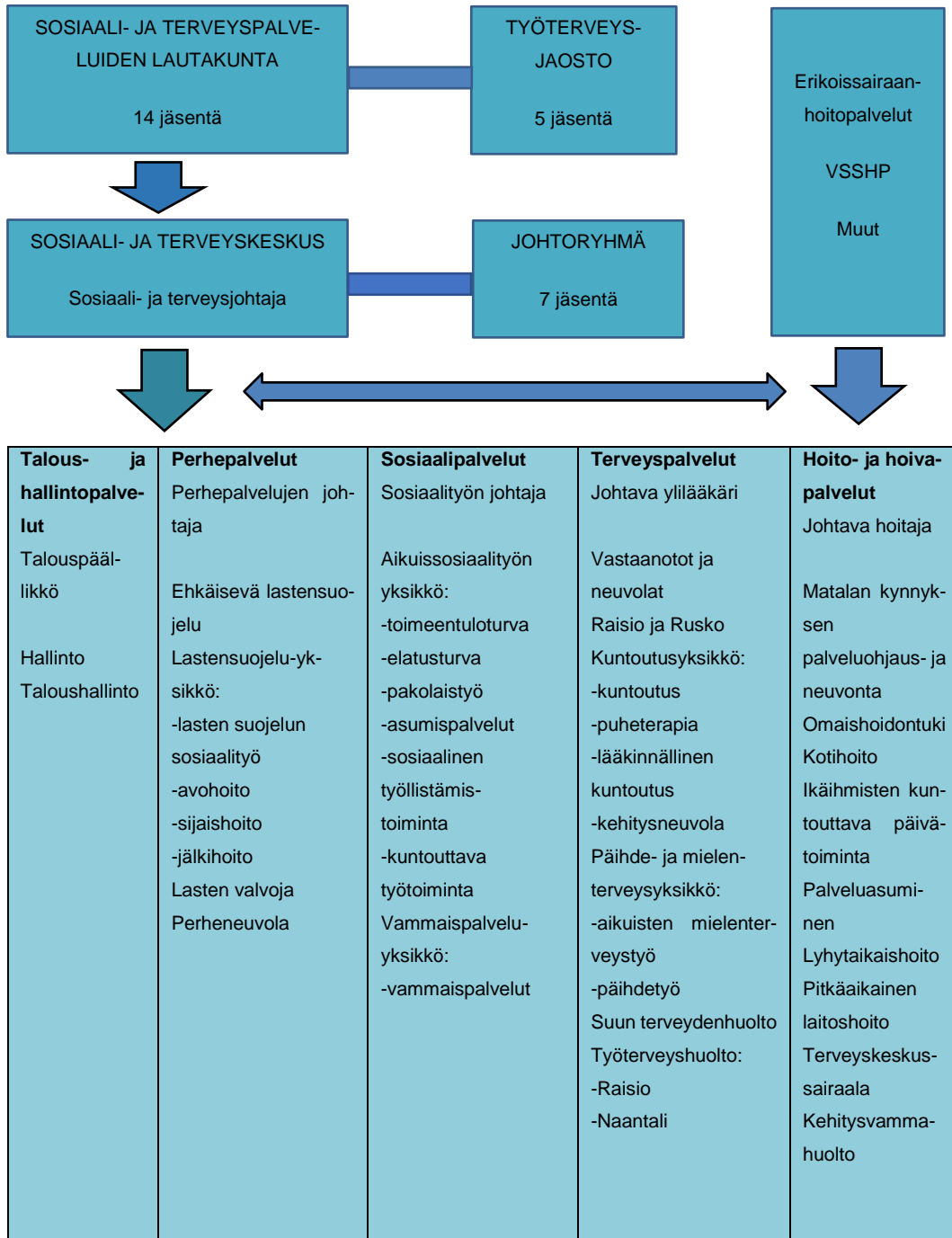
3 KEHITTÄMISPROJEKTIN TOIMINTAYMPÄRISTÖ JA TARVE

3.1 Kehittämiprojektin toimintaympäristö

Kehittämiprojekti tehtiin Raision kaupungin sosiaali- ja terveyskeskuksen organisaatiossa. Raision väkiluku oli vuoden 2017 lopussa 24 2174. Raisio on yritysvoittoinen kaupunki, jossa on noin 1700 yritystä. Raisiosta on kasvanut merkittävä seudullinen kauppapaikka muun muassa Kauppakeskus Myllyn ja Ikean myötä. (Raision kaupunki 2018 a.)

Raision työttömyysaste noudattaa seutukunnan työttömyysasteen linjaa, mutta on kuitenkin ollut n. 1,5 % alle koko seudun työttömyysasteen (Raision INTRA 2018). Elokuun 2018 lopussa oli Raision työttömyysaste 7,3 %. Seutukunnan työttömyysaste oli 2018 elokuun lopussa 9,2%. (TEM 2018.) Raision sosiaali- ja terveyskeskus jakaantuu viiteen tulosyksikköalueeseen, jotka ovat talous- ja hallintopalvelut, perhepalvelut, sosiaalipalvelut, terveysterveystyö ja hoito- ja hoivapalvelut. Raision kaupungin organisaatiossa työllisyyspalveluja tuottaa työllisyyspalvelu yksikkö, joka sijoittuu organisaatiossa sosiaalipalveluiden alle. Työttömien terveysterveystyö tuottaminen kuuluu terveysterveystyö yksikköön. Kuviossa yksi kuvataan Raision sosiaali- ja terveyskeskusorganisaatio.

RAISION KAUPUNGIN SOSIAALI – JA TERVEYSKESKUKSEN ORGANISAATIO

Kuvio 1. Raision kaupungin sosiaali- ja terveyskeskuksen organisaatiokaavio (Raision kaupunki 2018b).

Lokakuussa 2017 kaupunki perusti työllisyyskoordinaattorin ja urasuunnittelijan vakanssit. Kelan ja Raision kaupungin työllisyyspalveluiden moniammatillisessa yhteistyössä perustettavasta toimintapisteestä tehtiin päätös samaan aikaan. Työllisyyspalveluyksikkö hakee kestäviä malleja, joita voidaan hyödyntää sote- ja maakuntauudistuksen astuessa voimaan. Raision kaupunki laajensi marraskuussa 2017 Mahittulan toimintakeskuksen ja Alhaisten pajan palveluita, joita hoitavat pitkäaikaistyöttömät kuntoutuspohjalta. Päämääränä on synnyttää uusia toimintatapoja ja luoda työttömälle reittejä ulkoisille työmarkkinoille.

Raision kaupungin työllisyyspalveluyksikössä laaditaan työllistymissuunnitelmia alueellisen työllisyyskokeilun kohderyhmään kuuluville työttömille työnhakijoille, aktivointisuunnitelmia ja monialaisia työllistymissuunnitelmia. Vuoden 2018 alusta palkkatukiasioiden organisointi siirtyi työllistymispalveluille. Kuukausitasolla kaupunki työllistää palkkatuella noin 30 henkilöä kaupungin eri yksiköihin. Työllisyyspalvelut pyrkivät aktiivisesti kehittämään palveluja ja vireillä on uusia ryhmätoimintoja sekä yhteistyökuvioita yrityspuolen kanssa. (Raision INTRA 2018.)

Mahittulassa toimivat kuntouttavana työtoimintana keittiö, paja sekä arkiapu. Keittiössä toimivat työttömät valmistavat aamupalan ja lounaan noin 25 henkilölle. Lisäksi heillä toimii cateringpalvelu. Arkiavussa tehdään ylläpitosiivousta vähävaraisille vanhuksille sekä tekstiili- ja vaatehuoltoa. Pajan työtehtäviin kuuluu kuljetuksia, korjauksia ja kiinteistöhoitotehtäviä. Lisäksi kuntouttavassa työtoiminnassa on mahdollisuutta suorittaa eri alojen tutkintojen osia Valo-valmennukseen kautta. Kuntouttavassa työtoiminnassa asiakkaille voidaan suunnitella yksilöllisiä jatkopolkuja, joita voivat olla esimerkiksi työkokeilu, opiskelu tai eläke. (Raision kaupunki 2018c.)

3.2 Kehittämiprojektin tarve

Terveiden edistäminen on hallituksen tavoitteena. Tavoitteena on myös terveys- ja hyvinvointierot ovat kaventuminen. Painopisteenä on ennaltaehkäisy ja asiakaslähtöisyys vahvistamalla kokemusasiantuntemusta ja ihmisten osallisuutta. (VNK 2017.) Myös Raision kaupungin Sote-lautakunnan strategiassa vuoteen 2021 tavoitteena on, että hyvin-

voiva Raisio kannustaa ja motivoi kaupunkilaisia hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen. Raision kaupungin tahtotilana on koordinoida laaja-alaisesti hyvinvointia ja terveyden edistämistä. (Raisio 2018d.)

Kehittämiprojektin tarve toimintamallin kehittämiseksi tuli Mahittulan työyhteisöstä, joka toivoi osallistavia menetelmiä kuntouttavaan työtoimintaan osallistuville työttömille. Kuntouttavassa työtoiminnassa ei tällä hetkellä järjestetä työttömille järjestelmällistä osallistavaa toimintaa. Kuntouttavan työtoiminnan tavoitteena on ehkäistä työttömyyden aiheuttamia kielteisiä vaikutuksia asiakkaan toimintakykyyn, vahvistaa asiakkaan elämän ja arjen hallintaa sekä työ- ja toimintakykyä sekä ehkäistä syrjäytymistä tarjoamalla mahdollisuutta työtoimintaan ja muihin palveluihin (Mattila 2017, 210; THL 2017a).

Tarve selvittää työttömien esteitä osallistua terveystarkastuksiin nousi terveystarkastuspalvelun ylihoitajalta ja työllisyyskoordinaattorilta. Kuntalain (410/2015) mukaan kunnan tehtävänä on edistää asukkaidensa hyvinvointia ja kestävä kehitystä alueellaan. Terveyden edistäminen pitäisi olla osa kunnan strategiaa ja toimintasuunnitelmaa. Tavoitteiden asettamisen jälkeen edellytetään vastuita ja toimivia käytäntöjä. Tavoitteiden saavuttamiseksi olisi tärkeää yhteistyö eri toimijoiden kesken eli hallintokuntien, yksityisen ja kolmannen sektorin kanssa. (Muurinen ym. 2010, 23; Rimpelä 2010, 31.) Kunnissa on oltava eri tahoja, jotka järjestävät terveyttä ja hyvinvointia edistäviä palveluita. Tällaisia tahoja ovat olla kuntien hyvinvointityöryhmät ja hyvinvointikoordinaattorit. Kunnassa terveyden edistämisen asiantuntija on terveydenhuolto. (STM 2017a.)

Aikaisemmin Raisiossa hoidettiin työttömien terveystarkastukset ostopalveluna. Työttömien terveystarkastukset otettiin Raision omaksi toiminnaksi 1.8.2015 alkaen. Terveystarkastusten prosessi ei ole ollut selvää kaikille toimijoille henkilökunnan vaihtuvuuden sekä moniammatillisen yhteistyön vähäisyyden vuoksi. Työttömien terveystarkastuksia tekevät hoitajat ovat kokeneet yhteyden saannin kutsuttaviin työttömiin hankalaksi. Työttömien terveystarkastuskäytäntöjä on jo lähdetty kehittämään moniammatilliseen suuntaan. Ensimmäinen moniammatillinen palaveri työttömien terveystarkastusten linjauksista pidettiin 17.1.2018. Koska raisiolaisten työttömien esteitä, toiveita tai hyötyjä terveystarkastuksista ei ole tutkittu aikaisemmin, on tärkeää selvittää palvelujen käyttäjiltä, miten terveystarkastuksia voidaan kehittää asiakaslähtöisempiä.

4 KEHITTÄMISPROJEKTIN TAVOITTEET, TARKOITUS JA TUOTOS

Kehittämiprojektin tavoitteena oli kehittää Raision kuntouttavan työtoiminnan ja terveydenhuollon palveluja työttömille heitä kuunnellen ja aktivoiden. Lisäksi tavoitteena oli kehittää moniammatillista yhteistyötä näiden palvelujen kohdalla.

RUORI 2 - hankkeen (1.9.2017 - 31.3.2019) tavoitteena oli lisätä kaikkein vaikeimmassa asemassa olevien mahdollisuutta osallisuuteen hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi. Hankkeen tarkoituksena oli, että työllistymisen mahdollistuessa, työkyky on riittävällä tasolla työllistymisen toteutumiseksi. RUORI 2 – hanke toimii Turun seudulla neljässä kaupungissa, joista yksi on Raisio. (Turku AMK 2018.)

Kehittämiprojektin tarkoituksena oli saadun tiedon pohjalta suunnitella Mahittulan työtoimintaan pysyvä toimintamalli työttömien työ- ja toimintakyvyn ja terveyden edistämiseksi. Tarkoituksena oli saadun tiedon pohjalta hyödyntää tuotettua tietoa ja kehittää nykyisiä työttömien moniammatillisia palveluja.

Kehittämiprojektin tuotoksena syntyi työttömille suunnattu toimintamalli, jonka sisältö tuli työttömien toiveista. Tuotoksena syntyi myös useita uusia kehittämissuhteita, joilla raisiolaisten työ- ja toimintakykyä ja hyvinvointipalveluja voitaisiin moniammatillisesti kehittää.

Kehittämiprojektin tavoite voidaan kiteyttää seuraavaan kysymykseen:

Millä tavalla työ- ja toimintakykyä sekä terveyttä edistäviä hyvinvointipalveluita tulisi kehittää niin, että ne vastaisivat työttömien kokemuksiin tuen tarpeisiin?

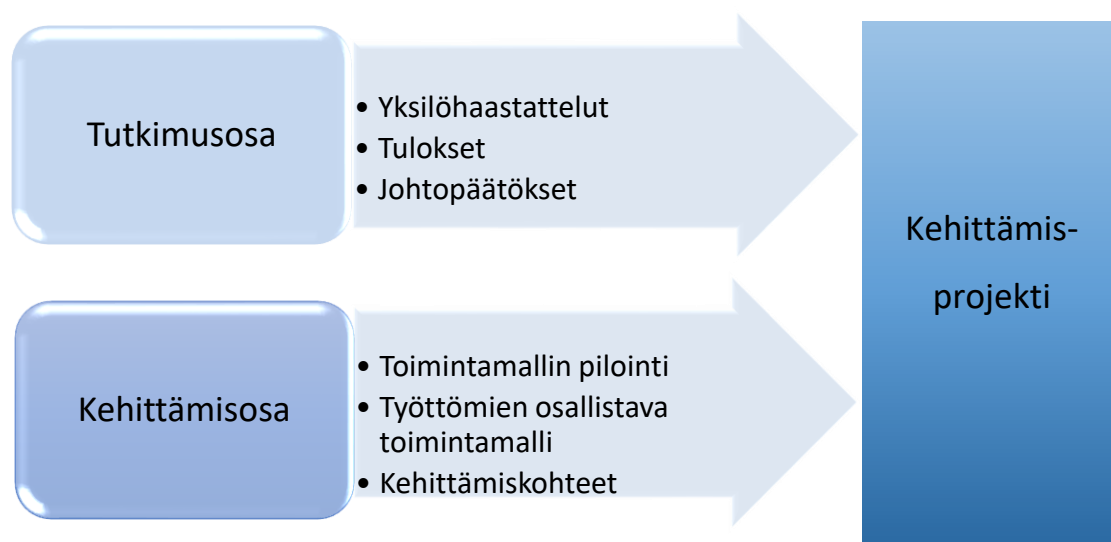
5 KEHITTÄMISPROJEKTIN TOTEUTUS

Tämä työelämälähtöinen kehittämisprojekti alkoi liittymällä RUORI 2 - hankkeeseen lokakuussa 2017. Tämän jälkeen otettiin yhteyttä Raision kaupungin eri toimijoihin. Pala-verien avulla selvitettiin kaupungin toimijoiden mielipiteitä kehittämistarpeista. Kaupun-gin toimijoilta tuli toive kehittää työttömien moniammatillisia palveluja ja Mahittulan toi-mintakeskukseen toivottiin työttömille osallistavaa toimintaa.

Tässä kehittämisprojektissa projektipäällikkönä toimi YAMK-opiskelija. Projektipäällikön tehtävänä on vastata siitä, että projekti valmistuu ajoissa ja lopputulos vastaa asetettuja tavoitteita (Kettunen 2009, 29; Ruuska 2012, 137). Projektipäällikön avuksi perustettiin sekä ohjausryhmä että projektiryhmä. Projektiryhmään kuului Mahittulan työtoiminnasta sosionomi, Raision kaupungin liikuntatoimen liikuntaohjaaja, Raision terveysaseman ter-veydenhoitaja ja toinen Turun YAMK-opiskelija sekä tämän kehittämisprojektin päällikkö. Projektiryhmä kokoontui projektipäällikön kutsumana ensimmäisen kerran 5.2.2018. En-simmäisessä projektipalaverissa sovittiin projektin aikataulu, selvitettiin tavoitteet ja jaet-tiin tehtävät. Lisäksi sovittiin, että projektipäällikkö tiedottaa säännöllisesti projektin ete-nemisestä sähköpostilla.

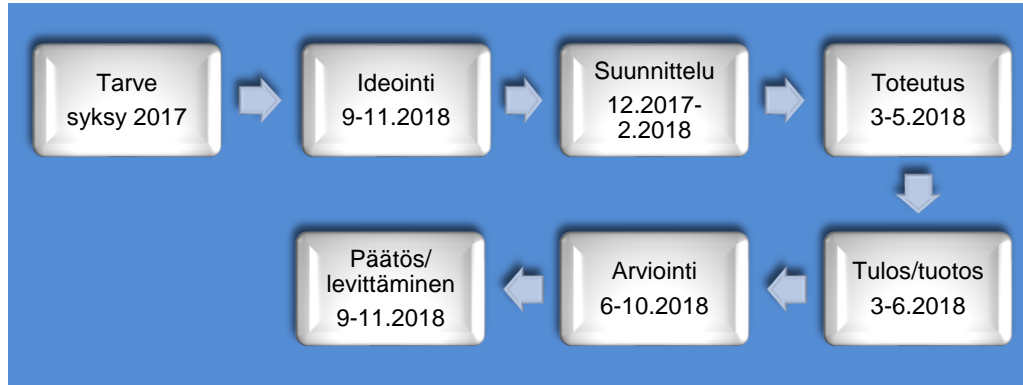
Ohjausryhmän tehtävänä on valvoa projektin etenemistä ja toimia projektipäällikön tu-kena sekä ohjata projektia kohti tavoitetta. (Kettunen 2009, 168; Leppälä 2012, 190 – 191; Mäntyneva 2016, 20 - 21). Ohjausryhmään kuuluivat työelämän mentori, RUORI 2 - hankkeen projektipäällikkö, toinen YAMK-opiskelija sekä opinnäytetyön ohjaaja. Oh-jausryhmää perustettaessa on tärkeä pitää ryhmän koko järkevänä (Kettunen 2009, 168; Mäntyneva 2016, 22) ja ohjausryhmän tulee hyväksyä projektisuunnitelma projektia käynnistettäessä (Leppälä 2011, 192). Ryhmä haluttiin pitää pienenä, jotta sen toimi-vuus olisi helppoa ja päätöksenteko jouhevaa. Ohjausryhmä kokoontui kaksi kertaa. En-simmäisen kerran ohjausryhmä kokoontui helmikuussa 2018, jolloin se hyväksyi kehittä-misprojektin suunnitelmaosion. Projektisuunnitelman hyväksymisen jälkeen projektipääl-likkö anoi tutkimuslupaa, jonka hyväksyi Raision sosiaali- ja terveysjohtaja.

Kehittämistoiminnan osaaminen on yhä tärkeämpää muuttuvassa työyhteisössä. Kehittämistoiminta tähtää muutokseen ja muutokset vaativat koko työyhteisöltä jatkuvan parantamisen periaatteiden noudattamista. Myös asiakaslähtöisen ajattelun, yhteistyön ja verkostoitumisen merkitys korostuu. (Salonen ym. 2017, 10, 34.) Kehittämisprojekti oli kaksiosainen. Kehittämisprojekti jakautui tutkimukselliseen osioon ja kehittämisosioon (kuvio 2). Kehittämisprojektin tutkimuksellinen osio esitetään kappaleessa kuusi. Kehittämisprojektin tutkimuksellisessa osiossa kartoitettiin työttömien toiveita ja täsmennettiin osallistuvuuden esteitä. Teemahaastattelut pidettiin maaliskuussa 2018. Kehittämistoiminnassa hyödynnettiin tutkimuksen tuloksia sekä johtopäätöksiä ja Mahittulan osallistava toimintamalli pilotoitiin toukokuussa 2018. Projektin tuotos esitettiin lokakuussa ja kehittämisprojekti päättyi marraskuussa 2018.

Kuvio 2. Kehittämisprojektin osat.

Toikko ja Rantanen (2009, 64) kuvaavat miten kehittämisprojekti etenee. Toiminta alkaa tavoitteiden määrittelystä suunnitteluun, toteutukseen ja prosessin päättämiseen sekä lopuksi arviointiin ja tuotoksen levitykseen. Prosessikuvaus ja sen rakenne kertoo ajan, menetelmät, toimijat sekä tuotoksen. Tämä kehittämisprosessi eteni lineaarisen mallin mukaan (kuvio 3). Lineaarisen mallin mukainen toiminta etenee rationaalisesti ja loogisesti (Salonen ym. 2017, 52).

Kuvio 3. Kehittämiprojektin vaiheet mukaillen (Toikko & Rantanen 2009, 64).

6 KEHITTÄMISPROJEKTIN TUTKIMUKSELLINEN OSUUS

6.1 Tavoite, tarkoitus ja tutkimuskysymykset

Kehittämiprojektin tavoitteena oli kehittää Raision kuntouttavan työtoiminnan sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja työttömille heitä kuunnellen ja aktivoiden. Tarkoituksena oli saadun tiedon pohjalta suunnitella Mahittulan työtoimintaan pysyvä toimintamalli työttömien työ- ja toimintakyvyn ja terveyden edistämiseksi. Tarkoituksena oli saadun tiedon pohjalta kehittää nykyistä työttömien moniammatillista terveystarkastuskäytäntöä.

Tämä kehittämiprojekti alkoi tutkimuksellisella osuudella, jossa haastateltiin työttömiä. Työttömiä haastatteleamalla haettiin tietoa siitä, millaisia toiveita heillä oli Mahittulan toiminnan ja terveystarkastusten osalta. Osallistavilla toimintamalleilla tavoitellaan ennaltaehkäisyä, osallisuuden lisäämistä ja luontevaa monialaista yhteistyötä.

Tämän kehittämiprojektin tutkimuksellisessa osiossa tutkimuskysymyksiksi muodostuivat:

1. Millaisia osallistavia terveys- ja kuntoutuspalveluja työttömät toivovat Mahittulan työpajaan?
2. Miten työttömät hyötyvät terveystarkastukseen osallistumisesta?

6.2 Tutkimuksen toteutus

Tutkimuksellisessa osiossa tutkimusmenetelmänä käytettiin kvalitatiivista tutkimusta. Laadullisella metodilla tehdyssä tutkimuksessa tarkastellaan ihmisten välistä ja sosiaalisten merkitysten maailmaa. Tavoitteena on löytää ihmisen omat kuvaukset niistä asioista, koetusta todellisuudesta, joita hän pitää itselleen merkityksellisinä. (Puusa & Juuti 2011, 52; Ronkainen ym. 2014, 81 – 82; Vilkkä 2015, 118.)

Laadullisella tutkimusmenetelmällä toteutetussa tutkimuksessa aineiston kokoa ei säätele runsaus vaan sen laatu. Tavoitteena on, että tutkimusaineisto toimii apuvälineenä asian ymmärtämisessä ja haastateltava saadaan kuvamaan, vertailemaan ja kertomaan kokemuksistaan käytännön esimerkein. (Puusa & Juuti 2011, 55; Vilka 2015, 129; Kananen 2015a, 34 – 35; Tuomi & Sarajärvi 2018, 97 – 98.) Laadullisessa tutkimuksessa pyritään ymmärtämään tiettyä toimintaa tai antamaan ymmärrettävä tulkinta jollekin ilmiölle (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2013, 74; Ronkainen ym. 2014, 83; Kananen 2015b, 150; Hakala 2018, 22; Tuomi & Sarajärvi 2018, 98). Laadullisen tutkimusmenetelmän erityispiirre on, että tavoitteena ei ole totuuden löytäminen tutkittavasta asiasta (Ronkainen ym. 2014, 81 – 82; Vilka 2015, 201). Laadullisen tutkimuksen yleisemmät menetelmät ovat haastattelu, kysely, havainnointi ja erilaisista dokumenteista kerätty tieto (Metsämuuronen 2008, 14; Hirsjärvi ym. 2013, 164; Kananen 2014b, 27; Tuomi & Sarajärvi 2018, 83).

Tässä kehittämissuorituksessa päädyttiin käyttämään haastattelua, koska kehittämissuorituksen tavoitteena oli kehittää Raision kuntouttavan työtoiminnan ja terveydenhuollon palveluja työttömille heitä kuunnellen ja aktivoiden. Metodina haastattelu oli paras vaihtoehto, sillä haastateltavilla, Mahittulan kuntouttavan työtoiminnan työttömillä oli käyttäjäkokemusta työtoiminnan palveluista ja työttömien terveystarkastuksista. Haastattelun avulla saatiin paremmin tietoa asiasta kuin esimerkiksi kyselylomakkeen avulla. Haastattelu metodiin päädyttiin myös haastattelun joustavuuden vuoksi. Haastattelija halusi mahdollisimman aitoa tietoa haastateltavien ajatuksista ja toiveena oli saada tietoa työttömien kokemuksista käytännön esimerkein. Tämän kehittämissuorituksen tutkimuskysymysten kannalta kvalitatiivinen tutkimus mahdollisti parhaiten jatkokysymysten ja väärin ymmärrysten avaamisen haastateltavien ja haastattelijan välillä.

6.3 Aineiston keruu ja kohderyhmä

Teemahaastattelu on yleisemmin käytetty tutkimushaastattelun muoto (Kananen 2015b, 127; Vilka 2015, 124). Teemahaastattelu tarkoittaa kahden ihmisen välistä keskustelua aihe kerrallaan. Tutkija on arvioinut etukäteen aiheen teemat, josta keskustellaan tutkittavan kanssa. (Kananen 2014a, 87; Eskola ym. 2018, 28 – 29.) Haastattelu etenee teemojen mukaisesti, mutta antaa tutkijalle vapautta ja tuo paremmin haastateltavien äänen

kuuluville. Haastateltavien tiedot ja tulkinnat ovat merkityksellisiä ja sitä lisää haastattelutilanteessa syntyvä vuorovaikutus. (Hirsjärvi & Hurme 2010, 48.) Teemahaastattelun avulla tutkija pyrkii käsittämään ja saamaan näkemyksen tutkimuksen kohteena olevasta ilmiöstä, jossa on aina mukana ihminen ja hänen toimintansa, jota tutkija pykii teemojen avulla avaamaan (Kananen 2015a,148).

Tämän kehittämissprojektin tutkimusaineisto kerättiin teemahaastattelua käyttäen. Haastattelun runko koostui seuraavista aihealueista.

1. Työttömien osallistavat palvelut
2. Mahittulan työtoiminnan osallistavat palvelut
3. Työttömien terveystarkastuksiin osallistuminen
4. Palvelujen moniammatillisuus ja asiakaskeskeisyys

Haastattelun henkilöt valitaan siksi, että heillä on käyttäjäkokemukseen perustuvaa tietoa asiasta, josta halutaan saada tietoa (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2013, 110; Kananen 2015b, 145; Vilkkä 2015, 135; Tuomi & Sarajärvi 2018, 85 - 86). Haastattelijalla on tiedon intressi, jonka vuoksi hän tekee kysymyksiä ja kannustaa haastateltavaa vastaamaan. (Kananen 2014b, 76 – 75; Ruusuvoori & Tiittula 2017,47). Haastattelun etuihin lukeutuu, että haastattelija voi toimia myös havainnoitsijana, eli muistiin voidaan kirjoittaa kaikki se mitä sanotaan ja sen lisäksi, kuinka sanotaan. Haastattelun vahvuus on tutkittavien asioiden kartoittaminen syvältä haastateltavan kokemuspiiristä. Siinä päästään esittämään miksi kysymyksiä ja löytämään vastauksia kysymyksiin, joihin kyselytutkimuksella ei voida ulottua. (Juholin 2017, 299.)

Haastattelun kohderyhmänä olivat työttömät, jotka toimivat Mahittulan kuntouttavassa työtoiminnassa. Mahittulan työntekijät valitsivat työttömistä kymmenen vapaaehtoista haastatteluun. Haastattelun avulla pyrittiin antamaan kuntouttavan työpajan asiakkaille mahdollisuus kertoa, millaisia osallistavia terveys- ja kuntoutuspalveluja he toivovat Mahittulaan ja miten he olivat kokeneet työttömien terveystarkastukset.

Haastattelun onnistumisen kannalta suositellaan, että tiedonantajat voisivat tutustua teemoihin tai ainakin haastattelun aiheeseen etukäteen. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 87 – 88.) Haastattelija lähetti kaksi viikkoa ennen haastatteluja Mahittulan työntekijälle sähköpostitse haastattelun aihealueet (Liite 1). Mahittulan työntekijä jakoi aihealuepaperit haastatteluihin tuleville työttömille. Haastattelut suoritettiin teemahaastattelu rungon aihealueiden mukaan.

Haastattelut toteutettiin maaliskuussa 2018 Mahittulan toimintakeskuksessa, jonne oli varattu rauhallinen tila haastatteluja varten. Haastattelut suoritettiin yksilöhaastattelulla ja haastattelupäiviä oli yhteensä kolme. Ensimmäisenä haastattelupäivänä toteutettiin neljä haastattelua ja muina haastattelupäivinä kolme. Haastateltavien määrä oli yhteensä 10. Haastateltavista suurin osa oli miehiä. Haastattelujen pituus vaihteli 12 minuutin ja 48 minuutin välillä. Haastattelujen keston keskiarvo oli 29 minuuttia.

Haastattelu vaatii haastattelijan ja haastateltavan välistä vuorovaikutusta (Kananen 2015b, 145; Hyvärinen 2017, 13). Tapaaminen haastateltavan kanssa aloitettiin tavallisella, epävirallisella keskustelulla. Haastattelijä kertoi hieman itsestään ja siitä miksi oli kiinnostunut aiheesta. Haastattelijä kuvasi kehittämisprojektin tarkoituksen, tavoitteen ja kävi haastattelun kulkua haastateltavan kanssa läpi. Haastateltaville kerrottiin haastattelun luottamuksellisuudesta sekä siitä, ettei yksittäisten haastateltavien puhetta raportoida tavalla, joka voidaan yhdistää heihin. Haastateltavia informoitiin, että keskustelut tallennetaan sanelukoneelle ja puhelimeen.

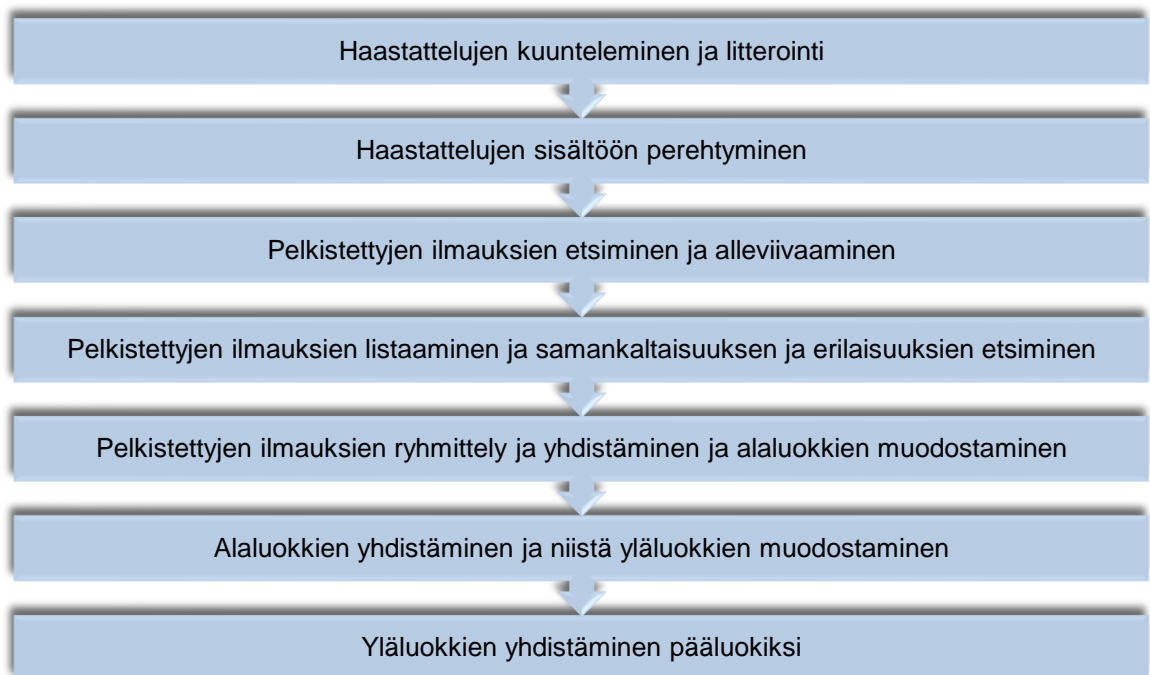
Haastateltaville annettiin luettavaksi haastattelun saatekirje (Liite 2) ja teemahaastattelun runko (Liite 3). Lisäksi kerrottiin haastateltavien oikeuksista ja haastattelujen vapaaehtoisuudesta. Haastateltavat vahvistivat allekirjoituksellaan suostumuksensa haastatteluun. Saatekirjeen tehtävänä on vakuuttaa tutkimuskohde tutkimuksesta ja lopulta motivoida jokainen tutkimuskohteeseen kuuluva osallistumaan tutkimushaastatteluun. Tutkimuskohteella on oikeus tietää mihin tarkoitukseen hän tietojaan antaa ja tutkimuksen tekijän olisi hyvä kertoa, miten tutkimustuloksia käytetään. (Vilka 2015, 189, 191.)

6.4 Haastatteluaineiston analysointi

Kerätyn aineiston analyysi, tulkinta ja johtopäätösten teko on tutkimuksen keskeisin asia. Analyysivaiheessa tutkijalle selviää, minkälaisia vastauksia hän saa tutkimuskysymyksiin. (Hirsjärvi ym. 2013, 221.) Haastattelu eli tutkijan ja tutkittavan välinen keskustelu ennakkoon määritetyistä aiheista on yksi käytetyimmistä aineistonkeruutavoista. Kerätty tutkimusaineisto pitää muuttaa sellaiseen muotoon, jossa sitä voidaan tutkia. Haastatteluaineiston kohdalla tämä tarkoittaa nauhoitusten muuttamista tekstimuotoon, tätä kutsutaan litteroinniksi. (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2013, 163; Kananen 2015a, 160; Vilka 2015, 137; Eskola ym. 2018, 28, 49.) Tallennetun puheen litterointi on olennainen osa tutkijan teoreettista ja analyyttistä työtä. Puheen litterointi tekee etäisyyttä

aineistoon, rakentaa siitä työstettävän ja auttaa havaitsemaan vuorovaikutuksen yksityiskohtia. (Ruusuvuori & Nikander 2016, 83.) Käännettäessä puhetta tekstiksi litteraation tarkkuustason määrittävät tutkimuksen tavoitteet, tutkimusasetelma ja käytettävä analyysimenetelmä. (Vilka 2015, 137; Ruusuvuori & Nikander 2016, 63.) Lähtökohtaisesti perussääntönä pidetään, että puhutun sisällön ja yksinkertaisten vuorovaikutuspiirteiden litterointi riittää, jos tutkimuksen analyysi toimii esimerkiksi luokittelemalla, teemoittelemalla tai käytettyjä ilmaisuja ryhmittelemällä (Ronkainen ym. 2014, 119). Haastatteluaineisto litteroitiin kokonaisuudessaan tekstimuotoon. Litteroidut tekstiosiot luettiin ääneen useampaan otteeseen. Ääneen lukeminen auttoi paremmin ymmärtämään tekstin sisältöä ja aineiston teemoittelu hahmottui paremmin.

Sisällönanalyysin keinoilla voidaan haastattelut analysoida systemaattisesti ja objektiivisesti. Analyysimenetelmällä pyritään saamaan tutkittavasta ilmiöstä kuvaus tiivistetyssä muodossa. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 117.) Sisällönanalyysin luokittelun avulla aineistoa pyritään järjestämään, erittelemään ja pelkistämään siten, että sen informaatio säilyy (Ruusuvuori & Nikander 2016, 69). Luokittelua pidetään helpompana aineiston järjestämisen muotona (Tuomi & Sarajärvi 2018, 105). Aineiston käsittely pohjautuu haastattelun teemoihin. Luokille annetaan nimet aineiston sisältöä kuvaavalla käsitteellä. Tulokset käsitellään pelkistettyinä ilmauksina ja niistä muodostetaan alaluokkia. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 93, 110 - 111.) Kuvio neljä kuvaa, miten tässä tutkimuksessa tutkimusaineisto analysoitiin mukaillen sisällönanalyysillä ja teemoittelemalla. Esimerkki tämän tutkimuksen haastatteluaineiston pelkistetyistä ilmaisuista sekä alaluokkien yhdistämisestä ja yläluokkien muodostamisesta on luettavissa raporttiin liitetystä taulukosta (Liite 4).

Kuvio 4. Aineistolähtöisen sisällönanalyysin eteneminen (mukaillen Tuomi & Sarajärvi 2018, 123).

Analyysilla pyritään löytämään vastauksia tutkimuskysymyksiin. Kerätty aineisto analysoidaan mahdollisimman nopeasti, jotta tutkijan tietomäärä laajentuisi tiedonkeruun myötä (Kananen 2014b, 76). Aineiston analyysi aloitettiin heti haastattelujen päättymisen jälkeen. Ensimmäinen vaihe oli alkuperäistiedon pelkistäminen siten, että siitä jätettiin tutkimukselle epäolennainen asia pois. Samaa asiaa kuvaavat ilmaisut väritettiin erivärisillä kynillä ja näin saatiin eroteltua erilaiset ilmaisut. Tiedon redusoinnin jälkeen seuraa aineiston ryhmittely (Tuomi & Sarajärvi 2018, 124). Analysoitava aineisto järjestettiin samojen teemojen mukaisesti kuin teemahaastattelun runko. Käytetyt teemat olivat työttömien osallistavat palvelut, Mahittulan työtoiminnan osallistavat palvelut, työttömien terveystarkastuksiin osallistuminen sekä palvelujen moniammatillisuus ja asiakaskeskeisyys. Haastatteluista saatu aineisto yhdistettiin ja haastattelu-teemoihin liittyvät ilmaukset koottiin yhteen erilliselle lomakkeelle. Seuraavaksi saatuja vastauksia vertailtiin keskenään. Alla on sisällönanalyysiä selventävä taulukko (taulukko 1.) aineiston pelkistetyistä ilmaisuista sekä samankaltaisuuksien etsimisestä että alaluokkien yhdistämisestä pääluokiksi. Tavoitteena oli ilmiön käsitteellistäminen.

Taulukko 1. Analyysin tuloksena syntyneet sisältöluokat.

TUTKIMUS-TEHTÄVÄ	ILMAISU tutkimustehtävän kannalta keskeinen ilmaisu	ALALUOKKA samankaltaisuuksien etsiminen	PÄÄLUOKKA vastaus tutkimustehtävään
Millaisia osallistavia terveys- ja kuntoutuspalveluja työttömät toivovat Mahittulaan	joukkuepelit x 3 tanssi x2 kuntosali x 3 pyöräily x3 patikointi x 3 vesijumppa, venyttely	liikunta sosiaalinen osallistuminen harrastaminen	fyysinen kunto paranee osallisuus
	ruuanlaitto savipaja grafiikka	käden taidot	itsensä kehittäminen
	teatteri museot musiikki elokuvat	kulttuuri	lisää hyvää mielen-terveyttä sosiaalinen tukeminen

6.5 Teemahaastattelujen tulokset

Mahittulan kuntouttavan työtoiminnan kymmentä työtöntä haastateltiin. Haastateltavista naisia oli kolme ja miehiä seitsemän. Haastateltavien koulutustausta vaihteli peruskoulusta ammatilliseen tutkinto koulutukseen. Haastatteluun osallistuneet olivat 19–57 vuotiaita, keski-ikä ollessa 38 vuotta. Työttömänä haastateltavat olivat olleet yhdeksästä kuukaudesta viiteen vuoteen. Kolme haastateltavaa olivat olleet työttömänä jo yli 10 vuotta. He eivät osanneet tarkalleen sanoa, kuinka pitkään työttömyys oli kestänyt. Tulokset on jaettu neljään eri teemaan: työttömien osallistavat palvelut, Mahittulan työtoiminnan osallistavat palvelut, työttömien terveystarkastuksiin osallistuminen sekä palvelujen moniammatillisuus ja asiakaskeskeisyys.

6.5.1 Työttömien osallistavat palvelut

Vastaajista suurin osa kertoi enemmän kuin yhden osallistavan palvelun Raisiossa sel-laiseksi, joka on edistänyt vastaajan omaa hyvinvointia. Palveluista mainittiin kuntouttava

työtoiminta, terveystakeskus, fysioterapia, perhepalvelut, A-klinikka, kirjasto, Ulpukka, suun terveydenhuolto ja luontopolut.

H1: *"Kirjastoa käytän säännöllisesti."*

H9: *"Terveystakeseman tarkoitus olisi varmasti edistää hyvinvointia, mutta en minä tiedä. Kai se on edistänyt. Kirjasto tuottaa hyvinvointia."*

H10: *"Luontopolkuja käytän, toivoisin niitä vieläkin enemmän."*

Haastatteluista tuli hyvin ilmi, että vastaajat pitivät Mahittulan kuntotuttavaa työtoimintaa tärkeimpänä voimavarojen ylläpitäjänä ja hyvinvoinnin auttajana ja edistäjänä. Yksi vastaajista ei kaivannut mitään Raision kaupungin palveluita, jotka edistäisivät hyvinvointia.

H4: *"En mää kaipaa mitään semmoista mitä Raisio tarjoisi."*

H2: *"Mahittulaan kun tulee, niin herää ajoissa ja parantaa hyvinvointia, kun on säännöllinen päivärytmi."*

H7: *"Tämä Mahittula edistää hyvinvointia, siis tosi hyvä juttu. Kirjasto on kans ihan pätevä. Ja uimahalli on ihan jees ja punttisali. Terveystakesema on ihan jees. Hammashoito on ihan hyvä."*

Vastaajilla oli vahva toive palveluista, jotka lisäävä vastaajan omaa toimijuutta. Haastateltavat toivoivat sosiaalista tukea, sekä sellaisia palveluja, jotka johtaisivat työllistymiseen. Osa haastateltavista toivoi palveluita enemmän asiakaskeskeisyyttä ja henkistä tukemista, joka vahvistaisi työttömän itsetuntoa.

H1: *"Toivon paikkoja, jossa saisi työkokemusta enemmän, tehdä töitä kunnolla-oppisi siinä samassa."*

H5: *"Toivoisin lähinnä keskustelua omasta elämäntilanteesta ja saisi olla sellaisia ihmisiä, jotka eivät vaihdu. Kun ärsyttävää kertoa omasta elämästään uudelleen ja uudelleen. Niin paljon vaihtuu noi virkailijat, työkkärissä ja."*

Kuitenkin vajaa puolet vastaajista ei kaivannut mitään työllistymistä edistäviä palveluja Raisioon ja eikä osannut ottaa kantaa asiaan.

H4: *"Ei tuu yhtään mitään mieleen taas, en kaipaa mitään neuvontapalvelua."*

H 5: *"No, en osaa sanoa. En tiedä."*

Vain muutama haastateltava oli sitä mieltä, että heillä oli terveyden ja hyvinvoinnin asiat itsellään hyvin hallussa. Eniten vastaajia kiinnosti saada tietoa unesta ja levosta. Myös ravitseminen ja suunhoito asioista kaivattiin lisää tietoa.

H9: *"Unesta ja levosta voisi olla jotain hyötyäkin."*

H5: *"Se ravitseminen voisi olla, tässä ennen joulua diabetes iski, se ruoka voisi olla sellainen."*

H4: *"Suun terveydenhuollosta olisi kiva tietää, mitä se maksaa ja mulla on hirvee pelko hammaslääkärinä kohtaan, se piikki ei auta mua ollenkaan, se puudutuspiikki, se porakin tuntuu suussa hirveeltä .. siitä on nyt melkein 40 v aikaa, kun oon käynyt hammaslääkärissä"*

Aineistosta ilmenee, että haastateltavat toivovat tietoa terveydestä, jotta heidän oma itsehoito kohentuisi. Suurin osa vastaajista tiesi päihteiden käytöstä, yksi haastateltava toivoi päihdeinfoa. Enemmistö vastaajista toivoi lyhyitä tietoiskuja. Esittävää, luentotyypistä tiedon jakamista ei toivottu.

H4: *"Yleiseen terveyteen ja hyvinvointiin liittyviä asioita."*

H6: *"En mä mitään luentoa kaipaa."*

H7: *"Päihteidenkäytöstä ..kai sen jokainen tietää jos se ei oo hanskassa."*

Sähköiset tiedotusvälineet nousivat parhaaksi keinoksi tiedottaa eri palveluista. Haastateltavilla oli tästä vahva yksimielisyys. Maksulliset sanomalehdet koettiin heikoksi tiedotuskanavaksi, koska vain pieni osa haastateltavista seurasi niitä säännöllisesti. Ilmaisjakelulehtiä ilmoitti lukevansa neljä vastaajaa kymmenestä.

Palveluiden markkinoinnissa myös ilmoitustaulut koettiin hyvä kanavana markkinoida palveluja. Suurin osa haastateltavista oli sitä mieltä, että Mahittulan ilmoitustaulua seurataan säännöllisesti. Palveluohjaajan roolia palveluiden tiedottamisessa pidettiin tärkeänä. Puolet vastaajista piti tärkeänä eri viranomaisten suullista tiedottamista. Näitä viranomaistahoja olivat TE-toimistot, terveyskeskukset, Kela, sosiaalitoimisto ja Mahittulan työtoiminta.

H3: *"Netistä saa parhaiten tietoa, Raison sivut, toivon työttömille omaa "otsikkoa" missä kaikki palvelut olisi kerrottu."*

H7: *"Yym. en tiedä sitten kyllä mistä, ehkä sosiaalitoimesta ja A-klinikka ja miksei myös Työkkäri. Työntekijät voisivat mainostaa asiakkaille."*

H9: *"Mahittulassa kun ihminen tulee sinne, niin olisi hyvä olla joku tietopaketti, josta löytyisi kaikki puhelinnumerot ja palvelut mitä työttömille olisi."*

6.5.2 Mahittulan työtoiminnan osallistavat palvelut

Suurin osa haastateltavista toivoi Mahittulan työtoimintaan osallistavaa ryhmätoimintaa. Kaksi kymmenestä vastaajista piti yksilötoimintaa heille parhaana vaihtoehtona. Haastattelujen perusteella työttömiä kiinnosti osallistua osallistavaan toimintaan kerran viikossa ja toiminnan pituudeksi toivottiin 45 minuutista kahteen tuntiin. Palveluille paras ajankohta olisi iltapäivällä työtoiminnan jälkeen. Harva vastaajista toivoi hyvinvointipalveluita aamuun. Yli puolet (70%) vastaajista toivoi liikuntapalveluita Mahittulaan. Kannatusta sai joukkuepelit, kuntosali harjoittelu ja patikointi. Myös kulttuuripalveluihin oli halukkuutta osallistua ja haastateltavista muutama oli kiinnostunut käden taitoihin liittyvistä palveluista. Muutama haastateltava ei kaivannut Mahittulaan mitään osallistavia palveluja ja osa haastateltavista kertoi kuntoilevansa mieluiten kotona.

H1: *"Ryhmätoiminta toimisi parhaiten. Ryhmätoiminta saisi olla sopivan tempoinen ei liikaa."*

H2: *"Tykkään joukkuepeleistä, oon harrastanut jalkapalloa niin pitkään, pelit olisivat kivoja."*

H10: *"Sitten myös olisi kauheen kiva, joku pitäisi täällä Maihittulassa grafiikkapajaa ja rakusavea."*

Suurin osa vastaajista toivoi Mahittulaan palveluja, jotka kehittävät omaa fyysistä kuntoa ja toiminta vahvistaisi myös sosiaalista sekä fyysistä terveyttä. Aineiston mukaan osallisuus lisää hyvinvointia ja vain kaksi vastaaja kymmenestä toivoi yksilöllisiä palveluja. Yksilöllisiltä palveluilta odotettiin sosiaalista tukemista ja omien henkisten voimavarojen vahvistamista. Haastateltavat toivoivat myös vapaa-ajan viettopaikkaa, joka olisi myös iltaisin auki. Vapaa-ajan viettopaikassa voisi tavata ystäviä ja pelata keskenään.

H7: *"Yleiseen terveyteen ja hyvinvointiin liittyviä asioita. Mää osallistun tyyliin kaikkeen. Kaikki liikunta käy."*

H5: *"Mimmosia palveluja? Jos ihan ehdoton, se että olisi jotain sählyä tai jalkapalloa tai, oon itte pelannut, mun mielestän niitä saisi olla täällä, tai jotain."*

H9: *"Jos olisi iltaisin jotain tekemistä, silloin kun olin nuori oli Nuokkari. Mut nyt kun oon aikuinen ei oo enää mitään semmosta. Sit tulee vaan istuttua kotona ja katottua Netflixiä, olisi joku paikka, jossa voisi illalla harrastaa illalla jotain."*

Suurin osa vastaajista (70%) olivat motivoituneita kehittämään osaamistaan. Yksittäisistä vastauksista löytyi monia erilaisia koulutus- ja neuvontatoiveita. Työttömät toivoivat esimerkiksi neuvoja, miten tulee toimia, kun haluaisi vuokarata oman asunnon. Erilaisten tiedonhakupalvelujen ja erilaisiin tietolähteisiin tutustumista kaivattiin. Haastateltavat kokivat, että he voisivat hyödyntää internetin ja erilaisten www-palvelujen käyttöä enemmän, jos heillä olisi siihen parempi osaaminen.

H1: *"Kaipaa tietoa, miten asunnon hakeminen onnistuu ..asunnonhakuprosessi, miten haetaan ensimmäistä asuntoa."*

H9: *"Semmonen kurssi missä opetettaisiin käyttämään Googlea, siinä on tietty tyyli millä kannattaa kirjoittaa sinne nettiin, että sä löydät, niin tiedonhaku kurssi olisi hyvä. Kun sen hallitsee ,niin löytää kaikkii, ei tarvitse erikseen opetella miten löytää tän ja miten löytää tän."*

Enemmistö vastaajista toivoi Mahittulaan palveluita, jotka edistäisivät työllistymistä, vahvistaisi itsetuntoa ja lisäisi omaa osaamista. Haastateltavat kaipasivat apua työnhakuun ja avoimien työpaikkojen löytämiseen. Osalla toiveet liittyivät harrastamiseen ja kansalaistaitojen ylläpitämiseen.

H7: *"Työhakuneuvontaa voisi olla, on tehty Mahittulassa, neuvoa yksityiskohtaisemmin, ne ei ole tehnyt täällä sitä kunnolla. Olisi hyötyä, jos työnhakuprosessi avattaisiin."*

H2: *"Ihminen, joku joka olisi kaupungintalolla tai Mahittulassa, auttaisi työnhaussa, työkärikin menee jo 12:sta kiinni.. kun on aika vaikea ollut tehdä niitä työhakemuksia."*

H9: *"Mua aina kiinnosta uuden oppiminen, on se sitten mikä vaan."*

Lähes kaikki haastateltavat kuvasivat Mahittulan toimintaa mukavaksi ja suurin osa vastaajista kertoi olevansa tyytyväinen Mahittulan henkilökunnalta saamaansa tukeen. Vastaajista ainoastaan kaksi kymmenestä antoi suoria kehitysehdotuksia kuntouttavaan työtoimintaan. Kehittämisehdotuksena esiin nousi työtoiminnan palvelujen tehokkaampi markkinointi. Haastateltavien mukaan työtoiminnan palvelut ovat monelle Raison kaupungin työntekijöille vieraita, eivätkä työntekijät osaa hyödyntää työtoiminnan palveluja. Osa haastateltavista toivoi tiukempia kriteerejä kuntouttavan työtoimintaan valittaville asiakkaille, koska silloin työtoimintaan ohjautuisi aidosti motivoituneet työttömät. Yksi vastaaja koki työtoiminnan olevan osalle työttömistä pelkkä aikuisten askartelukerho. Muutama haastateltavista on kokenut työtehtävänsä Mahittulassa liian helpoiksi, yksitoikkoiseksi ja merkityksettömäksi. Aineistosta ilmenee, että osalla työttömistä oli vahva motivaatio työllistyä, kun taas muutamille Mahittulan työtoiminta oli ajankuluttamista.

H6: *"Hyvin toimii asiat ja täällä kuunnellaan, jos haluaa mennä jonnekin tai haluaisi joltain aikaa vähän. Ja kyllä täällä aika hyvin saa sovittua asiat, jos on jotain semmoista."*

H8: *"Täällä on lähinnä sitä samaa, tossa syödään ja juodaan kahvia. Ja kaikki on niinku positiivista. Täällä kaikki on hyvin, sillai vaan alkaa kyllästyttää, kun ei oo töitä, mää odotan, että pääsis sinne kurssille nyt ainakin."*

H4: *"Tätä kuntouttava työtä pysytyn kyllä tekemään, en mää pääse töihin – onneksi. En mää pysyt olemaan 7-8 tuntia päivässä, kävelemään semmotti. Tää on kuitenkin mielekkäämpi, että on vähän jotain tekemistä, en halua vielä eläkkeelle."*

Käyttäjät olivat todella tyytyväisiä Mahittulan työtoiminnan palveluihin. He saivat Mahittulasta sosiaalista ja henkistä tukea. Mahittulan on myös turvallinen ympäristö, jossa työttömät viihtyvät. Osa vastaajista oli kokenut tilan ahtaaksi. Kiitosta Mahittula sai myös asiakaslähtöisestä palvelusta, jonka avulla vastaajien ammatillinen osaaminen on kasvanut. Vastaajat kokivat myös, että Mahittulan henkilökuntaa oli helppo lähestyä. Suuri yksimielisyys haastateltavien kesken oli siitä, että kuntouttava työtoiminta on tärkeä palvelun työttömän voimavarojen ylläpitämiseen ja palvelu vastaa heidän kokemiin tuen tarpeisiin.

H4: *”Täällä on aika hyvä olla. Täällä kaikki ei aina välttämättä toimi, mutta en halua sanoa siihen mitään . . . täällä on ihan hyvä olla.”*

H2: *”Mahittulassa on ainakin mukava ilmapiiri, vaikka on vähän minkälaista porukkaa, niin siltin se toimii täällä hyvin, hyvä porukka. Ohjaajat ovat ihan hyviä.”*

H10: *”No, varmasti tämä monelle ihmiselle tuo säännöllistä ja sosiaalista elämään heille. Ja keittiöpuolella oppii uusia asioita, voi suorittaa hygieniapassin.”*

6.5.3 Työttömien terveystarkastuksiin osallistuminen

Puolet haastateltavista olivat käyneet työttömien terveystarkastuksessa. Osalla terveystarkastuksesta oli aikaa alle vuosi ja muutamalla useampia vuosia. He olivat saaneet tiedon asiasta Mahittulan työtoiminnan ohjaajilta, sosiaalitoimistosta, TE-palveluista tai läheiseltä ihmiseltä. Kahdeksan haastateltavaa kymmenestä oli kuullut terveystarkastusmahdollisuudesta. Kolme haastateltavaa oli jättänyt menemättä terveystarkastukseen, koska heillä ei ollut siihen mitään tarvetta.

Tarkastukseen osallistuneet kokivat, että terveystarkastuksesta oli hyötyä terveyteen, turvallisuuteen ja työkykyyn. Yksi osallistuja ajatteli, että tuleva työpaikka voi vaatia lausunnon terveydentilasta. Terveystarkastuksesta ei saanut lausuntoa itselleen omasta työkyvystään.

Terveystarkastuksessa oli keskustelun lisäksi erilaisia tutkimuksia ja terveyteen liittyviä kyselyitä. Haastateltavat ohjattiin verikokeisiin ja osa lääkärille jatkotutkimuksiin. Haastateltavat saivat ohjausta ja neuvontaa elintapoihin sekä sairauksien ehkäisemiseen. Osallistujat olivat pääsääntöisesti tyytyväisiä terveystarkastukseen.

H7: *"Hyvänä, ne kaikki asiat kiinnosti mua tietää. Siitä edellisestä kerrasta, kun olin ollut oli jo pitkä aika. Se oli ihan yes juttu. Järjestelyt toimi hyvin."*

H6: *"Ohjattiin labraan ja sain lääkäri ajan ja kuulotesti otettiin."*

H7: *"Kyllähän siitä oli paljonkin hyötyä, se tai niinku sai sen tiedon, näki missä mennään."*

Haastateltavat kokivat, että terveystarkastuksessa hoitohenkilökunnalla oli aikaa kuunnella ja keskustella heitä koskettaviin asioihin. Omat näkemykset huomioitiin hyvin ja niihin otettiin myös kantaa. Tunnelma itse terveystarkastuksessa koettiin positiiviseksi. Osa kaipasi, että olisi ohjattu enemmän jatkotutkimuksiin.

H4: *"Lääkäri kuunteli lähinnä ja otti kantaa ja hänellä ei ollut kiire."*

H10: *"Toivoisin terveystarkastuksessa oman tilanteen kartoittamista ja lähetettäisiin tarvittaessa ravitsemusterapeutille, erikoislääkärille ja fysioterapeutille ja kaikkia mitä niitä palveluja nyt onkaan."*

H4: *"Ei siitä mitään haittaa ainakaan oo."*

Työttömät halusivat saada ajan terveystarkastukseen nykyistä nopeammin. Suurin osa halusi saada tulokset kirjallisesti itselleen tarkastuksen jälkeen ja samalla myös tiedon seuraavan tarkastuksen ajankohdasta. Osa kaipasi terveydenhoitajalta enemmän palvelunohjausta. Vastauksista tuli esille, että terveystarkastus voidaan kokea myös pelottavana. Yksi haastateltava oli tyytyväinen ajanvarauksen tekstiviestimuistutukseen.

H8: *"Aina kun tänne Mahittulaan tulee joku uusi, niin se ohjattaisiin sinne. Jos on varsinkin ollut pitkään työttömänä, niin ei oo pitkään aikaan oo käynyt tällöisessä palvelussa. Se voisi olla kanssa hyvä, että saisi jonkun paperin, jossa olisi omat tulokset."*

H4: *"Pitäisi päästä nopeammin."*

H9: *"Aika paha kysymys.. en mä tiä , terveydenhoitaja voisi antaa vinkkejä eri palveluista mihin voisi mennä."*

Terveystarkastuksissa käyneille työttömille jää tällä hetkellä epäselväksi, jatkuuko hoito sen jälkeen ja miten. Osa haastateltavista toivoi, että tiedot terveystarkastuksesta siirtyisivät sähköisesti työllisyyspalveluihin.

6.5.4 Palvelujen moniammatillisuus ja asiakaskeskeisyys

Palveluja toivottiin lähemmäksi keskustaa ja erityisesti kannatusta sai terveystarkastusten järjestäminen Mahittulassa. Työttömät toivoivat, että asioidessaan olisi sama henkilö, ettei tarvitse aina kertoa samoja asioita uudelleen. Osa vastaajista toivoi yhteistä työllisyyspistettä. Esille nousivat yksilön kuuntelu ja yhtenäinen toiminta, kun yhteistyötä kehitetään. Työttömät tarvitsivat myös päätökset nopeammin itselleen. Haastateltavat kertoivat, että tiedonkulku saisi olla parempaa. Yksi vastaaja sanoi, että yhteistyö oli toiminut hyvin. Työntekijöiltä toivottiin enemmän tietoa palveluista ja avoimista työpaikoista.

H7: *"Huonoa, kun kaikki viranomaiset panttaa tietoa keskenään. Perusjutut pitäisi olla kaikkien nähtävissä. Kun suunnitellaan työttömälle jotain aktivointia tms. voisi kaikkia istua saman pöydän ääressä."*

H5: *"Toiminta saisi olla yhtenäistä, samat asiat saa kertoa moneen kertaan. Tiedonkulku saisi olla parempaa."*

H10: *"Yksilön kuulemista enemmän. Monen puheessa on se, ettei yksilöä kuunnella. Ja sitten monet viranomaiset tietää asiat paremmin kuin itse asiakas, se toistuu aina näissä. On ite hyvin avuton näissä tilanteissa, tilanteessa pompotellaan toisille, kuunneltaisiin paremmin. Ja kysyttäisiin enemmän, ne on aina semmoisia pieniä asioita. Monella tuntuu olevan sellainen mieli, ettei kuunnella lainkaan."*

Haastateltavat kertoivat, että työllisyyspalveluissa otetaan terveyteen liittyviä asioita puheeksi melko harvoin. Yhden työttömän terveysasiat oli otettu huomioon mietittäessä koulutukseen liittyviä asioita.

H5: *"Työllistämispalveluissa oli puhetta, että terveystarkastuksessa todettiin minun olevani terve."*

H4: *"Työkkärissä ei oteta ollenkaan huomiota työttömän terveydentilaa, ei oo pahemmin ottanut, ne lykkää vaan hommia."*

6.6 Tutkimuksen johtopäätökset

6.6.1 Palveluiden osallisuus, moniammatillisuus ja asiakaslähtöisyys

Aineistosta nousi selkeästi esille, että haastateltavat tiesivät useita eri palveluita Raisiossa sellaiseksi, jotka ovat edistäneet heidän hyvinvointiaan. Osallistavista palveluista mainittiin sosiaali- ja liikuntapalvelut ja terveyttä edistävästä palveluista terveysterveyst. Hyvinvointia lisäävistä palveluista tunnettiin sivistyspalvelut. Osallistavilta palveluilta työttömät toivoivat tukea terveytensä edistämiseen, elämänhallinnan vahvistamiseen ja sosiaalisen hyvinvoinnin parantamiseen. Aikaisemmin Pursio (2016, 45) on tutkimukseensa tullut samaan johtopäätökseen.

Mahittulan työtoiminta sai kiitosta siitä, että se on aktiivisesti tarttunut työttömien tuen tarpeisiin. Aineistosta selvisi, että Mahittulan työtoiminta vastaa käyttäjien mielestä valtakunnallisia kuntouttavan työtoiminnan tavoitteita. Työttömät kokivat Mahittulassa saavansa sosiaalista tukea ja Mahittulan työtoiminnan asiakaskeskeiseksi. Kuntouttavan työtoiminnan tavoitteena on ehkäistä työttömyyden aiheuttamia kielteisiä vaikutuksia asiakkaan toimintakykyyn, vahvistaa asiakkaan elämän- ja arjen hallintaa sekä työ- ja toimintakykyä sekä ehkäistä syrjäytymistä tarjoamalla mahdollisuutta työtoimintaan ja muihin palveluihin. (Mattila 2017, 210; THL 2017).

Useampi haastateltava kertoi kuntouttavan työtoiminnan pitävän heidän säännöllistä päivärytmiä yllä. Haastattelusta selvisi, että työttömien osaamista ja hyvinvointia vahvistaa sosiaalinen toiminta, itsensä kehittäminen ja työllistyminen. Lisäksi vastaajat kokivat, että työtoimintaan osallistuminen ylläpitää heidän mielenterveyttään. Kuntouttavan työtoiminnan positiivinen vaikutus työttömän elämälaatuun on havaittu aikaisemmin myös Tammelinin (2010, 61) tehdyssä raportissa.

Kuten jo edellä mainittiin, osa haastateltavista koki, että Mahittulan työtoiminnassa ei ole riittävästi aitoja työtehtäviä. Toisille kuntouttava työtoiminta oli ajan kuluttamista ja muutama toivoi vahvaa palveluohjauksen tehostamista. Useampi vastaajista toivoi, että Raisiossa olisi useampia Mahittulan tapaisia kuntouttavan työtoiminnan paikkoja. Tammelinin (2010, 70) tutkimusraportissa kuvaamat asiakkaiden kokemukset ja kehittämistarpeet kuntouttavasta työtoiminnasta olivat samankaltaiset kuin tämän haastattelun tulokset. Saaduista vastauksista saatiin selville Mahittulan työtoiminnan palveluja edistävät ja estävät tekijät, ne esitetään alla olevassa taulukossa kaksi.

Taulukko 2. Mahittulan työtoiminnan palvelujen edistävät ja estävät tekijät.

Palveluiden käyttöä edistävät tekijät	Palveluiden käyttöä estävät tekijät
Aktiivinen tuen tarpeen arviointi	Työtehtävien suppeus
Voimavarojen tukeminen	Palveluohjauksen puuttuminen
Syrjäytymisen ehkäisy	Tarjonnan rajallisuus
Työ- ja toimintakyky	Fyysisen toiminnan puuttuminen

Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen tavoitteena on kaventaa ihmisten hyvinvointi- ja terveyseroja, parantaa palvelujen yhdenvertaisuutta ja saatavuutta (STM 2017b). Perusterveydenhuollossa tulisi tiivistää yhteistyötä asiakaslähtöisemmin sosiaalitoimen ja työvoimahallinnon kanssa, sekä myös työterveyshuollon ja kuntoutuksen kanssa. (Saikku 2009, 38 - 39; Blomgren ym. 2016, 163; Lappalainen 2017, 47).

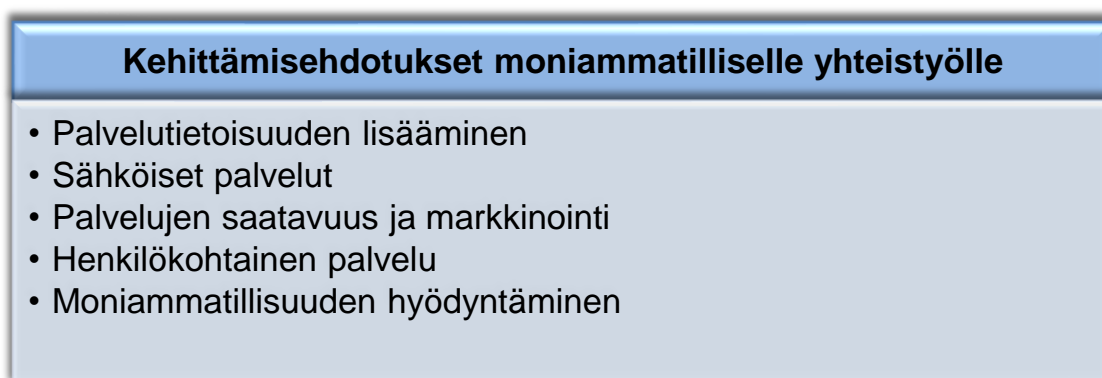
Aineistosta selvisi, että työttömät olisi huomioitava enemmän heidän terveyteensä ja työkykynsä liittyvissä asioissa. Asiakkaan turvallisuuden tukeminen on luottamuksellisen hoitosuhteen perusta. Työttömät tarvitsevat edelleen henkilökohtaisesti annettua tietoa koulutuksista ja työvoimapolitiisista asioista. Työntekijöiden olisi ohjattava työttömiä enemmän eri palveluiden piiriin. Työttömyyden aikana tarvitaan henkilökohtaista tukea ja motivointia työelämään ja koulutuksiin ohjaamisessa. Tämä vastaa aikaisemmissa tutkimuksissa saatuja käsityksiä.

Vuokko ym. (2016, 3) ja Vehmas ym. (2017, 48 - 49) ovat päätyneet tutkimuksissaan, että työntekijöitä tarvitaan asiakkaan avuksi työllistymiseen ja koulutukseen liittyvissä asioissa. Terveyspalvelut ovat tärkeä toimija työllistymisen prosesseissa ja yhteistyössä muiden tahojen kanssa Työttömät hyötyvät sekä henkilökohtaisesta ohjauksesta että moniammatillisesta yhteistyöstä. Tämän tutkimuksen tuloksista kävi ilmi, että työttömien terveyteen liittyvät asiat huomioitiin työllisyyspalveluissa vaihtelevasti. Työllisyyspalveluiden tehtävänä on löytää työttömille tarkoituksenmukainen työ- tai koulutuspaikka, jotta terveys näkökulmaa ei voi jättää huomiotta. Myös Blomgren ym. (2016, 22) ovat todenneet raportissaan, että työttömien työkyvyn esteiden huomaaminen ja varhainen ongelmiin puuttuminen ovat keskeisiä seikkoja työttömyyteen liittyvän työkyvyn laskun torjunnassa. Työllisyyspalvelujen tulisi kiinnittää riittävää huomiota työttömien työn ja terveyden yhteyteen.

Tämä tutkimus osoitti, että työttömät joutuvat asioimaan usein eri virastoissa. Pitkittynyt prosessi voi tuoda mukanaan yllätyksiä, jolloin on entistä tärkeämpää sovittaa eri palveluja yhteen ja hahmottaa asiakkaan kokonaistilanne. Kuten Karjalainen (2013, 101) toteaa, asiakkuuden samanaikaisuus eri palveluissa vaatii hallintoalojen ja palvelujen yhteistyötä.

Haastatteluista selvisi, että työttömät kaipasivat palvelun saatavuutta ja pysyvyyttä. Työttömille on olemassa erilaisia palveluita, mutta niiden markkinoinnissa olisi kehitettävää. Tiedonkulku ja yhteiset viestintäkanavat eri toimijoiden kesken lisäävät työttömien palvelutietoisuutta. Moniammatillisuuden toimivuuden kannalta tarvitaan tiedonkulkuun yhteisiä tietoverkkoja. Sähköisten palveluiden lisääminen palveluihin olisi keskeinen kehityssaskel tiedonkulkuun. Moniammatillista tiimityötä tulisi vahvistaa asiakkaiden parhaaksi.

Aineistoista nousi esiin, että asiakasjärjestelmät ja laajemmin asiakastietolain asettamat rajoitteet, ovat osa syynä siihen, ettei Raisiossa työllistyvien esteitä pystytä tunnistamaan ja käsittelemään. Tämä haaste havaittiin myös Terävän ym. (2011, 98) tutkimuksessa. Luonteva moniammatillinen yhteistyö olisi Raision työttömien etu. Kehitettäessä Raisiossa yhteistyötä asiakaslähtöisemmäksi sosiaalitoimen, työvoimapalvelun ja terveyspalveluiden kanssa tulisi palvelujen käyttäjien toiveet ottaa paremmin huomioon. Kuviossa viisi kuvataan johtopäätökset, joita palvelujen kehittämisessä tulisi huomioida.

Kuvio 5. Kehittämisehdotukset moniammatilliselle yhteistyölle.

6.6.2 Työttömien terveystarkastukset Raisiossa

Aineiston mukaan työttömien terveystarkastuksessa korostuivat asiakaskeskeisyys, henkinen tukeminen, tietoisuuden lisääminen ja terveyttä edistävät palvelut. Tietoa

omista terveydellisistä asioista kuitenkin kaivattiin lisää. Ammattihenkilöstön tuki ja tiedon lisääntyminen tukevat itsehoitoa. Myönteinen havainto oli, että työttömät kokivat terveystarkastukset positiivisena. Haastattelujen perusteella nousi esiin, että työttömille suunnattua terveystarkastusta tulisi markkinoida palvelutietoisuuden lisäämiseksi.

Terveystarkastuksissa toteutui erinomainen vuorovaikutussuhde asiakkaiden ja hoitohenkilökunnan välillä. Työttömien henkisiä voimavaroja tuettiin hoitotyön keinoin. Tuloksista nousi esiin, että hoitavan henkilökunnan on tärkeää varata riittävästi aikaa terveystarkastuksen tekemiseen, koska työttömällä on terveyteen liittyviä sairauksia enemmän kuin työssäkäyvillä. Maailman terveysjärjestön (WHO) kehittämällä elämänlaadun mittarilla mitattuna työttömällä on yli kaksinkertainen riski heikkoon yleiseen elämänlaatuun ja puolitoistakertainen riski heikkoon fyysiseen ja ympäristölliseen elämänlaatuun verrattuna työssä käyviin (Saikku ym. 2010,135).

Haastateltavat toivoivat myös jatkuvuutta hoitosuhteen. Pysyvää, tuttua terveydenhoitajaa olisi helpompi lähestyä ja näin hoitoon hakeutuminenkin nopeutuisi. Kansallisen suosituksen mukaan jokaisessa kunnassa ja työvoimapalvelukeskuksessa tulisi olla nimetty työttömien terveydenhuoltoon perehtynyt terveydenhoitaja ja lääkäri (Saikku & Sinervo 2010, 143). Osalla haastateltavista terveystarkastuksen esteenä oli ahdistuneisuus ja pelko. Turvallinen matalankynnyksen vastaanotto vähentäisi näitä esteitä. Tutkimuksen mukaan työttömät ovat erityisryhmä, jotka tarvitsevat erityistoimenpiteitä ja siihen koulutettuja asiantuntijoita. Lappalaisen tutkimus (2017, 38) osoittaa, että terveystarkastukset vaativat erityisosaamista. Saaduista vastauksista nousi esiin työttömien terveystarkastusten osallistumista edistävät ja estävät tekijät. Ne kuvataan taulukossa kolme.

Taulukko 3. Terveystarkastuksen osallistumisen edistävät ja estävät tekijät.

Terveytarkastukseen osallistumisen edistävät tekijät	Terveytarkastukseen osallistumisen estävät tekijät
Terveydentilan kartoitus Henkinen tuki Lausunto työkyvystä Terveyttä edistävät palvelut	Tietämättömyys Pelko Sijainti Ei koe tarvetta Motivaation puute

Haastattelun tuloksista kävi ilmi, että terveystarkastukset olivat työttömille terveyden kartoittamisen väline, mutta samalla myös henkisen tuen ja ohjaamisen keino. Terveystarkastuksista syntyi parhaimmillaan luottamuksellinen hoitosuhde, joka lisää työttömän hyvinvointia ja tukee työllistymistä. Asiakaslähtöisyys lisää sosiaali- ja terveysalalla kustannustehokkuutta, vaikuttavuutta ja laatua (Virtanen ym. 2011, 58). Kunnan asukkaat ovat palveluiden käyttäjiä, joten asiakaslähtöisyys on palvelujen tarjoamisen ja kehittämisen lähtökohta (Sydänmaanlakka 2015, 68).

Tutkimusaineistosta selvisi että, työttömät toivoivat itselleen lausuntoa työkykyisyydestä. Terveystarkastuksen tavoitteena tulisi olla työkykyisyyden selvittäminen eikä pelkästään terveysneuvonta. Osa haastateltavista toi esiin, että työkykylausunnolla voi olla vaikutusta myös tuleviin työ- ja koulutussuunnitelmiin. Tämä tulos vastaa muun muassa Vuokon ym. (2016, 3) ja Vehmaksen ym. (2017, 48 - 49) tutkimusta, joiden mukaa työttömien terveystarkastuksissa olisi oltava päämäärä mihin niillä pyritään. Irralliset terveystarkastukset eivät anna tarvittavaa tietoa työkyvystä ja eivätkä johda tarvittaviin toimenpiteisiin. Kerätär (2016, 39 - 42) toteaa tutkimuksessaan että, terveys ei ole sama asia kuin työkyky, joten terveystarkastuksessa työkyvyn arviointi on pääasia.

Haastattelujen perusteella nousi esiin tarve kehittää työttömien terveystarkastusten tiedottamista. Työttömiltä tuli hyviä ehdotuksia siitä, miten tietoa voisi jakaa kaupungin eri toimipisteisiin. Työttömien terveystarkastusta tulisi markkinoida nykyistä enemmän, koska kaikki eivät olleet kuulleet kyseisestä palvelusta. Haastateltavat toivoivat tiedotuksen tapahtuvan enemmän suullisesti kuin muiden viestintäkanavien kautta. Myös Lapalaisen (2017, 27) tutkimuksen mukaan työttömien asiakkaiden tiedon lisäämistä mahdollisuudesta hakeutua terveystarkastuksiin tulisi lisätä.

6.6.3 Keskeiset päätelmät

Tämä tutkimus vastasi sille asetettuihin kysymyksiin. Tutkimuksen tuloksista kävi ilmi, että Mahittulan kuntouttavan työtoiminnan asiakkaat toivoivat Mahittulan työtoimintaan palveluja, jotka lisäävät heidän hyvinvointiaan, edistävät heidän terveyttään ja osallistavat heidät mukaan toimintaan. Työttömiltä saatujen tietojen pohjalta suunniteltiin Mahittulaan neljän kerran toimintamalli. Tämä toimintamalli kuvataan luvussa seitsemän, Mahittulan kuntouttavan työtoiminnan toimintamallin pilotointi.

Tulokset osoittavat, että työttömät toivovat sellaisia hyvinvointipalveluja Raisioon, jotka olisivat kuntouttavia ja edistäisivät heidän omaa toimijuutta. Palvelujen toivottiin myös tukevan työttömien työllistymistä. Toivottiin myös kokonaisvaltaista tietopakettia kaupungin eri palveluista.

Työttömät pitävät Mahittulan kuntouttavaa työtoimintaa tärkeimpänä voimavarojen ylläpitäjänä ja hyvinvoinnin auttajana. Haastateltavat kokivat terveystarkastuksen edistävänsä heidän terveyttään ja he toivoivat saavansa tarkastuksen yhteydessä työkykyläunnon. Työttömien tietoisuus omasta terveydentilasta lisääntyi terveystarkastukseen osallistumisen myötä. Työttömät toivoivat jatkossa kutsua terveystarkastukseen työttömän yksilöllisen tarpeen mukaisesti.

Tämän kehittämissuorituksen tutkimuksen johtopäätöksiä ja tuloksia hyödynnettiin toisen YAMK-opiskelijan (Nurmi 2018) kehittämissuorituksessa. Toisen YAMK-opiskelijan kehittämissuorituksen tavoitteena oli kehittää raisiolaisten työttömien terveystarkastusten prosessia ja edistää Raision eri palvelutuottajien moniammatillisuutta.

6.7 Tutkimuksen luotettavuus

Hyvä tieteellinen käytäntö noudattaa rehellisyyttä, huolellisuutta ja tarkkuutta. Tutkimustyön tekemisessä käytetään tieteellisesti ja eettisesti kestäviä tiedonhankinta menetelmiä, noudatetaan avoimuutta tuotoksen jakelussa ja raportoinnissa sekä annetaan aikaisempien tutkimusten tekijöille niille kuuluva arvo. (Leino-Kilpi & Välimäki 2012, 364.) Tämän kehittämissuorituksen soveltava tutkimuksellinen osio toteutettiin hyvää tieteellistä käytäntöä noudattaen. Tekijä oli motivoitunut ja eettisesti sitoutunut tekemään tutkimuksen. Tekijä noudatti tutkimuksen teossa totuudenmukaisuutta, tunnollisuutta ja täsmällisyyttä.

Tutkimuksen luotettavuutta lisäsivät laadukkaat ja tuoreet teoria-aineistot. Aiheeseen liittyvää tietoa haettiin kansainvälisistä hakutietokannoista PubMed, Cinahl ja Cochrane. Suomalaisia tietokanta hakuja tehtiin Medic, Tampub, Volter, Julkari ja Arto-tietokannoista.

Haun rajaukset olivat enintään viisi vuotta vanhat englanninkieliset artikkelit ja tutkimukset. Suomalaisista tietokannoista rajauksena olivat enintään kymmenen vuotta vanhat julkaisut. Tietokanta hakujen lisäksi julkaisuja haettiin myös manuaalisesti. Hakutulosten avulla saaduista julkaisuista luettiin kaikista otsikot ja otsikoiden perusteella karsittiin

pois sellaiset julkaisut, jotka eivät olleet tutkimuskysymysten kannalta oleellisia. Huolellinen perehtyminen kohdeilmiön empiiriseen osioon kasvatti tutkimuksen luotettavuutta.

Haastattelija pyrki toimimaan tietoisesti objektiivisesti, kun haastatteli tiedonantajia. Luotettavuutta voidaan parantaa haastattelututkimuksessa testaamalla haastattelukysymysten toimivuus etukäteen (Ronkainen ym. 2014, 133). Haastattelukysymysten toimivuus testattiin koehaastattelemalla kolmea eri henkilöä.

Hirsijärvi & Hurme (2008, 75) painottavat, että haastattelun tallentaminen on välttämättöntä. Haastattelut tallennettiin sanelukoneelle ja puhelimeen. Kananen (2014b, 94) suosittelee varmistamaan teknisten laitteiden toimivuuden ja niiden teknisen osaamisen aina etukäteen ennen haastattelua. Sanelukoneen käyttö selvitettiin kirjallisten ohjeiden mukaan. Haastattelija testasi sekä sanelukoneen että puhelimen sanelimen toimivuuden. Molemmilla laitteilla tehtiin myös koehaastattelu, jonka avulla varmistettiin laitteiden käytön osaaminen.

Haastattelu vaatii rauhallista paikkaa (Hirsijärvi & Hurme 2010, 127). Tutkimushaastatteluun varattuun tilaan tutustuttiin etukäteen, jotta mahdolliset häiriötekijät olisi etukäteen kartoitettu ja ratkaistu. Laadullisessa tutkimusmenetelmällä toteutetussa tutkimuksessa painotetaan, että tutkimus on aina aika-, paikka-, ja tilannesidonnaista (Vilka 2015, 133). Haastattelut suoritti projektipäällikkö. Mukana haastatteluissa oli toinen YAMK-opiskelija, joka toimi tarkkailijana ja teki haastattelun aikana muistiinpanoja tiedonantajien vastauksista. Haastattelupaikan valinta Mahittulaan oli onnistunut. Haastatteluissa oli kyse laajasta vuorovaikutustilanteesta, joten tuttu haastattelupaikka ei aiheuttanut haastateltaville epävarmuutta.

Haastattelun tekijällä ja analysoijalla on suuri merkitys lopputuloksen laadulle. Yleensä organisaation ulkopuolinen henkilö luo tilanteeseen rentoutta ja luottamusta kertoa vaikeita asioita paljastamatta henkilöllisyyttä. (Juholin 2017, 299.) Kohderyhmä oli projektipäällikölle etukäteen vieras, joten haastattelijalla ei ollut henkilökohtaista kokemusta kohderyhmästä. Aineiston analyysi tehtiin mahdollisimman vähien ennakkokäsitysten varassa. Tämä kasvatti tutkimuksen puolueettomuusnäkökulmaa.

Haastattelun kohdejoukkona olivat työttömät, jotka toimivat Mahittulan kuntouttavassa työtoiminnassa. Mahittulan työntekijät valitsivat haastateltavat työttömät, koska työttömiä on yleisesti vaikea saada osallistumaan. Tutkimuksen kohdejoukko oli varsin pieni, joten tutkimuksen tuloksia ei voida yleistää. Tutkimuksen tulokset olivat kuitenkin samansuuntaisia aiemman tutkimustiedon kanssa.

Luotettavuutta lisäsi, että tutkija raportoi tekemänsä yksityiskohtaisesti. Dokumentaatiota voidaan pitää kaiken tutkimuksen olettamuksena (Hirsjärvi ym. 2013, 232; Kananen 2014a, 131; Ronkainen ym. 2014, 138 – 139; Kiviniemi 2018, 85). Sanelukoneeseen tallennettu haastattelumateriaali tallennettiin heti litteroinnin yhteydessä tietokoneen muistiin sekä erilliselle USB-tikulle. Tämän jälkeen sanelukoneen muisti tyhjennettiin. Litterointi tapahtui heti samana päivänä, kun haastattelut oli tehty. Aineistoa kuunneltiin läpi moneen kertaan useampana eri päivinä. Litterointi noudatti samoja sääntöjä ja luokitteluja alusta loppuun asti. Tämä vahvisti luotettavuutta ja haastattelun laatua. Jokaisen haastattelun jälkeen tarkastettiin, että tallennin toimi ja säädöt olivat kohdillaan. Haastattelujen päättyessä haastateltavalta tiedusteltiin vielä uudelleen, että olisiko hänellä vielä jotain kysyttävää tai lisättävää.

Aineiston laatua paransi myös projektipäällikön pitämä haastattelupäiväkirja. Haastattelupäiväkirjaan kirjattiin heti haastattelupäivän päätteeksi huomioita jokaisesta kolmesta eri haastattelukerrosta. Haastatteluista tehdyt tallenteet tuhottiin sen jälkeen, kun ne oli purettu kirjalliseen muotoon. Paperiset haastatteluaineistot tuhottiin tutkimuksen valmistuttua. Luotettavuuden kannalta oli tärkeää, että tutkimusaineisto tunnettiin perinpohjaisesti, koska haastateltavan puheet eivät sinällään ole tutkimuksen tuloksia.

Laadullisessa tutkimuksessa korostuvat analyysin systemaattisuuden ja tulkinnan luotettavuuden kriteerit. Systemaattisessa analyysissä avataan kaikki tutkimuksen aikana tehdyt valinnat, rajaukset ja analyysin etenemistä ohjaavat periaatteet. Validiteetin arvioiminen laadullisessa tutkimuksessa tarkoittaa kerättyjen aineistojen, että niistä tehtävien tulkintojen arviointia. (Ruusuvoori ym. 2010, 27.) Laadullisessa tutkimuksessa on esitettävä riittävästi aineistolainauksia, jotta lukija voi arvioida tulkinnallisten valintojen perusteltavuutta (Puusa 2011, 123; Ronkainen ym. 2014, 136). Tutkimustulosten jokaiseen teemaan esitettiin useampia aineistolainauksia.

Kanasen mukaan (2014b, 151) laadullisen tutkimuksen luotettavuuskriteereinä käytetään seuraavia tekijöitä: vahvistettavuus, arvioitavuus, tulkinnan ristiriidattomuus, luotettavuus ja saturaatio. Tämän tutkimuksen vahvistettavuutta lisäsi, että tutkimuksesta tehdyt tulkinnat olivat samansuuntaisia kuin aikaisempi tutkimustieto. Tutkimuksen arvioitavuutta pyrittiin lisäämään huolellisella dokumentaatiolla. Kaikki tutkimuksen eri vaiheissa tehdyt ratkaisut pyrittiin perustelemaan.

Analysointivaiheen luokittelu ja tulkinta selvitettiin vaihe vaiheelta tarkasti. Laadullisen tutkimuksen pysyvyyden varmistaminen voidaan tehdä niin, että aineiston koodaus- ja

kategorisointivaiheessa käytetään kahta henkilöä, jotka saavat saman lopputuloksen. (Aaltio & Puusa 2011, 156; Paasivaara ym.2013, 160; Kananen 2014a, 131). Toinen YAMK-opiskelija oli läsnä haastatteluissa ja toimi tarkkailijana. Lisäksi hän arvioi analyysin onnistumisen. Tämä vahvisti tulokinnan yhdenmukaisuutta ja oli luotettavuuden kannalta hyvä ratkaisu.

Aineiston laatu oli kokonaisuudessaan riittävä. Aineisto vastasi tutkimuskysymyksiin ja tutkija sai tiedon, jota tavoitteli. Viimeisimmät haastatellut eivät tuoneet enää lisää tietoa, joten aineiston määrä oli riittävä. Analyysia tehdessä huomattiin, että aineisto alkoi kyläntymään. Kylläntyminen eli saturaatio tarkoittaa, että havaintoyksiköitä lisätään niin pitkään, kun aineisto alkaa toistamaan itsesään (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2013, 110; Kananen 2015a, 115). Saturaation saavuttaminen lisäsi aineiston luotettavuutta.

6.8 Tutkimuksen eettisyys

Kehittämiprojektin soveltava tutkimus toteutettiin hyvää tieteellistä käytäntöä noudattaen, sekä tässä tutkimuksessa sovellettiin tieteellisen tutkimuksen kriteerien mukaisia tutkimus- ja arviointimenetelmiä. Tutkimuksen tuloksia julkaistaessa noudatetaan avointa ja vastuullista tiedeviestintää. Tutkijat ottavat muiden tutkijoiden saavutukset asianmukaisella tavalla huomioon ja antavat heille niille kuuluvan arvon. Tutkimus suunnitellaan ja raportoidaan tieteelliselle tiedolle asetettujen vaatimusten mukaan sekä tarvittavat tutkimusluvut on hankittu. (Vilka 2015, 41 - 42; TENK 2017.) Kaikessa tutkimustoiminnassa koetetaan välttämään virheitä, yksittäisessä tutkimuksessa on arvioitava tehdyn tutkimuksen luotettavuutta (Tuomi & Sarajärvi 2018, 158).

Tutkimusetiikkaa säätelevät monet normit ja lait. Perusajatuksina ovat, mihin tutkimusta tarvitaan ja mikä on siihen liittyvä tutkimuskysymys. Tämän jälkeen arvioidaan vastaako tutkittavat kohde ja asia toisiaan ja ovatko ne eettisesti perusteltuja. Tietolähteiden valinnalla on huomattava merkitys luotettavuudessa. Tulosten analyysissa on huomioitava kaikki vastaukset. (Leino-Kilpi & Välimäki 2014, 365 - 367.) Tässä tutkimuksessa tietolähteen valinnat suorittivat Mahittulan työtoiminnan työntekijät. He valitsivat haastateltavat työttömät, koska työttömiä on yleisesti vaikea saada osallistumaan tutkimuksiin. Mahittulan työntekijöillä oli vastuu valita haastateltavat tasapuolisesti. Työttömiltä saatiin lupa valokuvien ottoon ja suostumus niiden käyttöön tämän kehittämiprojektin julkaisutavaan raporttiin.

Haastatteluja varten anottiin tutkimuslupa Raision kaupungilta. Haastatteluihin osallistuvat vahvistivat suostumuksensa allekirjoittamalla kirjallisen suostumuksen, joka on osa haastattelun saatekirjettä (Liite 2). Heille kerrottiin haastatteluun liittyvistä asioista sekä osallistumisen vapaaehtoisuudesta että luottamuksellisuudesta. Haastateltavalla oli mahdollisuus keskeyttää haastattelu ja haastateltavalla oli oikeus kieltää käyttämästä häneen liittyvää aineistoa. Haastattelun onnistumisen kannalta suositellaan, että tiedonantajat voisivat tutustua teemoihin tai ainakin haastattelun aiheeseen etukäteen. On eettisesti perusteltua kertoa tiedonantajalle, mitä teemaa haastattelu koskee. (Kuula 2011, 61, 105; Tuomi & Sarajärvi 2018, 87 – 88.) Haastattelija lähetti etukäteen projektiryhmään kuuluvalla Mahittulan työntekijälle haastattelujen teemat sähköpostilla (Liite 1). Projektityöntekijä jakoi haastateltaville haastattelujen teemat tutustumista varten kaksi viikkoa ennen haastatteluja.

7 TOIMINTAMALLIN PILOTOINTI

7.1 Pilotointivaiheen suunnittelu

Pilotit käsittelevät todellisia kehittämistarpeita. Pilotilla on selkeät tavoitteet ja tarkka aikataulu. Pilotit rajataan niin, että ne voidaan toteuttaa suunnitellussa ajassa. Pilotiksi valittava kehittämiskohde on oltava riittävän rajattu, jotta se sopii aikatauluihin ja resursseihin. Pilotoinnin kehittämiskohde olisi hyvä olla sellainen, johon saadaan muodostettua sopiva pilottiryhmä ja siihen osallistuisi pääsääntöisesti samat henkilöt. Pilotiksi valitaan joku tärkeä kehittämiskohde, jonka toteuttamiseen voidaan saada apua pilottiohjelmasta. Kehittämiskohde voi liittyä esimerkiksi päivittäisiin tehtäviin, tuotteeseen, prosesseihin ja palveluun. (Tuominen 2016, 14, 42 - 43.)

Tämän kehittämisprojektin pilottivaiheen suunnittelu aloitettiin lokakuussa 2017, kun projektipäällikkö kävi yhdessä toisen YAMK-opiskelijan kanssa ensimmäisen kerran tapaamassa Mahittulan kuntouttavan työtoiminnan työntekijöitä. Mahittulan työntekijät toivoivat työttömille aktiivisia tapahtumia, koska Mahittulassa ei järjestetä työttömille työtoiminnan lisäksi muita osallistavia toimintoja. Tapaamiskerralla esiin nousi myös työttömien moniongelmallisuus ja työttömien passiivisuus. Mahittulan toimintakeskuksessa työttömät ovat helposti tavoitettavissa, joten pilottiryhmän muodostaminen olisi vaivatonta.

Joulukuussa 2017 järjestettiin palaverin Raision liikuntatoimen kanssa. Palaveriin osallistui projektipäällikön lisäksi toinen YAMK-opiskelija, liikunta- ja nuorisotoimenjohtaja, liikuntasuunnittelija ja sosiaalityön esimies. Palaverin tarkoitus oli esitellä kehittämisprojektihanketta ja kartoittaa liikuntatoimen mahdollisuutta osallistua Mahittulan pilotointiin. Palaverissa todettiin, että tällä hetkellä raisiolaisille työttömille ei ole olemassa mitään suunnattuja etuisuuksia tai muita sellaisia liikuntatapahtumia, jonne vähävaraiset raisiolaiset voisivat osallistua. Liikuntatoimi oli sosiaalipalvelujen aloitteesta valmistellut palvelua, jolla voidaan motivoida raisiolaisia pitkäaikaistyöttömiä aktiivisen harrastustoiminnan ja osallisuuden pariin. 2018 vuoden alussa raisiolaisille työttömille tarjottiin mahdollisuus hankkia Kannustinkortti. Kannustin-kortin tarkoituksena on innostaa omatoimiseen liikunnan harrastamiseen. Kortti oikeuttaa käyttämään uintikeskus Ulpuken allastilaa ja kuntosalia.

Liikuntatoimi suhtautui Mahittulan pilotointiin positiivisesti ja palaverissa sovittiin, että liikuntasuunnittelija toimii heidän osaltaan pilotoinnin yhteyshenkilönä. Palaverissa myös päätettiin, että liikuntasuunnittelija tulee mukaan kehittämisprojektin projektiryhmään.

Pilottivaiheen lähtökohtana oli kuntouttavan työtoiminnan työttömien teemahaastattelujen tulokset, jonka pohjalta moniammatillista toimintamallia Mahittulan kuntouttavaan työtoimintaan lähdettiin suunnittelemaan. Projektipäällikkö käytti toimintamallin suunnittelussa apuna myös benchmarkig-toimintaa. Benchmarkig-toiminnan keskeinen ajatus on esikuvan avulla oppiminen. Tällä tarkoitetaan parhaimmista käytännöistä oppimista itseään paremmalta ja kokeneemmalta. Benchmarkig-toiminta tuo esiin hyviä käytäntöjä ja tukee hyvien käytäntöjen leviämistä. (Perälä 2008, 90, 92, 98; Salonen ym. 2017, 63, 84.) Projektipäällikkö selvitti minkälaisia kulttuuri- liikunta- ja virkistystapahtumia työtoiminnan lisäksi järjestetään Raision naapurikunnissa. Salon työllisyyspalveluihin käytiin tutustumassa tammikuussa 2018, josta saatiin hyvää vertailutietoa.

7.2 Mahittulan osallistavan toimintamallin pilotointi

Kehittämisprojektin tutkimuksellisessa osiossa saatiin tietoa, millaisia osallistavia palvelija työttömät toivoivat Mahittulan työtoimintaan. Tutkimustulosten pohjalta suunniteltiin erilaista osallistavaa toimintaa sisältävä neljän tapaamiskerran toimintamalli. Toimintamalli pilotoitiin toukokuussa 2018. Tapahtumia oli yhteensä neljä ja ne järjestettiin viikon välein (kuvio 6). Tapahtumien kesto vaihteli 1 ½ tunnista kolmeen tuntiin. Tapahtumien määrä ja taajuus perustui työttömien toiveeseen. Pilottiin osallistuminen oli vapaaehtoista. Pilotissa kehittämiskohteena oli Mahittulan kuntouttavan työtoiminnan asiakkaiden osallisuuden vahvistamiseen ja toimintakyvyn lisääminen.

1.tapahtuma	2.tapahtuma	3.tapahtuma	4.tapahtuma
<ul style="list-style-type: none"> •Aloitus •Liikuntasuunnittelija •Nuolen tarjonta •Kuntosali/uinti 	<ul style="list-style-type: none"> •Opiskelijat •Toiminnallinen rata •Viisi pistettä •Moniammatillisuus 	<ul style="list-style-type: none"> •Liikuntasuunnittelija •Hauninen •Luontopolku 	<ul style="list-style-type: none"> •Opiskelijat •Pihapelit •Arviointi

Kuvio 6. Mahittulan osallistava toimintamalli.

Ensimmäinen tapahtuma aloitettiin Raision kirjastotalon NuoLi-palvelupisteessä. Raision nuoriso- ja liikuntapalvelujen NuoLi- palvelupisteestä saa tietoa erilaisista liikunta-tapahtumista. Siellä voi ilmoittautua retkille ja kysellä lähiympäristön tapahtumista. Palvelupisteessä on neljä tietokonetta ja koulutettu henkilökunta auttamassa tiedonhaussa. Nuolessa voi lukea uusimmat lehdet ja tutustua lukuisiin tiedotteisiin sekä esitteisiin mm. koulutuksista ja liikuntajärjestöistä. Työttömille esiteltiin palvelupistettä ja kerrottiin Kanustin-kortista. Tämän jälkeen ryhmä siirtyi uintikeskus Ulpukan kuntosalille. Kuntosalin tarkoituksena oli tutustuttaa työttömät kuntosalilaitteiden turvalliseen ja tehokkaaseen käyttöön. Tarkoituksena oli myös antaa yksilöllisiä harjoitusohjeita niitä toivoville. Kuntosalin jälkeen oli mahdollisuus osallistua allasjumppaan. Kuntosalihjauksesta ja allasjumppasta vastasi liikuntasuunnittelija. Osallistujia oli kymmenen.

Toinen tapahtuma pidettiin 8.5.2018 Mahittulan toimintakeskuksessa. Päivän teemana oli eri aihealueihin liittyvä ”toiminnallinen rata” jota työttömät kiersivät yhdessä. Osallistujia oli yhteensä 13. Heidät jaettiin viiteen eri ryhmää. Yhdessä pisteessä viivytettiin noin 10- 15 minuuttia. Toiminnallisessa radassa oli viisi erilaista infopistettä. Ensimmäisessä pisteessä RUORI 2 - hankkeen projektipäällikkö esitteli RUORI 2 - toimintaa. Toisessa pisteessä Raision kirjastosta erityiskirjastonhoitaja kertoi kirjaston palveluista ja tiedonhausta. Kolmannessa pisteessä mietittiin sosionomi- opiskelijan ohjauksessa terveellistä ja monipuolista lautasmallia. Neljännessä pisteessä toisella YAMK-opiskelijalla oli puristusvoiman testausta, nettipohjaisia hyvinvointikyselyjä ja verenpaineen mittausta. YAMK- opiskelijan pisteessä mukana oli myös suuhygienistiopiskelija. Viidennessä pisteessä tämän kehittämisprojektin projektipäällikkö esitteli Raision kaupungin suun terveydenhuollon palveluja. Lisäksi pisteessä työttömät tekivät plakkivärjäyksen. Plakkivärjäyksen avulla harjoiteltiin huomaamaan hampaisiin jäänyt lika. Työttömillä oli mahdollisuus harjata hampaat joko manuaaliharjalla tai testisähköhammasharjalla. Projektipäällikkö opasti tarvittaessa sähköhammas harjaustekniikkaan sekä hammasväliharjojen käyttöön. Osallistujat pitivät kaikista pisteistä. Kuvassa yksi toiminnallisen radan eri infopisteitä.

Kuva 1. Toiminnallisen radan pisteitä.

Kolmanteen tapahtumaan osallistui kymmenen henkilöä ja se järjestettiin Haunisten altailla. Tapahtuma paikaksi valittiin Hauninen, koska se on hyvä lähiretkikohde raisiolaisille asukkaille. Osa työttömistä kertoikin tulevansa paikalle uudestaan tuttaviansa kanssa. Kolmannen tapahtuman järjestelyissä olivat mukana Raision liikunta- ja nuorisotoimi. Haunisissa metsäretki aloitettiin nokipannukahvilla. Sen jälkeen ohjelmassa oli luontopolku, jossa oli viisi erilaista rastitehtävää. Osallistujat kiersivät rastit pareittain. Tehtävänä oli tunnistaa muuttolintuja, perhosia ja kasveja. Tämän lisäksi oli kysymyksiä jokamiehenoikeuksista ja lopuksi työttömät saivat fyysistä liikumista saappaan heitossa. Rastitehtävät kierrettiin innostuneesti ja työttömät pitivät luontopolusta.

Neljännellä kerralla pelattiin pihapelejä Mahittulan työtoiminnan isolla pihalla. Kaunis sää innosti 15 työtöntä osallistumaan toimintaa. Pihapelejä oli kolme erilaista, joten työttömät jaettiin kolmeen eri ryhmään. Projektipäällikkö ja toinen YAMK- opiskelija toimivat pisteiden laskijana Bokassa ja Mikadossa. Pihapelit loivat hyvää yhteishenkeä. Pelaaminen nauratti, viihdytti ja paljasti itsestään ja toisista uusia asioita. Työttömät innostuivat pihapeliin pelaamisesta ja kiittelivät mukavasta liikuntamuodosta. Pelien päätyttyä keräännyttiin vielä yhteen ryhmään. Projektipäällikkö teki Mahittulan pihalle janakuvion, jossa janan toinen pää oli ykkönen ja toinen kymmenen. Ykkönen merkitsi, ettei juurikaan

liiku ja kymmenen todella aktiivista liikkujaa. Ryhmän jokainen jäsenen mielti, kuinka aktiivinen hän on liikkumaan juuri nyt asteikolla ykkösestä kymmeneen ja sen jälkeen asuttiin janalle kyseisen numeron kohdalle. Tämän jälkeen mietittiin tavoite, kuinka aktiivisesti jokainen liikkuu kuuden kuukauden päästä. Hienoa oli huomata, että kaikki olivat motivoituneita lisäämään aktiivisuuttaan puolen vuoden sisällä. Ryhmän tavoite lisätä liikuntaa kruunasi onnistuneet pelitapahtuman. Kuvassa kaksi Mahittulan pihapelin pelejä- ja pelaajia sekä yksi Mikado pelin voittajista.

Kuva 2. Mahittulan pihapelejä.

7.3 Mahittulan osallistavan toimintamallin arviointi

Itsearviointi edellyttää aina suunnitelmallisuutta ja arviointisuunnitelma laadittaessa on tärkeä pohtia ja päättää, mitä asioita tai toimenpiteitä kohteessa arvioidaan. Oleellinen

kysymys on, että kuinka arviointi vie toimintaa tai projektia eteenpäin? Kysymyksen pohjimmuinen ja siihen vastaaminen säästää jatkossa vaivaa ja auttaa kohdentamaan resursseja toiminnan kannalta oleellisiin asioihin. (Kansalaisareena 2018.) Arvioinnissa oli tarkoitus myös saada asiakkaan ääni kuuluviin ja kuulla heidän kokemuksia Mahittulan toimintamallin pilotoinnista.

Tämän toimintamallin arviointisuunnitelma laadittiin heti käynnistämävaiheen jälkeen. Alustava suunnitelma esitettiin jo kehittämissuunnitelman suunnitelmavaiheessa. Mahittulan toimintamallin neljännellä kerralla pyydettiin osallistujilta arviota sekä kirjallisesti että suullisesti pilotoinnin onnistumisesta. Arviointikyselyyn osallistui 13 työtöntä. Arvioinnissa työttömät arvioivat, miten he olivat kokeneet pilotoidun toimintamallin. Työttömät olivat hyvin tyytyväisiä neljän kerran osallistavaan toimintamalliin. Työttömät kokivat, että tapahtumien osallisuus lisäsi heidän mukanaolon tunnetta ja hyvinvointia. Kyselyn arviointi asteikko oli 1-5 ja vastaajien keskiarvoksi saatiin 4,3. Palautteen mukaan toimintamalli oli heille mukavaa vaihtelua ja esimerkiksi pihapeleissä oli sopivasti liikkumista. Suurin osa työttömistä toivoi ryhmätoimintamallin sisällön pysyvän samanlaisena. Lähes kaikki työttömät toivoivat, että Mahittulassa järjestettäisiin jatkossa kaksi kertaa vuodessa osallistavan toimintamallin mukaista toimintaa. Muutamien mielestä tilat eivät olleet parhaat mahdolliset ja yksi työtön toivoi jatkossa osallistavaan toimintaan retkiä. Työttömät arvioivat, että toiminnalla oli myönteisiä vaikutuksia heidän yleiseen jaksamiseen. Positiivinen kirjallinen palaute saatiin yhdeltä työttömältä: ” Keep up the good work”.

Myös projektiryhmäläisille pidettiin projektipalaverin yhteydessä arviointikeskustelu. Kaikki projektiryhmäläiset olivat olleet mukana toteuttamassa käytännön toimenpiteitä. Arviointimalliksi otettiin SWOT-analyysi, joka on yksi tunnetuimmista kehittämistyökaluista. Menetelmä on helppokäyttöinen ja helposti muunneltavissa. SWOT-analyysi tehdään nelikentällä, johon listataan toiminnan nykyiset vahvuudet ja heikkoudet sekä toimintaympäristöstä kumpuavat mahdollisuudet ja uhat. Arviointikysymykset ovat yksityiskohtaisia kysymyksiä, joihin haetaan vastausta. Itsearviointinnissa ollaan kiinnostuneita toimintaan osallistuneiden työntekijöiden mielipiteistä ja näkemyksistä.

Projektiryhmässä oltiin tyytyväisiä toimintamallin hyvään osallistujamäärään. Työttömien aktiivinen osallistuminen toimintaan osoitti, että osallistavalle toimintamallille oli kiinnostusta. Projektiryhmän mielestä Mahittulan toimintamallin tapahtumien kesto, alkamis-aika, taajuus ja määrä oli toiminnan kannalta hyvin suunniteltu. Toiminnan edellytyksenä

koettiin moniammatillisuus. Moniammatillisuus koettiin tärkeänä tiedon ja eri näkökulmien yhteensovittamisen ja verkostoitumisen kannalta. Useita toimintakertoja pidettiin toiminnan vahvuutena ja uhkana pidettiin ohjaajan poissaoloa. Parannusehdotuksena mahdolliseen ohjaajan poissaoloon ajateltiin poissaolon korvaamista myöhemmin. Projektiryhmä pohti, että jatkossa toimintamallia voidaan toteuttaa eri ammattiryhmien kokoonpanoilla, jolloin toimintamallissa voivat painottua enemmän muut aihealueet.

Projektiryhmän mielestä pilotointi onnistui hyvin. Toimintamalli edisti työttömien osallisuutta ja tietoisuutta, esimerkiksi erilaisista liikuntamahdollisuuksista Raisiossa. Projektiryhmän ja käyttäjien arvioinnin palautteen mukaan osallistava toimintamalli (kuvio 7) liitetään osaksi Mahittulan kuntouttavaan työtoimintaan. Toimintamalli toteutetaan kaksi kertaa vuodessa, toukokuussa ja marraskuussa. Toimintamallia tulee jatkossa kehittää käyttäjien ja toimijoiden arviointipalautteen mukaan. Arviointikeskustelu oli tärkeä osa koko kehittämisprojektia. Oli hyvä analysoida mennyttä prosessia ja ennen kaikkea tukea kehittämisen jatkumista ja ylläpitää innostusta asiaa kohtaan.

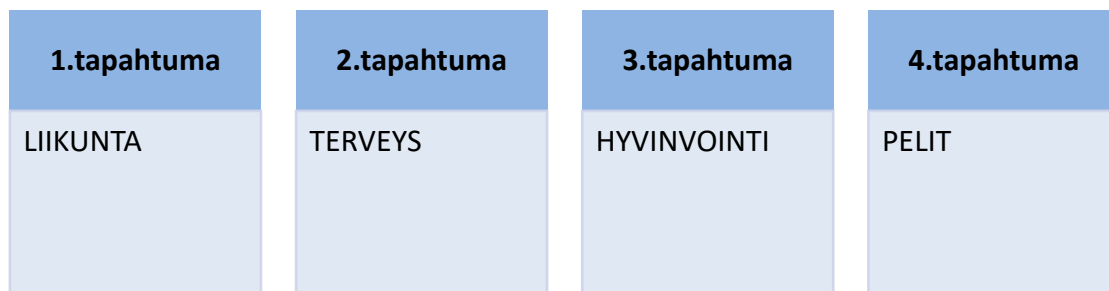
8 KEHITTÄMISPROJEKTIN TUOTOS SUHTEESSA TAVOITTEISIIN

Työttömien terveys- ja hyvinvointi palveluilla on suuri merkitys ihmisen elämässä. On tärkeää, että niitä kehitetään ja tuotetaan. Palvelut ovat pääsääntöisesti julkisin varoin tuotettuja, eikä julkisen talouden kasvu ole pidemmän päälle mahdollista.

Tämä kehittämisprojekti onnistui hyvin, se saavutti tavoitteensa ja tarkoituksensa. Lisäksi kehittämisprojektin avulla rekrytoitiin useampia raisiolainen työtön mukaan vertaisvalmentaja ja kimpapakaveritoimintaan RUORI 2 – hankkeen tavoitteiden mukaisesti. RUORI 2 - hankkeessa valitaan työttömien joukosta vertaisvalmentajia ja kimpapakavereita, joiden tehtävänä on toimia kannustajina ja motivaattoreina työttömille. Hankkeessa valmennetaan työttömiä vertaisvalmentajiksi ja kimpapakavereiksi työttömien terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseen. Vertaisvalmentaja- ja kimpapakaveritoiminta on vapaaehtoistyötä. (Turku AMK 2018.) Kehittämisprojektin myötä käynnistettiin myös muita jatkokehittämissuunnitelmia, jolla voidaan tulevaisuudessa edistää työttömien osallisuutta ja tietoisuutta omasta terveydestä.

8.1 Työttömien osallistava toimintamalli

Mahittulan kuntouttavan työtoiminnan osallistava toimintamallin käytettävyyttä arvioitiin ohjausryhmän sekä väliseminaarin perusteella syyskuussa 2018. Ohjausryhmän palaverin ja väliseminaarin pohjalta suunniteltiin toimintamallin jalkauttamista osaksi Raision kaupungin työllisyyspalvelujen toimintaa. Työllisyyspalveluyksikkö hakee kestäviä malleja ja pyrkii aktiivisesti kehittämään palveluja, joten työttömien osallistava toimintamalli vahvistaisi työllisyyspalvelujen tarjontaa. Toimintamallin (kuvio 7) käyttöönottoa esitetäänkin Raision työllisyyspalveluille. Tavoitteena on, että tulevaisuudessa työttömien osallistava toimintamalli olisi kaikkien raisiolaisten työttömien hyödynnettävissä.

Kuvio 7. Työttömien osallistava toimintamalli.

8.2 Mahittulan kuntouttavan työtoiminnan toimintamalli juurruttaminen

Juuruttaminen on toimintaa, jossa toiminnan tuloksia pyritään liittämään osaksi jo olemassa olevia kunta- tai palvelurakenteita. Tässä kehittämissuunnitelmassa juurruttaminen tarkoittaa osallistavan toimintamallin pysyvää käyttöönottoa Mahittulan työpajaan.

Kehittämissuunnitelma jalkautti Mahittulaan uuden osallistavan toimintamallin (kuvio 7), joka edistää asiakkaiden hyvinvointia ja parantaa kuntouttavan työtoiminnan laatua. Mahittulan kuntouttavan työtoiminnan strategiassa todetaan, että toimintaa tulee jatkuvasti kehittää ja asiakkaiden tarpeita pyritään kuuntelemaan. Mahittulan strategian päämääränä on kehittää toiminnan laatua ja tuloksellisuutta. Myös asiakkaiden hyvinvoinnin lisääminen on tärkeää. (Lindroos 2018, henkilökohtainen tiedonanto.) Kehittämissuunnitelma tukee vahvasti Mahittulan kuntouttavan työtoiminnan strategiaa ja lisää työttömien osallisuutta.

Pilotissa kehitettiin Mahittulan kuntouttavaa työtoimintaan osallistava toimintamalli, jota voidaan käyttäjien palautteen mukaan muokata. Toimintamallin pilotointi otettiin hyvin vastaan ja sille toivottiin jatkoa. Projektiryhmän ja käyttäjien arvioinnin palautteen mukaan osallistava toimintamalli Mahittulan kuntouttavaan työtoimintaan liitetään osaksi heidän toimintaansa. Toimintamalli toteutetaan kaksi kertaa vuodessa, toukokuussa ja marraskuussa.

Toimintamallin yhteyshenkilöinä toimivat liikuntatoimesta liikuntasuunnittelija, sivistyspalveluista erityiskirjastonhoitaja ja terveystaloudesta kaksi osastonhoitajaa. Toimintamallin vastuuhenkilöksi lupautui Mahittulan työtoiminnan sosionomi. Vastuuhenkilö vastaa toimintavaiheessa yhteistyön organisoimisesta yhteishenkilöiden kanssa.

Kehittämiprojektin myötä moniammatillinen yhteistyö lisääntyi, koska kehittämistyötä tehtiin yli sektorirajojen. Projektin avulla Raision kuntouttavan työtoimintaan saatiin työttömille lisää osallistavia palveluja. Kehittämiprojektissa nousi esiin uusia menettelytapoja, jolla raisiolaisten työttömien työ- ja toimintakykyä ja hyvinvointipalveluja voitaisiin kehittää (kuvio 8). Alla olevat kehitysehdotukset muodostettiin haastattelun analyysin tuloksista, tämän kehittämiprojektin teoreettisen viitekehyksen ja vahvan työelämän yhteistyön avulla.

Kuvio 8. Kehittämiskohteita työttömien palvelujen kehittämiseksi Raisiossa.

Raision sosiaali- ja terveysterveystpalveluissa on tahtotila työttömien toiminnan kehittämiseksi. Rakenteiden kehittämisen vahvistamiseksi tarvitaan strategia ja toimintamallit, johon sisältyvät selkeät vastuut, toiminnan seuranta ja vaikuttavuus. Tarvitaan moniammatilliset tiimit, jolla lisättäisiin sosiaali- ja terveysterveystpalvelujen kesken asiantuntijatyötä. Esimerkiksi pitkäaikaistyöttömyyden alkuvaiheen asiakastapaamisissa voisi mukana olla työttömien terveystarkastuksia tekevä terveydenhoitaja. Tämä parantaisi koordinointi ja yhteisesti sovitut toimintamallit auttaisivat tarkastelemaan työttömän tilannetta kokonaisvaltaisesti.

Yhteisesti sovitut toimintamallit lisääisivät vuorovaikutteista ja osallistavaa työtapaa. Moniammatillisen ja verkostomaisen työn onnistumiseksi tarvitaan myös johtoryhmä, jossa on toimijoita eri sektoreilta sekä myös edustajia johdosta. Johtoryhmän avulla päätösten toimeenpano sujuu vaikuttavammin.

Raision strategiassa tavoitellaan kaupunkilaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä. Työttömien terveystarpeilla on keskeinen tehtävä työttömien terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi. Terveystarpeiden kehittämiseksi suositellaan terveystarkastusten keskittämistä omaan tiimiin ja työttömille tulisi rekrytoida vakituinen terveydenhoitaja. Pysyvä terveydenhoitaja tuntee ja tietää paremmin hoitopolut Raision terveys- ja sosiaalipalveluissa. Työttömien terveystarkastuksesta tulisi työttömän saada lausunto ja terveydenhoitajalle olisi nimettävä yhteistyölääkärin.

Raisiossa haetaan paikallisella palveluosaamisella vaikuttavuutta ja kustannustenhallintaa. Raisiolaiset pitkäaikaistyöttömät kaipaavat palveluohjauksen vahvistamista. Vaikeasti työllistyviä auttaa parhaiten opastaminen kädestä pitäen ja kasvotusten. Kelan ja Raision kaupungin työllisyyspalveluiden moniammatillisessa yhteistyössä perustettuun toimintapisteen toimintaan suositellaan mukaan myös työttömien terveystarkastuksia tekevä terveydenhoitaja. Työllisyyspalveluyksikön palveluja täydennettäisiin säännöllisen liikuntasuunnittelijan vastaanotolla ja terveystarkastuspalvelun toteuttamisella kerran viikossa.

Ehdotetaan osallisuustyön lisäämistä Raision kaupungissa (työllisyys-, sosiaali- terveystarpeet ja sivistystyö) kehittäminen yhdessä asukkaiden kanssa. Kaupungin tulisi ohjata toimintakulttuuria paremmin osallistumista tukevaksi. Asukkaiden osallistuminen auttaa kehittämään tarvetta vastaavia, oikea-aikaisia ja toimivia palveluja. Tämä lisää yhdenvertaisuutta ja palvelujen vaikuttavuus kehittyä. Asiakasosallisuudella luodaan ja jaetaan yhteiskuntaryhmät ylittävää arvoa ja hyvinvointia.

Työllisyyspalveluista tiedottamista ja työttömien terveystarkastusten markkinointia tulisi lisätä. Suositellaan Raision kaupungin www-sivuille työllisyyspalveluille sivustoa, jonka alta löytyisivät kaikki työttömälle tärkeät tiedot. Näitä tietoja ovat mm. kuntouttava työtöiminta, työttömien terveydenhuolto, työllistämistoiminta ja palveluohjaus. Toimivien verkkosivujen avulla työtön löytää tiedot paremmin, eikä eksy moniportaisessa palvelujärjestelmässä. Työttömien terveystarkastuksen ajanvaraus tapahtuu tällä hetkellä puhelimitse. Sähköinen ajanvarauskirja tehostaisi organisaation moniammatillista toimintaa ja tarjoisi parempaa asiakaspalvelua työttömälle.

Sujuva tiedonvaihto on tärkeä osa moniammatillisen yhteisen tiedon luontia. Raison sosiaali- ja terveyspalveluiden yhteydenpitojärjestelmät vaativat kehittämistä. Yhteinen tekeminen tuottaa jaettuja kokemuksia ja vähentää väärintymmärryksiä. Sote ammattilaisille suositellaan hankittavaksi nykyaikaiset yhteydenpitovälineet, esimerkiksi Skype for Business sovellus, joka mahdollistaisi verkkokokousten pidon. Virtuaaliset yhteistyöpäivät nopeuttavat ja parantavat työttömän palveluprosesseja.

Työttömien hyvinvoinnin kokemusten lisäämiseksi ja terveyserojen kaventamiseksi suositellaan Kannustin-kortin käyttöaikojen pidentämistä. Esitetään palvelun käytön lisäämistä arkisin klo 15.30 asti sekä viikonloppuisin aukioloaikojen mukaan. Kannustinkorttiin tulisi myös lisätä kulttuuripalvelut.

Mahittulan ja Alhaisten pajan palvelut ovat monelle Raison kaupungin työntekijöille vieraita. Työtoiminnan avustavan työn markkinoinnin lisääminen kaupungin eri toimijoille lisäisi kuntouttavassa työtoiminnassa oleville työttömille mahdollisuuden kokea aitoja työtehtäviä. Ehdotetaan Mahittula kuntouttavan työtoiminnan tilan hyödyntämistä iltaisin vapaa-ajan paikkana, jossa työikäisillä olisi mahdollisuus pelailuun ja yhdessä tekemisiin. Toiminnan valvonta tapahtuisi vapaaehtoistyönä tai hyödyntäen palkkatuen piirissä olevia henkilöitä. Mahdollisuus vapaa-ajan tilan käyttöön lisäisi sosiaalista kanssakäymistä, joka parantaisi hyvinvointia ja osallisuutta.

Näiden kehittämiskohteiden myötä työttömien hyvinvointi kohenisi, joka mahdollistaisi työttömien paremman työllistymisen tai muun mahdollisen jatkopaikan. Yli 300 päivää työmarkkinatukea saavien työttömien määrän pieneneminen vähentäisi myös Raison kaupungin työmarkkinatukimaksuja.

8.3 Kehittämiprojektin aikana käynnistetyt kehittämistoimet

Kehittämiprojektin aikana projektipäällikkö teki esityksen Raison ylihammaslääkärille työttömien maksuttomasta suun terveystarkastuksesta (Liite 5). Projektipäällikön esimiehet suhtautuivat esitykseen positiivisesti. Syksyllä 2018 Raison suun terveydenhuolto esittää sosiaali- ja terveyslautakunnalle, että talousarvioon vuodelle 2019 lisättäisiin määräraha, joka mahdollistaisi työttömien mahdollisuuden käydä maksuttomassa suun terveystarkastuksessa.

Tämän kehittämisprojektin innoittamana perustetaan Raisioon työikäisille suunnattu maksuton vapaamuotoinen liikuntavuoro. Vapaamuotoisen ryhmän toiminta-ajatuksena on tarjota osallistumisen mahdollisuus ryhmäliikuntaan, ilman suoritus- ja osaamispaineita. Liikuntavuorolla on tarkoitus kokeilla erilaisia joukkuepelejä, esimerkiksi sählyä ja lentopalloa. Liikuntavuoro varataan Raision alakoulusta ja ryhmän vetäjäksi lupautui liikuntasuunnittelija.

Mahittulan työtoiminnan käyttäjiltä kartoitettiin huhtikuun 2018 aikana toiveita eri liikuntamuodoista sekä tiedusteltiin mielipidettä sopivasta liikuntavuoropäivästä. Ryhmän toiminta aloitetaan pilottina syksyllä 2018 Mahittulan kuntouttavan työtoiminnan työttömistä. Liikuntavuoroa markkinoidaan tulevaisuudessa kaikille raisiolaisille työikäisille, jos toimintaan osallistuu riittävästi osallistujia syksyllä 2018.

9 KEHITTÄMISPROJEKTIN ARVIOINTI

9.1 Kehittämiprojektin suunnitteluvaihe

Tämän kehittämissuunnitelman tavoitteena oli kehittää Raision kuntouttavan työtoiminnan ja sosiaali- ja terveydenhuollonpalveluja. Lisäksi tavoitteena oli lisätä moniammatillista yhteistyötä näiden palvelujen kohdalla. Tarkoituksena oli saadun tiedon pohjalta suunnitella Mahittulan työtoimintaan pysyvä toimintamalli työttömien työ- ja toimintakyvyn ja terveyden edistämiseksi sekä kehittää työttömien moniammatillisia palveluja. Kehittämissuunnitelma eteni kappaleessa viisi, kuviossa 3 esitetyllä tavalla.

Kehittämissuunnitelman suunnitteluvaiheessa haettiin tietoa systemaattisella kirjallisuushaulla eri hakusanavalinnoilla. Aihealue oli projektipäällikölle melko vieras, joten kirjallisuuskatsauksen tekeminen oli vaativa, mutta mielenkiintoinen prosessi. Aiheen terminologiaan tutustuminen vei oman aikansa. Kehittämissuunnitelman empiirisessä osiossa keskeiset käsitteet avattiin ja määriteltiin. Projektipäällikkö tutustui useampiin teoreettisiin ja tieteenfilosofisiin menetelmäkirjoihin, jotta pystyi ymmärtämään kvalitatiivisen tutkimusmetodin käytön. Aineiston sisällönanalyysi haastoi projektipäällikköä, analyysiin palattiin useaan otteeseen ja tutkimusmateriaalia käytiin moneen kertaan ajatuksen kanssa läpi. Vaikeudesta huolimatta aihealueen ja tutkimusmetodin teoreettinen asiantuntemus lisääntyi koko kehittämissuunnitelman ajan. Projektipäällikkö suoritti myös koko kehittämissuunnitelman ajan oman toiminnan reflektointia: mietti omaa toimintaansa ja kyseenalaisti sitä.

9.2 Projektin toteutusvaihe ja projektipäällikön rooli

Kehittämissuunnitelma on kertaluonteinen ja tavoitteellinen tehtäväkokonaisuus, jonka tarkoituksena on uuden ja paremman toimintamallin luominen (Paasivaara ym. 2013, 15). Kehittämissuunnitelmissa on tärkeää uuden tiedon saaminen, tulosten huomioiminen ja uuden luominen tulosten perusteella (Juholin 2017, 306). Kehittämissuunnitelmissa saadut tuotokset kertovat kehittämistoiminnassa saaduista hyödyistä halutussa kohteessa. Tulosten tavoitteena on tuottaa lisäarvoa työyhteisölle. (Salonen ym. 2017, 63.)

Projekti on vaativa työnteen muoto. Menestyäkseen se vaatii kaikilta osapuolilta yhteisten pelisääntöjen tuntemista ja tahtoa niiden noudattamiseen. Se edellyttää myös joustavuutta ja halua hyväksyä vähemmän mukavia ratkaisuja. Projekti on työmuotona huomattavan herkkä muutoksille, yllätyksille, ongelmille ja kasaantuville työ- ja aikataulupaineille. (Leppälä 2011, 179.) Selkeän järjestyksen projektin päättäminen saa, kun jo projektisuunnitelmassa määritellään loppuraportin sisältö ja laatimishetki (Pelin 2011, 346; Ruuska 2012, 40). Projektille tulee olla selvä loppu (Kettunen 2009, 181; Pelin 2011, 345; Ruuska 2012, 52; Paasivaara ym. 2013, 14, 24; Mäntyneva 2016, 15, 143).

Projekti on onnistunut, kun se saavuttaa sille asetetut sisällölliset päämäärät ja valmistuu määrättyjen aikataulujen mukaisesti. (Pelin 2011, 35.) Projektiryhmä on yhteisiin päämääriin sitoutunut ryhmä. Projektiryhmän jäsenet tukevat toisiaan tehtävien suorittamisessa, jolloin ryhmä saa aikaan tuloksia tehokkaasti (Pelin 2011, 269; Mäntyneva 2016, 24.) Projektiryhmä on se joukko, joka mahdollistaa projektin onnistumisen (Kettunen 2009, 160).

Tämän kehittämissuunnitelman projektiryhmän osallistajat eivät olleet toisilleen tuttuja, mutta yhteistyö sujui hienosti, vuorovaikutus oli vaivatonta ja toiminta oli koko projektin ajan hengeltään positiivista. Projektiryhmä oli motivoitunut projekti tekemiseen ja jokaista innosti onnistunut lopputulos. Projektiryhmään saatiin pätevät asiantuntijat, joten projektipäällikön oli helppo delegoida ja määrittää tehtävät. Projektiorganisaatiota kootessa otettiin huomioon osallistujien omat verkostot ja niiden kautta projektiin tulevat kytkökset. Tämä tehosti projektin tulosten levittämistä ja tiedottamista. Tämä myös vahvisti yliorganisaatio- ja sektorirajojen tapahtuvaa asiantuntijatyötä. Moniammatillista yhteistyötä olisi voinut entisestään vahvistaa, jos projektiryhmässä olisi ollut myös työllisyyspalvelujen työntekijä. Projektiryhmässä suuri rooli oli toisen YAMK-opiskelijan tuki. Monet luottamukselliset reflektoinnit yhdessä YAMK-opiskelijan kanssa auttoivat projektipäällikköä etenemään työssä eteenpäin.

Hyvään projektisuunnitteluun kuuluu mahdollisten riskien selvittäminen. Projektipäällikkö teki kehittämissuunnitelman alkaessa riskikartoitusten arviointia yhdessä toisen YAMK-opiskelijan kanssa. Apuna käytettiin riskien arvioinnin tarkastusluetteloa. Projektin riskit voidaan jakaa seuraaviin tyyppeihin: projektin tavoitteeseen ja rajaukseen liittyvät riskit, projektiorganisaatioon liittyvät riskit, aikataulu riskit ja ohjaukseen sekä kommunikointiin liittyvät riskit (Pelin 2011, 220; Mäntyneva 2016, 134 - 135). Suurimpana riskinä pidettiin

projektiryhmäläisen osallistumisen estymistä. Estymisen syy voi olla esimerkiksi työpaikan vaihtaminen. Riskeistä tehtiin varautumissuunnitelman ja se informoitiin projektiryhmäläisille.

Projektiviestinnän suunnittelussa on tärkeä valita oikea tiedonvälityksentapa. Vaihtoehtoja on useita ja viestinnän yhteydessä on myös muistettava tehokas ajanhallinta. (Pelín 2011, 287.) Projektiviestintä on onnistuneen projektihallinnan keskeinen osa-alue. Projektin eri sidosryhmät tulee pitää ajan tasalla projektiin liittyvistä suunnitelmista, tavoitteista, käytännöistä, päätöksistä, sopimuksista ja tuloksista. (Ruuska 2012, 83, 88; Mäntyneva 2016, 111.) Projektiryhmä kokoontui yhteensä kolme kertaa. Tämän lisäksi pidettiin useampia muita palaveriteita erilaisilla kokoonpanoilla. Tavoitteita ylläpidettiin näkyvillä ja oltiin aktiivisesti yhteydessä projektiryhmän jäseniin. Projektiviestintää toteutettiin säännöllisesti sähköpostitse ja tiedonvälitystä tehtiin myös puhelimitse.

Projektimuotoinen työtapa oli mielenkiintoinen, tehokas ja moniulotteinen. Projektipäällikkö ymmärsi projektitoiminnan luonteen ja varmisti ne asiat, johon itse pystyi vaikuttamaan. Tämän projektin yhtenä onnistumisen mittarina voidaan pitää sen valmistumista suunnitellun aikataulun mukaan. Projektin vetäminen kasvatti projektipäällikön yhteistyötaitoja ja lisäsi verkostoitumista kaupungin eri toimijoiden kanssa. Toteuttamisessa korostui suunnittelun taito, vastuunkantaminen ja kyky tehdä itsenäisiä päätöksiä. Aikaisempi työkokemus esimiestyöstä edisti projektipäällikköä projektin toteuttamisessa. Tämän projektin johtaminen syvensi projektipäällikön johtamistaitoja.

Projektin erikoisluonteeseen kuuluu sen itsenäisyys ja tämä koskee myös ohjausryhmää. Ohjausryhmän tulee pitää tiettyä etäisyyttä projektiin. Sen tulee luottaa projektiin ja sallia projektinvetäjälle työrauha sekä itsenäinen toiminta. Ohjausryhmän tulee ottaa kantaa ensisijaisesti projektin kannalta tärkeisiin valintoihin ja toimintalinjoihin. (Leppälä 2011, 189.) Ohjausryhmän palaverit ovat herkkää sosiaalista kanssakäymistä, jossa toimintaan tasapuolisuuteen pyrkivillä pelisäännöillä. Ohjausryhmä ei saisi olla projektin sisällön auktoriteetti, vaan taustavoima. (Leppälä 2011, 193.) Projektin ohjausryhmä varmistaa projektin tuotoksen ja pitää huolen, että projektin tavoitteet ovat toteutuneet ja projektille kuuluvat tehtävät on tehty (Mäntyneva 2016, 18). Projektin virallinen päättäminen kuuluu projektin ohjausryhmälle. Ohjausryhmä kutsutaan koolle projektin lopuksi ja sille esitellään tulokset ja projektin päättäminen. (Kettunen 2009, 181.)

Ohjausryhmä kokoontui kaksi kertaa. Viimeisen kerran ohjausryhmä kokoontui syyskuussa 2018, jolloin pidettiin väliseminaari. Tämän kehittämisprojektin ohjausryhmä

toimi kuten Leppälä (2011, 189, 193) ja Mäntyneva (2010, 18) esittävät. Ohjausryhmä kertoi myös vaihtoehtoja, miten projektissa voisi edetä. Nämä auttoivat projektipäällikköä etenemään eteenpäin ja samalla mahdollistivat projektin onnistumisen. Ohjausryhmän toiminta olisi voinut olla vaikuttavampaa, jos ohjausryhmässä olisi ollut myös työllisyyspalvelujen edustaja.

Kehittämiprojekti oli aidosti työelämälähtöinen. Kehittämistyölle oli selvä tarve, hyvät perustelut ja idea, jolla sitä lähdettiin kehittämään. Kehittämisen tarpeet perustuivat YAMK-opiskelijan, työelämän edustajien, RUORI 2 – hankkeen projektipäällikön ja opinäytetyön ohjaajan kanssa yhdessä muodostettuun näkemykseen. Kehittämiprojektin toteuttaminen tiiviissä yhteistyössä toisen YAMK- opiskelijan (Nurmi 2018) kanssa edisti molemminpuolista oppimista. Lisäksi yhteistyön ansiosta Raision työttömien palveluja kehitettiin sekä palvelun tuottajan että käyttäjän näkökulmasta.

Kehittämiprojekti eteni selvää prosessia noudattaen ja projektilla oli selkeä loppu. Suunnitteluvaihe vaiheistettiin ja dokumentoitiin hyvin. Kehittämiprojektin tutkimuksellisessa osiossa saatiin tietoa siitä, mitä käyttäjät toivovat työttömien terveystarkastuksilta ja miten terveyttä edistäviä hyvinvointi palveluita tulisi kehittää niin, että ne vastaisivat työttömien kokemuksen tuen tarpeisiin. Kehittämistoiminta muodosti uusia ja parannettuja käytäntöjä. Positiivinen energia ja vuorovaikutuksellinen työskentelytapa edistivät hyvään lopputulokseen pääsyä. Kehittämiprojektissa huomioitiin asiakaskeskeisyys ja pilotissa otettiin huomioon käyttäjien näkökulma.

LÄHTEET

- Aaltio, I. & Puusa, A. 2011. Laadullisen tutkimuksen luotettavuus. Teoksessa Puusa, A. & Juuti, P.(toim.) Menetelmäviidakon raivaajat. Perusteita laadullisen tutkimuslähestymistavan valintaan. Vantaa: Hansaprint.
- Airio, I.& Niemelä, M. 2013. Työmarkkinatuen saajien koettu terveys ja toimeentulo. Teoksessa Niemelä M.& Saari, J.(toim.) Huono-osaisten hyvinvointi Suomessa. Tampere: Juvens Print.
- Ashorn, U.& Lehto, J.(toim.) 2008. Tutkijapuheenvuoroja terveydenhuollosta. Sosiaali -ja terveysalan tutkimus -ja kehittämiskeskus. Jyväskylä: Gummerus kirjapaino Oy.
- Blomgren, S.; Karjalainen, J.; Karjalainen, P.; Kivipelto, M.; Saikkonen, P.& Saikku, P. 2016. Sosiaalityö, palvelut ja etuudet muutoksessa. Raportti 4/2016.THL. Tampere: Juvenes Print-Suomen Yliopistopaino Oy.
- Eskola, J.; Virtanen, S.; Wallin, A. 2018. Teemahaastattelut: Lyhyt selviytymisopas. Teoksessa Valli, R.(toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1.Jyväskylä: PS-kustannus.
- Grönholm, T. 2016. Aktivointileluja ja virikehäkkeitä kuntouttava työtoiminta ja sosiaaliturva työllisyyden edistämisen näkökulmasta. Pro gradu- tutkielma. Tampereen yliopisto. Tampere. Viitattu 1.1.2018 <https://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/98765/GRADU-1459507047.pdf?sequence=1>
- Hakala, J. T. 2018.Toimivan tutkimusmenetelmän löytäminen. Teoksessa Valli, R.(toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1.Jyväskylä: PS-kustannus.
- Helminen, J. 2017. Moniammatillisen asiakasohjauksen lähtökohtia. Teoksessa Helminen. (toim.) Asiakkaan moniammatillinen ohjaus sosiaali- ja terveydenhuollossa. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy. 14-31.
- Herbig, B.; Dragano, N. & Angerer, P. 2013. Health in the long-term unemployed. Dtsch Arztebl Int. 2013 Jun;110(23-24):413-9. Epub 2013 Jun 10. Viitattu 9.12.2017. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/238370>
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2010. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus.
- Hirsjärvi, S.; Remes, P. & Sajavaara, P. 2013. Tutki ja kirjoita.15. – 17.painos. Helsinki: Tammi.
- Hujala, A. & Lammintakanen, J. 2018. Paljon sote- palveluja tarvitsevat ihmiset keskiöön. Kunnallisan alan kehittämissäätöön julkaisuja 12. Viitattu 15.7.2018. <https://kaks.fi/wp-content/uploads/2018/01/paljon-sote-palveluja-tarvitsevat-ihmiset-keskioon.pdf>
- Hult, M. 2016. Työttömien terveys ja hyvinvointi: haastattelututkimus. Pro gradu -tutkielma. Hoitotiede. Itä-Suomen yliopisto. Viitattu 31.12.2017. http://epublications.uef.fi/pub/urn_nbn_fi_uef-20140849/urn_nbn_fi_uef-20140849.pdf
- Hyvärinen, M. 2017. Haastattelun maailma. Teoksessa Ruusuvuori, J., Nikander, P. & Hyvärinen. (toim.) Tutkimushaastattelun käsikirja. Tampere: Vastapaino.
- Hyvönen, P. 2012. Työttömyyden keston vaikutus kuolevuuteen. Pro gradu- tutkielma. Tilastotieteenlaitos. Itä-Suomen yliopisto. Viitattu 30.1.2018. <https://core.ac.uk/download/pdf/15169503.pdf>

Isoherranen, K. 2012. Uhka vai mahdollisuus -moniammatillista yhteistyötä kehittämässä. Väitöskirja. Helsinki: Helsingin yliopisto. Viitattu 1.12.2017. https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/37493/isoherranen_vaitoskirja.pdf

Juholin, E. 2017. *Communicare! Viestinnän tekijän käsikirja*. Turenki: Hansaprint Oy.

Kananen, J. 2014 a. Toimintatutkimus kehittämistutkimuksen muotona. Miten kirjoitan toimintatutkimuksen opinnäytetyönä? Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja 185. Jyväskylä: Suomen Yliopistopaino Oy – Juvenes Print.

Kananen, J. 2014 b. Laadullinen tutkimus opinnäytetyönä. Miten kirjoitan kvalitatiivisen opinnäytetyön vaihe vaiheelta. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja 176. Jyväskylä: Suomen Yliopistopaino Oy – Juvenes Print.

Kananen, J. 2015 a. Opinnäytetyön kirjoittajan opas. Näin kirjoitan opinnäytetyön tai pro gradun alusta loppuun. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja 202. Jyväskylä: Suomen Yliopistopaino Oy – Juvenes Print.

Kananen, J. 2015 b. Kehittämistutkimuksen kirjoittamisen käytännön opas. Miten kirjoitan kehittämistutkimuksen vaihe vaiheelta. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja 212. Jyväskylä: Suomen Yliopistopaino Oy – Juvenes Print.

Kankkunen, P. & Vehviläinen-Julkunen, K. 2013. *Tutkimus hoitotieteessä.3., uudistettu painos*. Helsinki: Sanoma Pro Oy.

Kansalaisareena 2018. Itsearviointiopas. Itsearviointi toiminnan kehittämisen välineenä. Viitattu 5.5.2018. <http://www.kansalaisareena.fi/itsearviointiopas.pdf>

Karjalainen, V. 2011. Aktiivisen sosiaalipolitiikan ristiriitainen tehtävä. Teoksessa Palola, E. & Karjalainen, V. (toim.) *Sosiaalipolitiikka hukassa – vai uuden jäljellä. Terveiden ja hyvinvoinnintaitos*. Helsinki. Viitattu 1.1.2018. <http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/80271/970d363e-9edf-4b54-a76e-446b81ed34b5.pdf?sequence=1#page=228>

Karjalainen, V. 2013. Työttömän palvelujärjestelmän aktivoituminen. Teoksessa Karjalainen, V. & Keskitalo, E. (toim.) *Kaikki työuralle! Työttömien aktiivipolitiikka Suomessa*. Tampere: Juvenes Print-Suomen Yliopistopaino Oy.

Katajamäki, E. 2010. *Moniammatillisuus ja sen oppiminen*. Väitöskirja. Tampere. Tampereen Yliopisto. Acta Universitatis Tamperensis 1537.

Kauppinen, T.; Saikku, P. & Kokko, R.-L. 2014. *Työttömyys ja huono-osaisuuden kasautuminen*. Teoksessa Vaarama, M.; Karvonen, S.; Kestilä, L.; Moisio, P. & Muuri, A. (toim.) *Suomalaisten hyvinvointi 2014*. Tampere: Juvenes Print-Suomen Yliopistopaino Oy

Kela 2017. *Kunnille aikaisemmin tietoa työmarkkinatukien saajista*. Viitattu 26.12.2017. <http://www.kela.fi/-/kunnille-aikaisemmin-tietoa-tyomarkkinatuen-saajista>

Kela 2018. Tilastotietokanta Kelasto. Viitattu 6.1.2018. <http://www.kela.fi/kelasto>

Kelm, S. 2013. *Työllistämistä tukeva toiminta, työtoiminta ja työhönvalmennus sosiaalihuollossa*. Kuntakartoitus 2013. Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2013:23. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö. Viitattu 27.12.2017. http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/74475/RAP_2013_23_Kuntakartoitus_verkko.pdf?sequence=1

Kerätär, R. 2016. *Kun katsoo kauempaa näkee enemmän. Monialainen työkyvyn ja kuntoutustarpeen arviointi pitkäaikaistyöttömillä*. Väitöskirja. Oulun yliopiston tutkijakoulu: Oulun yliopisto, lääketieteellinen tiedekunta. Viitattu 30.12.2017. <http://jultika.oulu.fi/files/isbn9789526210865.pdf>

Kettunen, S. 2009. *Onnistu projektissa*. Helsinki: WSOYpro.

Kinoshita, Y.; Knoshita, K.; Honyashiki, M.; Omori, IM.; Marshall, M.; Bond, GR.; Amano, M. & Kigdom, D. 2013. Supported employment for adults with severe mental illness. Cochrane Database Syst Rev 2013 Sep 13;(9). Viitattu 30.12.2017. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pub-med/24030739>

Kiviniemi, K. 2018. Laadullinen tutkimus prosessina. Teoksessa Valli, R.(toim.) 2018. Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2.Jyväskylä: PS-kustannus.

Kivipelto, M.; Blomgren, S.; Karjalainen, P. & Saikkonen, P.(toim.) 2013. Vaikuttavaa aikuissosi-aalityötä-arviointimalleista mittareihin. Tutkimus- ja kehittämishankkeen loppuraportti. Terveyden ja hyvinvoinninlaitos. Tampere: Juvenes Print-Suomen Yliopistopaino Oy.

Koistinen, P. 2014. Työ, työvoima & politiikka. Tampere: Vastapaino.

Kuntalaki.410/2015. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2015/20150410>

Kuula, A. 2011. Tutkimusetiikka. Aineiston hankinta, käyttö ja sen tarkoitus. 2.uud.p. Jyväskylä. Bookwell Oy.

Käypä hoito 2017. Käypä hoito. Suositus. Karies. Viitattu 31.12.2017. <http://www.kaypa-hoito.fi/web/kh/suosituks/suositus?id=hoi50078>

Laaksonen, M.; Gould R. & Liukko J. 2016. Labor market position after a rejection of a disability pension application: a register-based cohort study. Research Department, Finnish Centre for Pensions, Helsinki, Finland. 2017. Viitattu 30.12.2017. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pub-med/28817979>

Laihiala, T. 2018. Kokemuksia ja käsityksiä leipäjonoista. Huono-osaisuus, häpeä ja ansaitsevuus. Väitöskirja. Itä-Suomen yliopisto. Viitattu 1.2.2018. http://epublications.uef.fi/pub/urn_isbn_978-952-61-2699-9/urn_isbn_978-952-61-2699-9.pdf

Laki julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta.916/2012. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2012/20120916?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=Laki%20julkisesta%20ty%C3%B6voima-%20ja%20yrityspalvelusta%20>

Laki kuntouttavasta työtoiminnasta. 189/2001. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2001/20010189?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=kuntouttava%20ty%C3%B6toiminta>

Laki työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta. 1369/2014. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2014/20141369>

Lappalainen, K. 2017. Työttömien työelämävalmiuksien tukeminen- painopisteenä terveydenhuolto ja verkostoyhteistyö. Väitöskirja. Kansanterveystieteen ja kliinisen ravitsemustieteen yksikkö. Kuopio: Itä-Suomen yliopisto. Viitattu 30.12.2017. http://epublications.uef.fi/pub/urn_isbn_978-952-61-2452-0/urn_isbn_978-952-61-2452-0.pdf

Larivaara, M. 2016. Kärkihanke. Terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen ja eriarvoisuuden vähentäminen. Hankesuunnitelma. Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2016:50. Viitattu 11.1.2018. http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/75362/Rap_ ja_ mui_ 2_ 2016_ .pdf?sequence=1&isAllowed=y

Leemann, L.; Isola, A-M.; Kukkonen, M.; Puromäki, H.; Valtari, S.; Keto-Tokoi, A.(toim.) 2018. Työelämän ulkopuolella olevien osallisuus ja hyvinvointi: Kyselytutkimuksen tuloksia. THL. Työpäpöri 17/2018. Viitattu 7.10.2018. <http://www.julkari.fi/handle/10024/136551>

Leino-Kilpi, H. & Välimäki, M. 2012. Etiikka hoitotyössä. Helsinki: Sanoma Pro Oy.

Leppälä, K. 2011. Projektitoiminnan musta kirja. Miten aikamme menestynein käytäntö saadaan takaisin raiteilleen. Porvoo: Bookwell Oy.

Lindh, J.; Hautala, S. & Romakkaniemi, M. 2018. Sosiaalityön asiantuntijuus heikoimmassa asemassa olevien kanssa tehtävässä työssä. Teoksessa Juvonen, T.; Lindh, J.; Pohjola, A. & Romakkaniemi, M.(toim.) Sosiaalityön muuttuva asiantuntijuus. Sosiaalityön vuosikirja 2018.UNI-press.

Liukkonen, V. 2012. Non-standard Employment and Health with Respect to Sense of Coherence and Social Capital. Väitöskirja. Tampereen yliopisto: Tampereen Yliopistopaino Oy – Juvenes Print. Viitattu 6.1.2018. <http://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/66890/978-951-44-8771-2.pdf;sequence=1>

Martelin, T.; Murto, J.; Pentala, O.& Linnanmäki, E. Terveys, terveyserot ja niiden kehitys. 2014. Teoksessa Vaarama, M.; Karvonen, S.; Kestilä, L.; Moisio, P.& Muuri, A.(toim.) Suomalaisten hyvinvointi 2014. Tampere: Juvenes Print-Suomen Yliopistopaino Oy.

Martikainen, P.& Mäki, N. 2011. Työttömyys. Teoksessa Laaksonen, M. & Silventoinen, K. (toim.) Sosiaaliepideologia. Väestön terveyserot ja terveyteen vaikuttavat sosiaaliset tekijät. Helsinki: Yliopistokustannus, HYY Yhtymä.

Mattila, Y.(toim.) 2017. Toimeentuloturva. 4., uudistettu painos. Helsinki: Hansaprint.

Metsämuuronen, J. 2008. Laadullisen tutkimuksen perusteet. Metodologia-sarja 4.Helsinki: International Methelp Ky. Gummerus kirjapaino Oy.

Milner, A.; Page, A.& LaMontagne, AD. 2013. Long-term unemployment and suicide: a systematic review and meta-analysis. PloS One .2013;8(1). Epub 2013 Jan 16.Viitattu 30.12.2017. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/23341881>

Muurinen, S.; Nenonen, M.; Wilskman, K. & Agge, E. (toim.) 2010. Uusi terveydenhuolto. Hoito-työn vuosikirja 2010. Helsinki: Fioca Oy.

Mäkisalo-Ropponen, M. 2016. Vuorovaikutustaidot sosiaali- ja terveysalalla. Hämeenlinna: Kariston Kirjapaino Oy.

Mäntyneva, M. 2016. Hallittu projekti. Jäntevästä suunnittelusta menestykselliseen toteutukseen. Helsinki: Kauppakamari.

Mönkkönen, K. 2018.Vuorovaikutus asiakastyössä. Asiakkaan kohtaaminen sosiaali- ja terveysalalla. Tallinna: Gaudeamus.

Nurmi, T. 2018. Työttömille osallistamisen mahdollisuuksia Raisiossa. Moniammatillinen tiimimalli työttömien terveystarkastukseen. Opinnäytetyö. Sosiaali- ja terveysalan ylempi ammattikorkeakoulututkiminto. Turku: Turun ammattikorkeakoulu.

Näätänen, A-M.; Landèn. & Peltosalmi, J. 2017. Sosiaalibarometri. SOSTE Suomen sosiaali- ja terveys ry. Helsinki.

Paasivaara, L.; Suhonen, M. & Virtanen, P. 2013. Projektijohtaminen hyvinvointipalveluissa. Helsinki: Tietosanoma.

Pehkonen-Elmi, T.; Kettunen, A.; Surakka, A.; Piirainen, K. 2015. Vaikeasti työllistyville suunnattujen aktivointitoimenpiteiden taloudellinen analyysi -esimerkkinä korkein korotettu palkkatuki ja kuntouttava työtoiminta. A tutkimuksia 42. Helsinki: Diakonia -ammattikorkeakoulu.

Pekkala, J.; Kujala, V.& Kaikkonen, R. 2012.Työttömyyden yhteys psyykkiseen kuormittumiseen ja somaattisiin sairauksiin. Sosiaalilääketieteellinen aikakauslehti. 2012,49. 202-231.

Pelin, R. 2011. Projektinhallinnan käsikirja.7.uudistettu painos. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy.

- Perttilä, R. 2011. Social Capital, Coping and Information Behaviour of Long-Term Unemployed People in Finland. Väitöskirja. Åbo Akademi. Turku. Viitattu 3.1.2018. https://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/73904/perttila_reija.pdf?sequence=1
- Perälä, M-L. 2008. Benchmarking-toimintaan hoitotyössä. Teoksessa Koponen, L. & Hopia, H. (toim.) Vetovoimainen terveydenhuolto. Hoitotyönvuosikirja 2008. Sairaanhoidotalous.
- Pursio, K. 2016. Työttömien kokemuksia terveyttä edistävästä hyvinvointipalveluista. Pro gradu-tutkielma. Preventiivinen hoitotiede. Itä-Suomen yliopisto. Viitattu 30.12.2017. http://epublications.uef.fi/pub/urn_nbn_fi_uef-20160593/urn_nbn_fi_uef-20160593.pdf
- Puusa, A. 2011. Laadullisen aineiston analyysi. Teoksessa Puusa, A. & Juuti, P. (toim.) Menetelmäviidakon raivaajat. Perusteita laadullisen tutkimuslähestymistavan valintaan. Vantaa: Hansaprint.
- Puusa, A. & Juuti, P. 2011. Mitä laadullinen tutkimus on? Teoksessa Puusa, A. & Juuti, P. (toim.) Menetelmäviidakon raivaajat. Perusteita laadullisen tutkimuslähestymistavan valintaan. Vantaa: Hansaprint.
- Raision kaupunki. 2018 a. Kuntainfo. Viitattu 27.7.2018. http://www.raisio.fi/kuntainfo/fi_FI/kuntainfo/
- Raision kaupunki. 2018 b. Sosiaali- ja terveyskeskus. Viitattu 19.5.2018. http://www.raisio.fi/paatosenteko-ja-hallinto/kaupunkiorganisaatio/sosiaali-ja-terveyskeskus/fi_FI/sosiaali-ja-terveyskeskus/
- Raision kaupunki. 2018 c. Mahittulan toimintakeskus. Viitattu 28.1.2018. http://www.raisio.fi/palvelut-a-o/perhe-ja-sosiaalipalvelut/mahittulan-toimintakeskus/fi_FI/mahittulan-toimintakeskus/
- Raision kaupunki. 2018 d. Sosiaali- ja terveystieteiden lautakunta. Viitattu 29.1.2018. <http://julkaisut.raisio.fi/cgi/DREQUEST.PHP?page=meetingitem&id=2018282707-5>
- Rimpelä, M. 2010. Terveystieteistä terveyden edistämiseen. Teoksessa Ståhl, T. & Rimpelä, A. (toim.) Terveystieteiden tutkimuksen ja päätöksenteon haasteena. Helsinki: Yliopistopaino. Viitattu 10.12.2017. <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/80332/5d1a9fc1-a8f0-4f82-a958-0e93ed98a42f.pdf?sequence=1>
- Ronkainen, S.; Pehkonen, L.; Lindblom-Ylänne, S. & Paavilainen, E. 2014. Tutkimuksen voima sanat. 1. -3. painos. Helsinki: Sanoma Pro Oy.
- Ruuska, K. 2012. Pidä projekti hallinnassa. Suunnittelu, menetelmät, vuorovaikutus. 7. painos. Vantaa: Hansaprint Oy.
- Ruusuvuori, J., Nikander, P. & Hyvärinen, M. 2010. Haastattelun analyysin vaiheet. Teoksessa Ruusuvuori, J., Nikander, P. & Hyvärinen, M. (toim.) Haastattelun analyysi. Tampere: Vastapaino.
- Ruusuvuori, J. & Nikander, P. 2016. Puheen litterointikäytännöistä eri tutkimustarkoituksiin. Teoksessa Tiittula, L. & Nuolijärvi, P. (toim.) Puheesta tekstiksi. Puheen kirjallisen esittämisen alueita, keinoja ja rajoja. Suomalaisen kirjallisuuden seura. Helsinki: Hansaprint Oy.
- Ruusuvuori, J. & Tiittula, L. 2017. Tutkimushaastattelu ja vuorovaikutus. Teoksessa Hyvärinen, M.; Nikander, P. & Ruusuvuori, J. (toim.) Tutkimushaastattelun käsikirja. Tampere: Vastapaino.
- Saari, J. & Behm, M. 2017. Aktivoitu yhteiskunta- Viimesijainen sosiaaliturva 2000-luvun yhteiskuntapolitiikassa. Teoksessa Saari ym. (toim.) Sosiaaliturvavaihtuvuus Sosiaalipolitiikka osana yhteiskunnassa? Tampere: Suomen Yliopistopaino Oy - Juvenes Print.

Saari, J.; Behm, M. & Lagus, K. 2017. Sosiaalipummi! -Moraalipaniikki 2010-luvun Suomessa. Teoksessa Saari ym. (toim.) Sosiaaliturvariippuvuus Sosiaalipummit oleskeluyhteiskunnassa? Tampere: Suomen Yliopistopaino Oy - Juvenes Print.

Saikku, P. 2009. Terveyspalvelu työllistymisen tukena. Pitkäaikaistyöttömien terveystarkastukset ja -palvelut siirtymätyömarkkinoilla. Helsinki. Yliopistopaino. Viitattu 10.12.2017. <http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/80360/0b1c0c86-edd3-4e4b-b3cd-d1492b5a6830.pdf?sequence=1>

Saikku, P. 2015. Ajankohtaista aktiivipolitiikka. Työpäpaperi 2/ 2015. Viitattu 26.12.2017. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/125545/URN_ISBN_978-952-302-423-6.pdf?sequence=1

Saikku, P. 2018. Hallinnan rajoilla: Monialainen koordinaatio vaikeasti työllistyvien työllistymisen edistämiseksi. Väitöskirja. Valtiotieteellisen tiedekunnan julkaisuja 74 (2018). Helsingin yliopisto. Viitattu 8.8.2018. <https://helda.helsinki.fi/handle/10138/233917>

Saikku, P. & Sinervo, L. 2010. Työttömien terveyspalvelun juurrutus. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Raportti 42/2010. Helsinki.

Saikku, P.; Rajavaara, M. & Seppälä, U. 2017. Monialainen yhteistyö paikallisessa työllisyyden hallinnassa. Integroiva kirjallisuuskatsaus. Sosiaali- ja terveysturvanraportteja 7/ 2017. Viitattu 24.4.2018. <https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/229018/Raportteja7.pdf?sequence=1>

Salonen, K.; Eloranta, S.; Hautala, T. & Kinos, S. 2017. Kehittämistoiminta ja kehittämisen menetelmiä ammatillisessa korkeakoulutuksessa. Turun ammattikorkeakoulun oppimateriaaleja. 108. Viitattu 22.1.2018. <http://julkaisut.turkuamk.fi/isbn9789522166494.pdf>

Sinervo, L. (toim.) 2009. Pitkäaikaistyöttömien terveyshanke. Kehittämävaiheen loppuraportti ja paikalliset toimintamallit. Raportti 23/2009. THL. Viitattu 30.12.2017. <http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/80145/a79cf7a8-e4fe-4b72-b4fa-79268290bc10.pdf?sequence=>

Sinervo, L. & Hietapakka, L. 2013. Työttömien terveyspalvelut. Valtakunnallisen terveystarkastuskyselyn 2013 tulokset. Työpäpaperi 41/2013. THL. Viitattu 1.1.2018. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/110751/URN_ISBN_978-952-302-049-8.pdf?sequence=1

Sosiaalihuoltolaki .1301/2014. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2014/20141301>

STM 2017 a. Terveyden edistäminen kunnissa. Viitattu 10.12.2017. <http://stm.fi/terveyden-edistaminen/kunnat>

STM 2017 b. Osallisuuden edistäminen. Viitattu 3.12.2017. <http://stm.fi/osallisuuden-edistaminen>

STM 2018 a. Työelämä 2020 -hanke. Viitattu 11.4.2018. <http://stm.fi/te2020>

STM 2018 b. Kuntouttava työtoiminta. Viitattu 8.4.2018 <http://stm.fi/kuntouttava-tyotoiminta>

Sudani, A. 2017. Employment status and its contribution in oral health-related behaviors and oral health. Väitöskirja. Itä- Suomen yliopisto: Kuopio. Viitattu 31.12.2017. http://epublications.uef.fi/pub/urn_isbn_978-952-61-2586-2/urn_isbn_978-952-61-2586-2.pdf

Suomen Tasavallan Presidentti 2018. Viitattu 1.2.2018. Presidentti 2018. <http://www.president.fi/public/default.aspx?contentid=266178&nodeid=44810&contentlan=1&culture=fi-FI>

Suonio, M.; Kainulainen, S.; Gävert, T., Väisänen, R. & Saari, J. 2017. Kun vaikeudet kasautuvat Pitkäaikaisasiakkuudet sosiaalialan aikuistyössä. Teoksessa Saari ym. (toim.) Sosiaaliturvariippuvuus Sosiaalipummit oleskeluyhteiskunnassa? Tampere: Suomen Yliopistopaino Oy - Juvenes Print.

Sydänmaanlakka, P. 2015. Älykäs julkinen johtaminen. Liettua: Talentum Media Oy.

Tammelin, M. 2010. Kokemuksia sosiaalipalveluista. Kuntouttavan työtoiminnan asiakasfoorumit Keski-Suomessa. Raportti 31/2010. Terveystieteiden tutkimuskeskus. Helsinki: Yliopistopainos.

TEM 2018. Työnvälitystilastot. Viitattu 26.9.2018. <http://tem.fi/tyollisyyskatsaus-ja-tyonvalitystilasto>

TENK 2017. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje 2012. Tutkimuseettinen neuvottelukunta. Toimituskunta Varantola, K.; Launis, V.; Helin, M.; Spoof, S. & Jäppinen, S. Viitattu 22.1.2018. www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf

TE-palvelut 2018. Työttömän työnhakijan oikeudet ja velvollisuudet. Viitattu 30.1.2018. http://www.te-palvelut.fi/te/fi/tyonhakijalle/jos_jaat_tyottomaksi/oikeudet_velvollisuudet/index.html

Terveystieteiden tutkimuskeskus 1326/2010 www.finlex.fi

Terävä, E.; Virtanen, P.; Uusikylä, P. & Köppä, L. 2011. Vaikeasti työllistyvien tilannetta ja palveluja selvittävä tutkimus. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisu 23/2011. Helsinki.

THL 2017 a. Käsikirjat. Kuntouttavan työtoiminnan käsikirja. Viitattu 7.12.2017. <https://www.thl.fi/fi/web/kuntouttavan-tyotoiminnan-kasikirja>

THL 2017 b. Palvelun tuottaminen. Laatu. Viitattu 7.12.2017. <https://www.thl.fi/fi/web/sote-uudistus/palvelujen-tuottaminen/laatu>

THL 2017 c. Palvelun tuottaminen. Asiakkaat ja osallisuus. Viitattu 7.12.2017. <https://www.thl.fi/fi/web/sote-uudistus/palvelujen-tuottaminen/asiakkaat-ja-osallisuus>

THL 2018. Tutkimus ja asiantuntijatyö. Kestilä, L. & Kauppinen T. Työ ja toimeentulo. Raportissa Koponen, P.; Borodulin, K.; Lundqvist, A.; Sääksjärvi, K.; Koskinen, S. (toim.) Terveystieteiden tutkimuskeskus, toimintakyky ja hyvinvointi Suomessa FinTerveystieteiden tutkimus 2017 -tutkimus. Raportti 4/ 2018. Viitattu 15.4.2018. <https://thl.fi/fi/tutkimus-ja-asiantuntijatyo/vaestotutkimukset/kansallinen-finterveys-tutkimus>

Tilastokeskus 2018 a. Tietoa tilastoista. Käsitteet. Työtön. Viitattu 11.2.2018. <http://www.stat.fi/meta/kas/tyoton.html#tab3>

Tilastokeskus 2018 b. Tietoa tilastoista. Käsitteet. Työttömyysaste. Viitattu 11.2.2018. <http://www.stat.fi/meta/kas/tyottomyysaste.html>

Tilastokeskus 2018 c. Tietoa tilastoista. Käsitteet. Työtön. Viitattu 11.2.2018. <http://www.stat.fi/meta/kas/tyoton.html#tab1>

Tilastokeskus 2018 d. Tietoa tilastoista. Käsitteet. Työtön. Viitattu 11.2.2018. <http://www.stat.fi/meta/kas/tyoton.html#tab2>

Toikko, T. 2014. Vastuullisen asiakkuuden paradigma. Teoksessa Haverinen, R. Kuronen, M. & Pösö, T. (toim.) Sosiaalihuollon tila ja tulevaisuus. Vantaa: Vastapaino.

Toikko, T. & Rantanen, T. 2009. Tutkimuksellinen kehittämistoiminta. Tampere: Tampere University Press.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.

Tuominen, K. 2016. Kehityksen tie. Oy Benchmarking-pilottiohjelma. Oy Benchmarking Ltd.

Turku AMK 2018. RUORI – 2 hanke. Viitattu 1.3.2018. <https://www.turkuamk.fi/fi/tutkimus-kehitys-ja-innovaatiot/hae-projekteja/ruori-2-uutta-suuntaa-terveyteen-tyo-ja-toimintaky/>

Työ- ja elinkeinoministeriö 2017. Työllisyyskatsaus 11/2017. Viitattu 26.12.2017. http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/160433/TKAT_Marras_2017.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Vaarama, M. a; Muikkila, S. & Hannikainen - Ingman, K. 2014. Suomalaisten elämänlaatu nuoruudesta vanhuuteen. Teoksessa Vaarama, M.; Karvonen, S.; Kestilä, L.; Moisio, P. & Muuri, A. (toim.) Suomalaisten hyvinvointi 2014. Tampere: Juvenes Print-Suomen Yliopistopaino Oy.

Vaarama, M. b; Karvonen, S. Kestilä, L.; Moisio, P. & Muuri, A. 2014. Eriarvoisuus ja syrjäytyminen hyvinvointipolitiikan keskiöön. Teoksessa Vaarama, M.; Karvonen, S.; Kestilä, L.; Moisio, P. & Muuri, A. (toim.) Suomalaisten hyvinvointi 2014. Tampere: Juvenes Print-Suomen Yliopistopaino Oy.

Valtiovarainministeriö 2018. Artikkelit: Aktiivimalli osa 2: pääasiat ja huolet. Viitattu 31.1.2018. http://vm.fi/artikkeli/-/asset_publisher/aktiivimalli-osa-2-paaasiat-ja-huolet

Van Rijn, RM.; Charlier, BE.; Schuring, M. & Burdorf, A. 2016. Work as treatment? The effectiveness of re-employment programmes for unemployed persons with severe mental health problems on health and quality of life: a systematic review and meta-analysis. *Occup Environ Med.* 2016 Apr; 73(4):275-9. Viitattu 30.12.2017. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/26740687>

Vehmas, A.; Railio, U.; Viukari, E.; Mäkelä-Pusa, P. & Anttilainen, J. 2017. Työtä vailla olevien terveystarkastukset päämäärätietoisesti ja moniammatillisesti yhteistyötä tehden. *Kuntoutus* 1, 44-50.

Vilka, H. 2015. Tutki ja kehitä. 4., uudistettu painos. Jyväskylä: PS-kustannus.

Virtanen, P.; Suoheimo, M.; Lamminmäki, S.; Ahonen, P. & Suokas, M. 2011. Matkaopas asiakaslähtöisten sosiaali- ja terveystalvelujen kehittämiseen. *Tekesin katsaus* 281/2011. Helsinki.

VNK 2017. Valtioneuvoston kanslia. 2015. Ratkaisujen Suomi. Pääministeri Juha Sipilä hallituksen strateginen ohjelma 29.5.2015. Hallituksen julkaisusarja 10/2015. Viitattu 27.1.2018. http://valtioneuvosto.fi/documents/10184/1427398/Ratkaisujen+Suomi_FI_YHDIS-TETTY_netti.pdf/801f523e-5dfb-45a4-8b4b-5b5491d6cc82

VNK 2018. Valtioneuvoston kanslia. 2018. Asukkaiden osallistumisen toimintamalli. Loppuraportti. Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 16/2018. Viitattu 3.9.2018. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/160828>

Vuokko, A.; Juvonen-Posti, P. & Kaukiainen, K. 2016. (julkaistu 2012, tarkistettu 2016) Työttömän toiminta- ja työkyvyn hyvä arviointikäytäntö terveydenhuollossa. *Toimia*. Viitattu 27.11.2017. http://www.thl.fi/toimia/tietokanta/media/files/suositus/2016/01/12/Tyottoman_toiminta-ja_tyokyvyn_hyva_arviointikaytanto_1.pdf

Ylikännö, M. 2017. Työttömät palvelujärjestelmän heittopusseina. Teoksessa Tuulio-Henrikson, A.; Kalliomaa-Puha, L. & Rauhala, P-L (toim.) *Harkittu, tutkittu, avoin*. Marketta Rajavaaran juhla-kirja. Helsinki: Kela, 111-130.

Åhs, A.; Burell, G. & Westerling R. 2012. Care or Not Care – that is the Question: Predictors of Healthcare Utilisation in Relation to Employment Status. *The International Journal of Behavioral Medicine* 19, 29–38. Viitattu 31.12.2017. <https://link.springer.com/article/10.1007/s12529-010-9129-2>

Haastattelun aihealueet

Aihealueet haastatteluun

1. **Maihittulan työtoiminta:**

Mitkä tekijät **edistävät** osallistumistasi terveys- ja kuntoutuspalveluihin Mahittulassa ja toisaalta Raisiossa?

Mitkä tekijät **estävät** osallistumistasi terveys- ja kuntoutuspalveluihin Mahittulassa ja toisaalta Raisiossa?

- Toiveita palveluista

2. Terveystarkastukset

- Kokemuksia ja toiveita terveystarkastuksesta.

Haastattelun saatekirje

SAATEKIRJE HAASTATTELUUN OSALLISTUVILLE

Opinnäytetyön nimi: Työttömille osallistamisen mahdollisuuksia Raisiossa

Hyvä vastaaja,

Kohteliaimmin pyydän Teitä osallistumaan haastatteluun, jonka tavoitteena on saada tietoa toiveistanne ja näkemyksistänne Mahittulan toimintamallin sekä työttömien terveystarkastuksen kehittämiseen. Tutkimuksen tarkoituksena on haastatella Mahittulan työtoimintaan osallistuvia työttömiä ja siitä saadun tiedon pohjalta suunnitella Mahittulan työtoimintaan pysyvä toimintamalli. Tarkoituksena on myös saadun tiedon perusteella kehittää nykyistä työttömien moniammatillista terveystarkastusta.

Tämä aineiston keruu liittyy itsenäisenä osana RUORI 2-hankkeeseen.

Teidän osallistumisenne haastatteluun on erittäin tärkeää, sillä Teiltä saadun tiedon perusteella voidaan kehittää Mahittulan kuntouttavan työtoiminnan osallistavia toimintamalleja sekä työttömille suunnattuja terveystarkastuksia. Haastattelun tulokset tullaan raportoimaan niin, ettei yksittäinen haastateltava ole tunnistettavissa tuloksista. Teillä on täysi oikeus keskeyttää haastattelu ja kieltää käyttämästä Teihin liittyvää aineistoa, jos niin haluatte. Suostumuksenne haastateltavaksi vahvistatte allekirjoittamalla alla olevan Tietoinen suostumus haastateltavaksi -osan ja antamalla sen haastattelijalle.

Tämä aineiston keruu liittyy osana Turun ammattikorkeakoulussa suorittamaamme ylempään ammattikorkeakoulututkintoon kuuluvaan opinnäytteeseen. Opinnäytetyön ohjaaja on Anne Rouhelo, tuntiopettaja, KT, Turun AMK/ Terveys ja hyvinvointi.

Osallistumisestanne kiittäen

Mari Impilä

suuhygienisti AMK /Sosiaali- ja terveydenalan kehittämisen sekä johtamisen YAMK-opiskelija

Yhteystiedot mari.impila@edu.turkuamk.fi

Terhi Nurmi

sairaanhoitaja AMK /Sosiaali- ja terveydenalan kehittämisen sekä johtamisen YAMK-opiskelija

Yhteystiedot terhi.nurmi1@edu.turkuamk.fi

Tietoinen suostumus haastateltavaksi

Olen saanut riittävästi tietoa opinnäytetyöstä, ja siitä tietoisena suostun haastateltavaksi.

Päiväys _____

Allekirjoitus _____

Nimen selvennys _____

Yhteystiedot

(tarvittaessa)

Teemahaastattelun runko

Teemahaastattelun runko

Taustatiedot

a) ikä b) sukupuoli c) koulutustausta d) työttömyyden kesto

1. Työttömien osallistavat palvelut

Mitkä palvelut tai asiat Raisiossa olet kokenut sellaiseksi, että ne edistävät sinun hyvinvointiasi?

Millaisia työllistymistä edistäviä palveluja toivoisit Raisioon?

yksilö-pari-ryhmätoimintaa

kuinka usein?

toiminnan kesto ja ajankohta?

Haluaisitko lisää tietoa joltain tietyltä terveyden ja hyvinvoinnin alueelta?

ravitsemus

arjen ja talouden hallinta

uni ja lepo

päihteiden käyttö

Missä ja miten palveluista olisi hyvä tiedottaa?

2. Mahittulan työtoiminnan osallistavat palvelut

Millaisiin terveys- ja kuntoutuspalveluihin itse osallistuisit Mahittulan työtoiminnassa?

Millainen toiminta lisäisi sinun hyvinvointiasi ja osaamistasi?

Miten kuvaillet Mahittulan tämän hetkisestä toimintaa?

kiitosta- kehitettävää

3. Työttömien terveystarkastuksiin osallistuminen

Oletko käynyt työttömien terveystarkastuksessa?

Kyllä =>miten sait tiedon palvelusta? Ei =>Miksi et?

Miten koit terveystarkastuksen?

toimivatko järjestelyt hyvin?

saiko tietoa terveydentilastasi?

saiko neuvoja tai toimintaohjeita?

minkälaisia palveluja sinulle järjestettiin terveystarkastuksen jälkeen?

Miten terveystarkastuksessa huomioitiin sinun omat näkemyksesi ja toiveesi?

Millaista hyötyä sait terveystarkastuksesta?

4. Palvelujen moniammatillisuus ja asiakaskeskeisyys

Miten mielestäsi työttömille suunnattua terveystarkastusta voisi kehittää asiakaslähtöisemmäksi?

Millä tavalla terveystarkastuksessa todetut asiat otettiin huomioon työllistämispalveluisasi?

Millaista yhteistyötä toivot sosiaali- ja terveystieteiden sekä työvoimaviranomaisten kesken?

Esimerkki haastatteluaineiston luokittelusta

Analyysi

Työttömien osallistavat palvelut

1. Mitkä palvelut tai asiat olet kokenut Raisiossa sellaisiksi, että ne edistävät sinun hyvinvointia

ILMAISU tutkimustehtävän kannalta oleellinen	ALALUOKKA samankaltaisuuksien et- siminen	PÄÄLUOKKA Vastaus tutkimusteh- tävään
Mahittula, kuntouttava työtoi- minta	sosiaalipalvelut	osallistavat palvelut
Terveyskeskus, fysioter- apia, suun th,	terveyspalvelut	terveyttä edistävät pal- velut
Ulpukka, luontopolut	liikuntapalvelut	osallistavat palvelut
A-klinikka ,perhepalvelut	sosiaalipalvelut	osallistavat palvelut
Kirjasto	sivistyspalvelut	hyvinvointia lisäävät palvelut

2. Millaisia työllistymistä edistäviä palveluja toivoisit Raisioon

TUTKIMUS- TEHTÄVÄ	ILMAISU tutkimustehtävä kan- nalta oleellinen	ALALUOKKA samankaltaisuuksien ja erilaisuuk- sien etsiminen	PÄÄLUOKKA kokoavan käsit- teen muodosta- minen
Millaisia osallis- tavia terveys- ja kuntoutuspal- veluja työttömät toivota Mahittu- lan työpajaan	ihminen joka auttaa työnhaussa, katsottai- siin vapaita työpaik- koja	tiedollinen tuki asiak- kaalle	asiakkaan oman toimijuuden kasva- minen

	terveyskeskukseen kuntosali, liikuntatila vajaakuntoisille	terveysliikunta	asiakkaan oman toimijuuden lisää- tyminen
	paikkoja jossa saisi työkokemusta	luodaan työ verkos- totumalla	työllistyminen
	ILMAISU	ALALUOKKA	PÄÄLUOKKA
	keskustelua omasta ti- lanteesta, oman tuki- henkilön kanssa käy- täisiin läpi omia asioita	itsetunnon vahvista- minen	henkinen tukemi- nen, asiakaskes- keisyys
	yrittäjyyskurssi	luodaan työ yrittä- mällä	työllistyminen
	PT kuntosalille	terveysliikunta	asiakkaan oman toimijuuden lisää- minen
	en kaipaa mtn palve- luja		
	asuntoneuvonta	talousneuvonta	sosiaalinen tuke- minen

Esitys maksuttomasta suun terveystarkastuksesta

Pitkäaikaistyöttömien maksuton hammastarkastus

Pääministeri Juha Sipilän hallitusohjelman kymmenen vuoden tavoitteena on, että suomalaiset voivat paremmin ja kokevat selviytyvänsä erilaisissa elämäntilanteissa. Saavuttaessa tavoitteensa kärkihanke edistää työllisyyttä, pidentää työuria, lisää työhyvinvointia ja työkykyä. Tavoitteena on kohentaa heikommassa asemassa olevien työikäisten henkilöiden fyysistä ja psyykkistä terveyttä ja hyvinvointia ja ehkäistä siten sairauksista johtuvaa ennenaikaista eläköitymistä. Keskeisiä välineitä muutoksen saamiseksi ovat moniammatillinen ja poikkihallinnollinen yhteistyö. (Larivaara 2016)

Raision sote-lautakunnan strategisessa tavoitteissa 2017- 2022 linjataan, että Raisio kannustaa ja motivoi kaupunkilaisia hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen.

5/2017 tilastojen mukaan Raisiossa oli 1127 työtöntä työnhakijaa. 1.1-30.6.17 välisenä aikana Raisiossa oli käynyt terveystarkastuksissa 16 työtöntä, lokakuun 2017 mennessä tarkastukseen oli kutsuttu 40 henkilöä. Viimeisempien vuosien aikana työttömien terveystarkastusten määrä on ollut 40 henkilöä/vuosi.

Suomessa tehdyssä tuoreessa väitöskirjatutkimuksessa, jonka aineisto perustui Terveys 2000 ja Terveys 2011 -tuloksiin keskeisinä tuloksina selvisi, että työttömyyteen liittyi suunterveyttä edistävien rutiinien riittämättömyys: työttömät harjasivat hampaitaan harvemmin ja kävivät hammaslääkärissä epäsäännöllisesti. Työttömiltä puuttui keskimäärin enemmän hampaita ja lisäksi heillä oli enemmän paikattuja hampaita sekä syventyneitä ientaskuja. Tulot ja koulutus vaikuttivat siihen, kuinka vahva työttömyyden ja suunterveyskäyttäytymisen yhteys oli. Tutkimuksen tulokset tukevat olettamusta, että työttömyys ennustaa huonoa suunterveyttä ja altistaa työikäisen henkilön merkittävässä määrin riittämättömälle suun omalle hoidolle. (Sudani 2017.)

Alla malli, jota terveysaseman työttömien terveystarkastusta tekevä hoitaja voisi jakaa, kun työtön käy hänen vastaanotolla terveystarkastuksessa. Voidaan pohtia, olisiko parempi, että aika soitettaisiin työttömälle- hänen niin halutessaan.

Kutsu suun terveystarkastukseen

Osana työttömien terveystarkastusta Teillä on mahdollisuus varata aika maksuttomaan hammastarkastukseen Raision Terveysristeyksen hammashoitolaan hammaslääkärin vastaanotolle. Käynnille on hyvä varata mukaan lista käytösänne olevista lääkkeistä.

Halutessanne varaamme Teille tarpeelliset hoitoajat maksulliseen suun puhdistukseen.

Suun terveydenhuollon kiireettömän hoidon ajanvaraus numerosta 02-43XXXX,
ma – to klo 8.00 – 15.30, pe 10.00-13.30
Varatusta ajasta lähetämme tekstiviestimuistutuksen edellisenä päivänä. Peruuttamattomasta ajasta perimme XXXX€.

24.1.18 impmar